

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLÂTI GENEL KURULU
VE
BİRHASSA BU ORGANIN SELÂHIYETİNİN GENİŞLEMESİ

Ord. Prof. Dr. Charles Crozat

İÇİNDEKİLER:

I — Terekküp tarzı ve teşkilâtı.

Bu hususta üç nokta tetkik edilecektir:

A — Aza Devletlerin temsilde hâkimiyet eşitlikleri.

Genel Kurulun terekküp tarzı: 80 âza Devlet. Çin'in temsili meselesi; iki hükûmetin rekabeti. Safhalar: Genel Sekreterin memorandumı; meselenin halli için selâhiyetli organın tayini; Genel Kurulun üstün rolü, bir kriter aranması: Kaide olarak tanıma ve müşahhas kollektif tanıma kararı.

B — Genel Kurul'un devamlı olmaması: Adi içtima ve fevkalâde adi içtima. 377 A (V) sayılı karara göre acele fevkalâde içtima ihdası.

C — Teşriî Meclisten mülhem bir çalışma metodu:

Umumi olarak: Tadil edilen iç tüzük; Başkanlık ve büro. Basit hallerde gündemin tespiti ve bir selâhiyet meselesinin bahis mevzuu olduğu hallerde gündemin tespiti hipotezi, müzakerelerin aleniliği. Genel Kurula tevdi edilen senelik raporlar. Acele fevkalâde içtimalara müteallik hususî hükümler. Tâli organlar için kıstas ve bunların neveleri.

II — Vazife ve selâhiyetleri.

A — Genel Kurulun aslı yahut normaî vazifeleri.

1 - Yapılan tasarrufun mahiyeti bakımından: münakaşa ve tetkikler; kat'î kararlar ve tavsiyeler (tavsiye edilebilecek ve edilemeyecek tasarruflar). 2 - Selâhiyetin kullanılması bakımından: münhasır selâhiyet, birlikte ifa olunan selâhiyet, müsterek selâhiyet. 3 - Selâhiyetin maddî sınıflandırılması: Azalara, seçime, teşkilâtına ve bütçeye müteallik selâhiyetleri. Kurucu meclis olarak ve Devletler Hukukunun gelişmesi hakkındaki faaliyeti. Sosyal ve ekonomik iş birliği ve düzenlemek. Muhtar olmayan ve vesayet altındaki ülkelerin kontrolü. Milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası ve ihtilâfların halline müteallik meseleler.

B — Selâhiyetin ve faaliyetin genişlemesi:

1 - VI ve VII inci bölüme müteallik selâhiyet gelişmesi. Dolayısı

ile bir teknik vasıta: Küçük asamblenin kurulması, Güvenlik Konseyinde veto suiistimalinin buna sebep gösterilişi. Doğrudan doğruya selâhiyet gelişmesi: 377 A (V) sayılı kararın genişletilmesi. 2 - Bu usullerin meşruiyeti meselesi. Şart ihlâl edilmiş midir? Bunun leyh ve aleyhindeki deliller. Tesirlilik kaidesine göre yapılan tefsirin kabulü. 3 - Selâhiyet gelişmesinin Kore meselesindeki tatbikata (1951), 1956 yılında acele fevkalâde içtimaa tevdi edilen meselelerde selâhiyet gelişmesi: Mısır - İsrail hâdisesi, Macaristan hâdisesi.

III — Genel Kurulun muhtar olmayan ülkelerde malûmat toplamaya müteallik selâhiyetinin genişlemesi: Madde 73. XI inci bölümün şumulü: 1 - İdare eden Devletlere düşen vecibelerin tefsiri ve Genel Kurul tarafından muhtariyetin tarifi, tatbikat sahasının ülke olarak tayini, kendini idare edebime kıstaslarının tayini, muhtariyet mefhumunun parçalanamama meselesi; tam muhtariyetin tabkik ve tasdik selâhiyeti. 2 - Kontrol organları kurulması; iki safha. Ad hoc komite; devamlı olmayan bir komisyon kurulması; 3 - Komitede temsil ve temsilde birlik meselesi; 4 - Bu geniş tefsirin şumulünün takdiri.

IV — Rey meselesi:

A — Rey usulünün hukukî veçesi. 1 - Reylerin eşitliği kaidesi. Usule ait hükümler, seçimlere müteallik rey. 2 - Ekseriyet kaidesi. Umumî heyet halinde ve 18 inci maddeye göre 2/3 ekseriyet. Birleşmiş Milletler tatbikatında meselelerin «önemli» olma kıstası. Umumî heyette ve komisyonlarda adi ekseriyet.

B — Genel Kurulda reyin siyasi ve sosyal görünüşü.

V — Netice:

Evrenselliğe doğru Birleşmiş Milletler. Şartta bir değişiklik yapılmadan, müessesenin yeni faaliyetleri karşısında Genel Kurulun durumu.

BİBLİYOGRAFYA.

Giriş.

Genel Kurul, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının altı aslı organından birincisidir. Şartı hazırlayanlar, Genel Kurulu insanlık şuurunu temsil eden ve bütün dünyanın fikir meydanı mahiyetinde bir müzakere organı rolü oynamasını düşünmüşlerdir. Bu organ, şart hükümleri muvacehesinde, Birleşmiş Milletlere kuvvetlerin ahenkleştirilmesi yolu ile sulhun ve milletlerarası emniyetin muhafazası ile her türlü iktisadî işbirliğinin merkezi olmak imkânını temin edecektir.

9 ilâ 12 nci maddeyi ihtiva eden Şartın IV üncü bölümü Genel Kurula tahsis edilmiştir. Fakat diğer maddelere serpiştirilmiş hükümler de mevcuttur: 1, 2, 4 ilâ 7, 23, 24, 35, 60, 66, 85 ilâ 88, 93, 96; 97 ve 98; 101; 104, ve 105, 108 ve 109 ile Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün 4, 7

ilâ 12, 32 ve 33, 69 uncu maddeleri. Ayrıca Genel Kurulun (163 madde ve 3 ekten ibaret) İç Tüzüğü'nün de nazarı itibara alınması icap eder.

I — TEREKKÜP TARZI VE TEŞKİLÂT:

Burada üç esaslı vasfı ortaya koymak icap eder.

A — Temsil meselesinde, âza Debletlerin hâkimiyet eşitlikleri prensibi.

1 — *Terekküp tarzı:*

Genel Kurul, Birleşmiş Milletlerin bütün Aza-Devletlerini ihtiva etmektedir (mad. 9). Japonyanın teşkilâta kabul edilmesinden sonra (Aralık 1956) Aza Devletlerin adedi 80'e yükselmiştir. Aza Devletler arasında ne arazilerinin genişliği, nüfusları, toprak servetleri, ne de sanayi kudretleri veya enerji kaynakları bakımından hiç bir tefrik gözetilmediği gibi vatandaşlarının kültür seviyesi bakımından da bir ayırma yapılmamıştır. Milletler demokrasisi, bütün memleketlerin eşitliği üzerine kurulmuş olup, bu hepsinin aynı rey hakkına sahip olması ile ifadesini bulmuştur. Genel Kurul, daimî âzaların veto hakları dolayısıyla daha fazla salâhiyet sahibi buldukları, Güvenlik Konseyinden, farklı olarak bu organda büyük Devletlerin hiç bir üstünlükleri mevcut değildir. Lübnan ve Guatemala, Amerika Birleşik Devletleri ile hukuken eşit haklara sahip bulunmaktadır. Bu prensip daha önce Milletler Cemiyetinde de kabul edilmiş olup orada ittifak kaidesinin bir neticesi olarak daha da geniş bulunmaktaydı. Fakat bazı Devletler gruplar teşkil ediyorlardı ki, siyasî ve içtimaî olan bu durumu daha sonra inceliyeceğiz.

Genel Kurulda her âza Devletin azamî beş temsilci veya delegesini (bunlardan biri kendi Devleti tarafından delegasyon başkanı olarak seçilmiştir) ve beş yedeği bulunabilir. Yedeklerin temsilci sıfatını iktisap edebilmeleri, delegasyon başkanının sarîh tayini neticesinde olmaktadır. Fakat buna rağmen her âza Devletin sadece bir reyi mevcuttur. Aza Devletler, her istedikleri anda temsilcilerini değiştirebilirler. Her delegasyon (daima bu tâbir kullanılmaktadır) lüzumlu gördüğü nisbet ve adette uzman ve teknik delege (advisers and experts) tayin edebilir. Bunlar komisyona âza olabilirler, fakat komisyona başkan, başkan vekili veya raportör olarak seçilemezler. Sadece temsilciler ve onların muavinleri hem Birleşmiş Milletlerin ve hem de âza Devletlerin organı olarak kabul edilir (Kelsen). Burada Scelle'in görev ikileşmesi kanununun bir misali ile karşı karşıya bulunmaktayız. Aza Devletlerin temsil-

cilerinin, milletlerarası camianın meseleleri ve hükûmetlerinin menfaat ve siyasetlerini müzakere bakımından rolleri, hariciye vekili veya hükûmet başkanına nazaran çok daha azdır. Delege ve temsilciler daima hükûmetlerinden talimat almaktadırlar.

Delegasyonlar arasında hiç bir hiyerarşi ve birbirlerine tekaddüm keyfiyeti bahis mevzuu değildir; ingilizce alfabe sırası takip edilir.

Temsilcilerin itimatnameleri ve delegasyon âzalarının isimleri, içtimain yapılacağı tarihten bir hafta önce genel sekretere bildirilir. İtimatnameler ya hükûmet başkanından veya hariciye vekilinden sadır olmalıdır (İç Tüzük, m. 27). Her içtimain başında, başkanın teklifi üzerine Genel Kurul 9 kişilik bir takdir komisyonu seçer. Bu komisyon, bir büro seçtikten sonra temsilcilerin selâhiyet vesikalarını tetkik eder ve derhal bir rapor hazırlar (İç Tüzük, m. 28). Kabulü bir âzanın itirazına maruz kalan her temsilci, selâhiyetleri tetkik komisyonu raporunu hazırlayınca kadar, diğer temsilcilerin haiz oldukları bütün selâhiyetlere sahip olarak muvakkaten içtimalara iştirak eder (İç Tüzük, m. 29).

2 — Burada, hükûmet değişikliği halinde bir âzanın temsilinin ne olacağı meselesi ile karşılaşabileceğimiz ki, bu bir çok güçlülere yol açmıştır.

Temsil, bir hükûmetin teşkilâтта bir âza Devleti temsil etme selâhiyetine riayet hususunda müşterek bir taahhüt olarak tarif edilebilir. Bu mesele hakkında şart hiç bir hüküm vazetmemiştir. Bir çok hallerde, yeni hükûmetin temsilci göndermeğe selâhiyetli olacağı münakaşasız kabul edilmiştir (Polonya, Çekoslavakya, Mısır, Arjantin ve Guatemala temsilcileri için olduğu gibi). Fiilî hükûmetler aslî ve talî organların içtimalarına birçok devletler tarafından tek taraflı olarak tanınmamış oldukları halde iştirak etmişlerdir. (15.5.1947 tarihli bir hükûmet darbesi neticesinde Nikaragua'nın 1947 yılında Rio'daki Pan Amerikan Konferansına iştiraki Brezilya'nın talebi üzerine münakaşa mevzuu olmuş ve reddedilmiştir.) Fakat şunu da belirtmek icap eder ki, bütün bu hallerde iktidarı elinde tutan sadece fiilî hükûmettir.

Çin'in temsili çok ehemmiyetli bir meselenin ortaya atılmasına sebep olduğundan ayrıca tetkiki icap ettirmektedir.

(1) Burada iki hükûmetin rekabet halinde olduğu görülmektedir. Nitekim, iki Çin hükûmeti, dünya siyasetinde büyük bir ehemmiyeti bulunan bu memleketin Birleşmiş Milletlerdeki temsili için ısrarla talepte bulunmuşlardır. İşte bu ehemmiyet dolayısı ile ki, şartın 23 maddesi Çini Güvenlik Konseyinin daimî âzaları meyanında saymış ve bu sebeple kendisine Veto selâhiyeti tanımıştır. Fakat bu madde bahis mevzuu «Çin

«Cumhuriyetini» tarif etmemiştir. Bilindiği gibi Birleşmiş Milletlerin meydana gelmesinden bu yana iki Çin Hükûmeti mevcut bulunmaktadır. Biri, Tchang-Kai-Tchek'in milliyetçi hükûmeti yani «Çin Cumhuriyeti» olup 1945 senesinde şartı imza ve tasdik etmiştir. Bu hükûmetin bir teşriî organı, bir başkanı, 600.000 bin kişilik bir ordusu olup Taiwan adasında (Formoza) sekiz milyon nüfus idaresi altında bulunmaktadır. Diğeri, Mao-Tse-Toung Hükûmeti, yani «Çin Halk Cumhuriyeti», başka bir ifade ile ise «Pekin Hükûmeti» olup 1949 senesinden beri Çinin kıt'a toprakları üzerinde 550 milyon nüfusa hükmetmektedir. Bu iki hükûmet, içlerinden Milliyetçi Çin tarafından işgal edilen Güvenlik Konseyindeki yere talip bulunmaktadırlar.

Devletlerin tek taraflı tanımaları noktai nazarından, bunlardan bazıları sadece Taiwan Hükûmetini (Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Türkiye vesaire gibi.) diğer bazı devletler ise Pekin Hükûmetini tanımışlardır. Bunların başında Sovyetler Birliği ile Halk Cumhuriyetleri gelmektedir. Ayrıca, Büyük Britanya, Yugoslavya, Hindistan, Birmanya, Mısır, Norveç, İsviçre gibi Devletler de Pekin Hükûmetini tanımışlardır. Berlin Konferansı neticesi 19.7.1954 te neşredilen bir tebliğ, 26.4 ilâ 21.7.1954 tarihleri arasında aktedilecek olan Cenevre Konferansına Çin Halk Cumhuriyetinin iştirakinin henüz onu tanımamış Devletlerin tanınmasını istilzam edeceği şekilde mütalâa edilmemesini tasrih ediyordu.

Şu halde mesele, iki Çin Hükûmetinden hangisinin — zira aynı zamanda ikisinin birden kabulüne imkân yoktur — Güvenlik Konseyinde Çin'e tahsis edilmiş yere hak iddia edebileceğiydi.

(2) Komünist Çinlilerin 1949 yılında kazandıkları zaferden sonra, Milliyetçi Çinin Birleşmiş Milletlerde, bu memleketi temsile devam etmesini kabul etmeyen Sovyetler Birliği, peykleri ve Hindistan Hükûmeti durumu gerek teşkilâtın aslî ve talî organları önünde ve gerek ihtisas müesseseleri önünde durmadan protesto etmişlerdir.

Bu durum sebebiyle 1950 yılı Şubat ayında son derece ehemmiyetli bir hâdise cereyan etti. Sovyetler Birliği, selâhiyet vesikalarının tetkik edildiği sıralarda Güvenlik Konseyine «Kuomintang Grubunun» çıkarılıp yerine Komünist Çin temsilcilerinin kabul edilmesi yolunda bir teklifte bulundu. Komünist Çin temsilcileri içtimaa iştirak etmek için hazır vaziyette idiler. Fakat Sovyetler Birliğinin teklifi 46 ncı oturumda Mao Çin'ini henüz tanımamış bulunan Devletlerin (Küba, Ekvator, Mısır, Amerika Birleşik Devletleri) ve Çinin reyi ile reddedildi. Komünist Çin'i tanımış iki Devlet ise müstenkif kaldılar (Birleşik Krallık ve Norveç). Bu red kararı üzerine Sovyetler Birliği Güvenlik Konseyi toplantılarına iştirak etmeme-

ye karar verdi ve bu yüzden de Birleşmiş Milletlerin Güney Koreye yardım etmek hususundaki kararını veto edemedi. Fakat bir hata işlediğini anlayan Sovyetler Birliği, Güvenlik Konseyi toplantılarındaki yerini tekrar işgal etmeye başladı.

Pekin Hükûmeti Kore harbinde, Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı asker gönderdiğinden, Genel Kurulda 44 reye karşı 7 muhalif ve 9 müstenkif ile mütecaviz olarak kabul edildi. (Karar 498 (V), 1.2.1951, 327 nci içtima). Bu kararda «Daha önce Kore'de tecavüzde bulunanlara doğrudan doğruya yardım etmek ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı düşmanca harekete girişmek Koredeki tecavüze bizzat iştiraki ifade etmektedir» denilmiştir.

Komünist Çin siyasî rejiminin mahiyeti ve Birleşmiş Milletlere ve sulha aykırı bir durum takınması Mao Çin'ine karşı bir çok Devletlerin kötü hisler beslemesine sebep oluyordu. Bu Devletlerin başında Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir ki, her ne şart altında olursa olsun, Komünist Çin'in Birleşmiş Milletlerde temsili kararı gerek Senatoda ve gerek Temsilciler Meclisinde ittifakla reddedildi. 1956 yılı Ağustos ayında bu muhalefet bir kere daha izhar edildi. Çünkü Amerika Birleşik Devletlerinin de Güvenlik Konseyinde veto selâhiyeti bulunmaktadır.

(3) Birleşmiş Milletlerde temsil meselesinin tetkikine Genel Sekreterin tevdi ettiği bir «Memorandum» ile başlandı (Doc. S/1466). Genel Sekreter bazı hukuk kaidelerinden istihraç edilecek hükümlere dayanıyordu. Şartın çok taraflı tanımayı bahis mevzuu etmediğini hatırlatarak, bir hükûmetin temsili ile tek taraflı tanımayı birbirinden ayrı ayrı mülâhaza etmek lâzım geldiği kanaatını ileri sürüyordu. Ayrıca, yeni âza kabulüne müteallik Şartın 4 üncü maddesine, kıyas yolu ile, dayanarak hükûmetlerin vecibelerini yerine getirmeye muktedir olması gibi esasa ait unsurların nazarı itibare alınmasını bildiriyordu. Genel Sekretere göre, bir hükûmet milletlerarası vecibeleri yerine getirecek durumda ve ahalisi üzerinde fiilî bir hâkimiyet tesis edebiliyorsa Birleşmiş Milletler Teşkilâtına kabul edilmelidir. Şu halde, şayet Komünist Çin Hükûmeti bu şartları yerine getiriyorsa, Birleşmiş Milletlerde Çin Devletinin meşru temsilcisi olarak kabul edilebilir. Genel Sekreter, azâ devletlerden birinin yeni bir hükûmetin temsili lehinde, rey vermesinin bu hükûmeti tek taraflı olarak tanıdığı ve onunla diplomatik münasebetlere girişeceği mânasına gelebileceğini ilâve ederek temsil ile tek taraflı tanımanın ayrı ayrı mefhumlar olduğunu göstermiştir.

Memorandum bu meselenin daha fazla münakaşa edilmesine yol açmıştır. Fakat her halde temsil ile yeni âza kabulü arasında yapılacak

kıyas doğru görünmemektedir, çünkü temsil hakkında verilen bir karar tek taraflı tanımaya nisbetle daha dardır; ancak teşkilât muvacehesinde bir kıymeti vardır. Fakat, bilhassa aza kabulü ile olan benzerliği kabul için mevcut usulün kullanılması gerekiyordu, şöyle ki, Güvenlik Konseyi evvel emirde Komünist Çini son merci olan Genel Kurula tavsiye etmeli idi. Fakat o zaman da Milliyetçi Çin veya başka bir daimî âza Komünist Çin Hükûmetinin kabulüne veto ile karşı koymaktan geri kalmayacaktı. Ayrıca, bu usul kıyas yoluyla Taiwan Hükûmetinin ihracı demekti ki, bu Hükûmete karşı böyle bir tedbir tatbik edilmesini haklı gösterecek hiç bir sebep yoktu. Böyle bir ihraç şekli çok vahim ve şümüllü bir emsal teşkil edecekti.

Genel Kurulda meselenin iki veçhesi vardı:

a) Birleşmiş Milletler Teşkilâtındaki temsil meselesini halle hangi organ selâhiyetlidir?

Genel olarak Şart, âzaların temsil selâhiyeti meselesi hakkında bir hüküm sevketmemiştir. Güvenlik Konseyi daimî âzalarından birinin aynı yere talip iki hükûmetinin bulunması halinde de durum böyledir. Fakat her organ, her içtimain başında selâhiyetleri tetkik komisyonu vasıtası ile ve kendi iç tüzüğüne göre meseleyi halletmektedir. (Genel Kurul, Mad. 27 - Güvenlik Konseyi, Mad. 30).

Bu hal muvacehesinde (bu güne kadar takip edilen yola göre) bir usul meselesi bahis mevzuudur, şöyle ki, Güvenlik Konseyinde mesele ekseriyet usulü ile halledilecektir. (Yani bu vetoyu icap ettirmez). Fakat meselenin bu zaviyeden mütalâası bazı mahzurlar arz etmektedir. Demek ki, hususî olarak selâhiyetli bir tek organ mevcut değildir. Aslî ve hattâ talî her organ değişik bir hal tarzı kabul edebilirler. Meselâ, Güvenlik Konseyinin Pekin Hükûmetini, Genel Kurulun ise Formoza Hükûmetini kabul etmesi pek alâ mümkündür. Tabii bu, kabul edilemeyecek bir hal tarzıdır. Üstelik bu iki siyasî organ yeni âza kabulü hakkında aynı derecede selâhiyetli bulunmaktadırlar. Genel Kurul 227 nci içtimainda, (33 reye karşı 16 rey ve 10 müstenkif ile) Komünist Çin'in temsil edilmesi yolundaki Hindistan teklifini reddetmiştir.

Bunun üzerine meselenin tetkikini Genel Kurul hususî bir Uzmanlar Komitesine havale etmiştir. Bu komite, selâhiyetleri tetkik bakımından meseleyi ele alarak, her organın, müteakıl selâhiyetleri dolayısıyla, değişik mütalâa beyan edebileceğini müşahade etmiştir. Fakat bu komitenin kanaatine göre, Genel Kurul madem ki, bütün âzaları ihtiva etmekte ve Şartın 10 uncu maddesine göre umumî selâhiyetlere sahip bulunmaktadır, temsil meselesi hakkındaki usulleri birleştirip, birliği temin edecek

bir hal tarzını bulmak için tetkiklerde bulunmaya en selâhiyetli organ olarak kabul edilmelidir. Güvenlik Konseyi (22.2.1950 tarihli 468 inci toplantısında) Uzmanlar Komitesinin noktayı nazarını kabul etmiştir.

Aynı senenin Ağustos ayında, meseleyi tetkik eden Genel Kurul 14.12.1950 tarihli içtimandaki kararında, 396 (V) (Azaların hepsinin bulunması ve 10 uncu maddeye dayanarak) bu meselenin tetkiki ve müşterek hal tarzı ileri sürmeye en elverişli durumda bulunduğunu bildirmiştir. Genel Kurul her durum için kabili tatbik hal tarzının ancak bir tavsiye değerinde olacağını ve diğer organları icbar etmiyeceğini de tesbit etmiştir. Yalnız, bu organlar Genel Kurulun hal tarzından faydalı bir şekilde mülhem olabilirler. Demek ki, Genel Kurulun selâhiyetleri tetkik usulü sahasında kalması Güvenlik Konseyindeki veto maniasının bertaraf edilmesini sağlıyordu. Böylece büyük bir güçlüğü yenmiş olmasına rağmen durum kusursuz olmaktan uzaktır. Fakat iki Hükûmetin rekabet halinde oluşunda daha önce zikredilen iç tüzük maddelerindeki bir temsilcinin selâhiyetinin tetkiki gibi bir durum yoktur. Burada bahis mevzuu olan iki hükûmetten hangisinin teşkilâta temsil edileceğidir. Bu meselenin İç Tüzükle halledilmesine pek imkân bulunmamaktadır. Önce Uzmanlar Komitesinin fikri alınarak, Güvenlik Konseyinden ve Genel Kuruldan müşterek bir hal tarzının aranması icap etmektedir.

b) Meşru bir temsili kabul için organ veya organlar ne gibi kıstaslara dayanacaklardır?

Küba delegasyonu Genel Kurul'a takdim ettiği projede (A. A/C. 38/L6) meseleyi selâhiyetlerin tetkiki zaviyesinden mülâhaza ederek bunun usul meselesi olarak muhafazasını ileri sürüyordu. Çünkü veto'yu bir kenara bırakmadan bir hal çaresi bulmaya imkân yoktu. Teklife göre temsilin kabulü için şu üç vasfı haiz olması lâzımdır:

1 — Devlet ülkes üzerinde fiilî bir otoriteye sahip olmak (objektif maddî unsur; tesirlilik),

2) Halkın bu Hükûmete itimat beslemesi (Psikolojik veya sübjektif unsur, demokratik meşruiyet),

3 — Hükûmetin milletlerarası vecibelere, şart prensiplerine ve insan haklarına riayete arzulu ve muktedir olması (Hukukî unsur).

Bu vaziyette Genel Kurul tarafından yapılmış çok taraflı bir tanıma olacaktır ki, bu organ adî ekseriyet ile karar vereceğinden menfi rey verenler dahi bu kararlarla bağlanacaklardır.

Böyle bir hal tarzı Genel Kurul tarafından müsait karşılanmadı ve 14.2.1950 tarihli karar ile Küba teklifi reddedildi. Genel Kurul «Bir

Devletin temsilinde ihtilâfa düşülürse, meselenin Birleşmiş Milletler prensip ve gayelerinin ışığı altında tetkik edilmesi ve her vaziyetin kendisine has hususiyetlerinin göz önünde tutulması» prensibini kabule müte-mayil görünmüştür. Fakat Genel Kurul, bu meselenin tetkiki için en selâhiyetli organ olarak kendisini gördüğü halde, kat'î bir kaide vaz etmekten kaçınmıştır.

17 Ekim 1952 tarihli VIII inci içtima, Sovyetler Birliği bir proje takdim etti. Buna göre, Selâhiyetleri Tetkik Komitesi, Genel Kurul İç Tüzüğü'nün 27 nci maddesi hükümlerini yerine getirmediği için, «Kuomintang Hükûmeti» temsilcilerinin itimatnamelerinin, Genel Kurula tavsiyesini bu organ meşru addetmemelidir. Fakat bu teklifin Komisyon tarafından reye konulmaması Umumî Heyet tarafından da kabul edilerek reddedilmiş oldu. (Karar 609. A. (VIII). Türkiyenin de dahil bulunduğu 42 müsbet, 7 menfi ve 11 müstenkif ile).

(4) Bu meselenin icap ettirdiği bazı mülâhazalar:

Kanaatimizce ve hülâsa olarak denilebilir ki: 1) Temsil ve âza kabulü arasında kıyas kabul edilemez. Bunlar birbirlerinden farklı iki tasarruftur. Aralarında bir ayniyet kabul edilirse Güvenlik Konseyinde daimî âzaların reyini icap ettiren bir usulün kabulü lâzım gelecektir ki, bu da vetonun her türlü zorluğu ile karşımıza çıkmasına sebep olur. 2) Selâhiyetlerin tetkiki usulü de hukuken tatmin edici olmaktan uzaktır. Şüphesiz vetodan kurtulmak imkânını temin eder, fakat bu her organı kendi başına karar vermek hususunda serbest bırakarak, önüne geçilmesi icap eden karışıklığın doğmasına bizzat sebep olur. 3) Bu meselenin halli için bir organın selâhiyetli kılınması lâzımdır. Genel Kurul (Şartın kendisine tevdi ettiği rol nazarı itibara alınır) müşterek ve uygun bir hal tarzı ileri sürmek için en müsait organ durumundadır, fakat verdiği karar ancak tavsiye mahiyetinde olacaktır. 4) Fakat bu tavsiyenin bütün teşkilât için bir talimat mahiyeti vardır. Burada Şart'ın tadili de bahis mevzuu değildir, zira bu nokta hakkında Şart hiç bir hüküm vaz etmemiştir. Küba teklifine uygun olarak Genel Kurul kat'î kıstaslara dayanarak çok taraflı tanımayı kabul etmelidir. (San Fransisko'da çok taraflı tanımanın umumî olarak reddedildiği malûmumuz bulunmakla beraber daha önceden belli olmayan hâdiselerin nazarı itibare alınması icap eder.) Şunun da açıkça belirtilmesi lâzımdır ki, Birleşmiş Milletlere veya bir devlete karşı müte-caviz olmuş bir Hükûmete karşı çok taraflı tanıma icra edilemez.

Sir Bengal Rau (Hindistan) Genel Kurulun 327 nci içtimaında (1 Şubat 1951) «Bir Hükûmetin müte-caviz olarak suçlandırılması, bu

Hükûmetin daha önce tanındığını ifa ettiğini, çünkü tanıma olmadan suçlandırma olamayacağı» fikrini savunmuştur. Fakat Sir Bengal Rau hangi cins tanmaya atıf yapmaktadır? Bazı Devletler Komünist Çini tanımışlardı. Ama bir Devletin mütecaviz olarak vasıflandırılması için, onun bütün Devletler tarafından tanınmış mı olması lâzımdır? 5) Halbuki bir Devletin müşahhas olarak çok taraflı tanınması adî ekseriyete tâbi olduğu halde, Şartın 18 inci madde 2 nci paragrafının ihtiva ettiği mânaya göre, tanıma Genel Kurul'da «önemli mesele» olarak 2/3 ekseriyete tâbi olacaktır. Şu halde bu tanımın sadece teşkilât içinde değil, bunun dışındaki münasebetlerde de neticeleri olacaktır. Çünkü bu bir âza Devletin diğer bir âza Devlet tarafından tanınmamış olması gibi mantıksız neticeler tevlit edebilir, (Meselâ, İsrailin Arap Devletleri tarafından tanınmaması) halbuki Şart'a göre bütün Aza Devletler karşılıklı olarak birbirlerini garanti etmektedirler. Çok taraflı tanımın, aza Devletleri bunu istedikleri tarzda mülâhaza etmeye serbest bırakması kabul edilmemek lâzım gelir. Çok taraflı tanıma, bir Devletin cihanşümül mahiyette bir teşkilâta iştirakini tevlit ediyorsa, aza Devletlerin diğer aza Devletlerin hükûmetlerini tanımamak serbestisi olmadığı neticesini doğurur.

Bütün etüd ve tekliflere rağmen bu mesele teori ve tatbikat sahasında ihtilâflı bulunmaktadır. Veto'nun istimali dolayısıyla bir çok güçlükler kendini göstermekte ve mesele bilhassa siyasî noktai nazardan mülâhaza edilmektedir. Fakat Birleşmiş Milletler Teşkilâtı organları Statü quo'yu muhafaza etmektedirler. Sadece son üç Genel Kurul toplantısını göz önüne alırsak, gündemlerini tesbit esnasında: 1954 (IX) içtimasında 23 reye karşı 11 muhalif, 6 müstenkif; 1955 (X) içtimasında ve 1956 (XI) içtimasında ve halen devam eden toplantısında, Milliyetçi Çin'in çıkartılıp yerine Komünist Çin'in alınması tekliflerini reddetmiştir.

B — Genel Kurulun devamlı olmama mahiyeti.

Güvenlik Konseyinden farklı olarak Genel Kurul devamlı olarak toplanmamaktadır. Bu organın adî ve fevkalâde içtimaları vardır (madde 20).

1) *Adî içtima*, şeklî bir davet olmaksızın her sene Eylül ayının üçüncü Salı günü New-York'ta açılır. Bir evvelki içtimada karar alınmış veya teşkilât âzalarının ekseriyeti tarafından bir teklif varit olmuşsa başka bir yerde de toplanabilir. Teşkilâtın âzaları adî içtimain açılacağı günden yüz yirmi gün önce başka bir mahalde toplanmak üzere müracaat edebilirler. Genel Sekreter bu teklife kendi tavsiyelerini de ilâve ederek

derhal diğer âzalara bildirir. Bu tebliğden itibaren 32 gün içinde azaların ekseriyetinin mutabakatı temin edilebilirse toplantı talep edilen mahalde yapılır. (İç Tüzük m. 4). Adî içtimain açılmasından en az 60 gün içinde Genel Sekreter teşkilâtın âzalarını haberdar eder. (İç Tüzük m. 5). Böylece bazı içtimalar New-York'tan başka mahalde yapılmıştır. 1946 da Londra'da, 1946 ve 1951 de Paris'te. 1956 senesinde XII nci içtima Amerika Birleşik Devletleri Başkan seçimi dolayısıyla Ekim ayında açılmıştır.

İçtimain ne kadar devam edeceği metinlerde tesbit edilmemiştir. İçtimain başında, bürosunun tavsiyesi üzerine Genel Kurul kapanış tarihini tayin eder. Genel Kurul içtima devam ederken belli bir müddet için fasıla verip, bu fasıladan sonra tekrar toplantıya devam edebilir.

Burada hukukî bir sual varit olabilir: Genel Kurul, selâhiyetleri içtimain hitam bulması ile beraber nihayete eren bir uzvî varlık telâkki edilebilir mi? Kabul etmek icap eder ki, bizatihi Genel Kurul — içtimaları değil — bir uzvî varlıktır ve bu yüzden devamlılığı mevcuttur. Bilhas- sa milletlerarası içtimaî bütünlük sahasında tesir meydana getirebilmesi için böyle olması zaruridir¹.

2) *Fevkalâde toplantılar*, «durum icap ettirince» (m. 20) yapılmaktadır. Bu da adî ve acele olmak üzere ikiye ayrılır.

(1) *Adî fevkalâde içtimalar*, adî içtimalardan farklı olarak, Güvenlik Konseyi (herhangi müsbet yedi reyle) veya Birleşmiş Milletler âzalarının ekseriyeti tarafından yapılan bir talep üzerine ve bu talepten 25 gün sonra Genel Sekreterin daveti ile yapılır. Bundan başka, teşkilât âzalarından biri tarafından yapılan talebin, âzaların ekseriyeti tarafından kabulünden 15 gün içinde ve bu projenin âzaların ittilainâ arzedilmesiyle bunların ekseriyetinin, talebi kabul etmesinden 30 gün içinde toplanabilir (İç Tüzük m. 8, 9).

Genel Sekreter fevkalâde bir içtimain toplanacağını âzalara, şayet talep Güvenlik Konseyinden gelmişse 14 gün önce, âzaların ekseriyetinden veya bir âzanın teklifi ve diğerlerinin mutabakatı ile olmuşsa, 10 gün önce bildirecektir.

13 Orta Doğu ve Asya Devleti, Tunus meselesinin görüşülmesi için fevkalâde içtima yapılması hakkında Genel Sekretere bir talepte bulundular (20 Haziran 1952). Genel Sekreter 9 uncu maddeye göre bu talebi diğer âzalara bildirdi, fakat 23 Devletin kabulüne mukabil 27 Devlet

1) G. SCELLE: Technique de Conférences internationales. Bull. international des Sciences Sociales V. 1953, p. 263.

muhalefet etti ve 2 Devlet de müstenkif kaldı. 31 reyle tamamlanacak ekseriyet elde edilemediğinden toplantı yapılamadı².

(2) *Acele fevkalâde içtimalara gelince*, bu Genel Kurulun 5 Kasım 1950 tarihli «Sulh için birlik» adlı 377 A (V) sayılı kararının bir neticesidir. Bu karar Genel Kurul İç Tüzüğü'nün 8 inci madde b faslını tâdil etmiştir. Birleşmiş Milletler âza Devletleri bu şekilde bir içtima Güvenlik Konseyinin (herhangi müsbet 7 reyle) yahut âza Devletlerin ekseriyetinin talebinden 24 saat sonra Genel Sekreter tarafından çağırılır. Azalardan biri Genel Sekretere Genel Kurulu acele fevkalâde içtima çağırarak için bir talepte bulunur ve Genel Sekreterin bu talebi diğer âzalara en seri vasıtalarla bildirmesi ile bu sonuncuların ekseriyetinin mutabakatı elde edilirse, bu halde de böyle bir içtima yapılabilir. Bu vaziyetten Genel Sekreter, içtimanın açılmasından 12 saat önce, âzaları haberdar edecektir. (İç Tüzük, mad. 8, fasıl b; mad. 9, fasıl b ve mad. 10).

Genel Kurulun herhangi bir içtima çağırılışı diğer aslî organlara olduğu gibi Şart'ın 57 nci madde, 2 nci faslında bahsedilen ihtisas müesseselerine de bildirilir.

1956 senesinin sonunda iki defa acele fevkalâde içtima yapıldı. Bunlardan biri İsrail - Mısır ihtilâfı için, diğeri de Macaristan meselesi için olmuştur.

C — Teşriî Meclisten mülhem bir çalışma metodu.

1 — Genel olarak:

(1) Genel Kurul kendi İç Tüzüğü'nü hazırlar; (mad. 21) bu bir çok defa tâdil edilmiştir. Birinci adî içtimasında Genel Kurul, Hazırlayıcı Komisyon tarafından meydana getirilen metinden mülhem olarak geçici bir İç Tüzük kabul etti. 17 Kasım 1947 tarihinde 173 (II) numaralı kararı ile geçici İç Tüzüğü'nün yerine tâdil edilmiş bir İç Tüzük kabul etti. Bu, 1 Ocak 1948 tarihinde meriyete girdi. Gene aynı içtimada Genel Kurul 21 Kasım 1947 tarih ve 116 (II) numaralı kararı ile teşkilâta yeni âza kabulünü nizamlayan bazı maddelerin İç Tüzüğe konulmasını kabul etti. İç Tüzük 11 Aralık 1948 tarih ve 262 (III) numaralı, 22 Ekim 1949 tarih ve 362 (IV), 366 (IV), 377 A (V), 475 (V), 479 (V), 6 Kasım 1952 tarihli 684 (VII) İç Tüzüğe ek), 21 Aralık 1952 tarihli 687 B (VII), 23 Ekim 1953 tarihli 791 (VIII), 11 Ekim 1954 tarih 844 (IX) numaralı kararlarla

2) R. N. U. 1952, No. 2, p. 45 sv. et No. 3, p: 41:

yeniden tadil edilip tamamlandı. (Ek. 1956 Mart baskısına atıf yapılmaktadır) ³.

(2) Genel Kurulun her içtimainın açılışında yeni içtimain başkanı seçilinceye kadar bir önceki içtimaa başkanlık eden delegasyon başkanı bu vazifeyi ifa eder (Tüzük, mad. 30). Başkan seçimi, 6 büyük komisyon başkanı ve 7 asbaşkanın seçiminden sonra yapılır. Bunlar seçildikleri içtimain sonuna kadar vazifelerinde kalırlar. Şayet başkan vazifesini yapamıyarak bir durumda ise onun müddetini tamamlayacak yeni bir başkan seçilir. Başkan içtimaları idare eder.

(3) Genel Kurul Bürosu, Genel Kurul Başkanı, 7 asbaşkan, 6 büyük komisyon başkanları ve hususî siyasî komisyon başkanından teşekkül eder. Büro âzaları değişik delegasyonlardan olacaklarından bunların seçiminde büroyu temsil edebilme mahiyetleri göz önünde tutulur. Büro-nun hususî bazı selâhiyetleri vardır.

a)) Büro her içtimain başında, geçici gündemi, şayet icabederse, ilâve ve yeni meselelerin listesini tetkik etmekle görevlidir. Gündeme alınması istenilen her mesele hakkında Büro, bu meselenin Şart çerçevesi içine girip girmediğini, şekli itibariyle kabul edilip edilemeyeceği ve hangi maddeye dayandığını tetkik edip (çok defa uzun müzakerelerden sonra) Genel Kurula tavsiyelerini bildirir. Büronun bu tavsiyelerinde, şu üç durumdan birini alması lâzımdır: 1 - Ya gündeme geçirilmesinin reddini teklif etmek; 2 - Ya gündeme geçirilmesini yerinde bulmak; 3 - Yahut ta bu meselenin daha sonraki içtimalardan birinin gündemine alınmasına taraftar olmak (Tüzük, mad. 40). Fakat her şeye rağmen büronun sadece istişarî bir rolü mevcuttur.

Bir çok haller düşünülebilir: En basit faraziye olarak, Genel Kurul, Büronun tavsiyesini alıp bunun üzerinde münakaşada bulunduktan sonra hazır bulunan ve rey veren âzanın adî ekseriyetile karara varır. Bu karar Büronun tavsiyesinin hilâfına veya çok defa olduğu gibi tavsiyeye uyulması şeklinde olabilir. Nitekim, Genel Kurul, Bürosunun tavsiyesine uygun olarak 1.12.1950 tarihinde Salvador tarafından «Yabancı kuvvetler tarafından Tibet'in işgali» başlığını taşıyan meselenin V inci içtimain gündemine alınması teklifini reddetmiştir. Aynı şekilde Büro'nun noktai nazârını kabul ederek Genel Kurul, Sovyetler Birliğinin «Çin'in Birleşmiş Milletlerde temsili» meselesi hakkındaki teklifini, VI ncı içtimain gündemine alınmasını uygun görmemiştir. Çok şiddetli münakaşalara sebep olan bu vaziyet Fas meselesinde ortaya çıkmıştır. Büro, muhtar olmayan

3) Genel Kurul İç Tüzüğü, A/520, Rev. 4, Mart 1956.

ülke bulunması dolayısı ile Fas meselesinin gündeme alınması fikrini beyan etmiştir. 8 - 9.11.1951 tarihli toplantılarında 6 müsbet, 4 menfi ve 4 müstenkif ile Kanadanın bu meselenin daha sonraki bir içtimaı gündemine kaydedilmesi teklifini kabul etti. Genel Kurul'da 13.12.1951 tarihli umumî içtimainda, 28 müsbet, 23 menfi ve 7 müstenkif ile bu meselenin tehirini kabul etti. Fakat, Genel Kurul VII nci içtimainda, Bürosunun 15 Ekim 1952 tarihli tavsiyesi üzerine Fas ve Tunus meselesinin gündeme alınıp bu meselenin esasının münakaşasını kabul etti.

Genel Kurulun Büronun tavsiyesine uymadığı haller de mevcuttur; meselâ Büro tarafından tavsiye edilmemiş bir meseleyi gündeme dahil edebilir. Genel Kurul gündeme almayı reddederse, bu red kat'îdir, fakat kabul ederse bir rapor hazırlaması için meseleyi 6 büyük komisyondan birine, yahut hususî siyasî komiteye havale eder. Komisyon meseleyi iyice tetkik ettikten sonra Genel Kurulun bir karar vermesi için, hazır bulunan ve rey veren âzanın adî ekseriyetine müracaat eder. Genel Kurul meseleyi umumî heyet halinde tetkik eder ve içtimain sonunda bir karara varır. Meselesine göre, Genel Kurulda rey, ya adî ekseriyetle, yahut ta Şartın 18 inci maddesinde zikredilen önemli meselelerden ise içtimada hazır bulunan ve rey veren azanın 2/3 ekseriyeti ile verilir.

Yukarıda bahsedilen sistem basit usuldür. Fakat çok defa bir selâhiyet meselesi ortaya çıkar ve daha karışık bir usulün tatbikini icap ettirir. Çünkü gündem ile selâhiyet meselesi birbirinden ayrıdır. Nitekim bir veya birkaç Devlet «özü itibariyle millî yetki» si içinde bulunduğunu iddia ederek selâhiyetsizlik meselesini ortaya atabilir (mad. 2, par. 7). Yahut ta bir muahedenin, meselenin halli hususunda bir usulü derpiş etmiş olması hasebiyle selâhiyet itiraza maruz kalabilir. Selâhiyet meselesi münakaşa mevzuu olursa, âza Devlet Genel Kurulun selâhiyeti, bunu ya kabul etmek veya reddetmek suretiyle, münakaşasına katılabilir. Selâhiyet meselesinin görüşülmesindeki usul bir mahkemede takip edilmesi icap eden usulden farklıdır. Bilindiği gibi bir mahkemede selâhiyet meselesinin görülmesi *in limine litis* yapılır ve mahkeme önce kendi selâhiyetini tayin eder. Fakat Genel Kurul bir mahkeme değildir, esas itibariyle siyasî bir organ olduğundan selâhiyetini tayin hususunda değişik kaideler tatbik edebilir. Halen nazarı itibara alınan noktai nazara göre (bir selâhiyet meselesi ortaya çıktığı zaman) Büro bu meseleyi tavsiye ederken selâhiyet meselesini de göz önünde tutar, fakat Büro'nun görüşünün kıymeti talî mahiyettedir ve Genel Kurulu bağlayamaz. Genel Kurul büyük bir serbesti içinde Büronun tavsiyesini tetkik eder. Genel Kurul ya açık bir şekilde selâhiyetli olduğu kararını verir veya selâhyetsiz olduğunu bildirir ki, mesele gündeme geçmeyip bu noktadan ileriye geçemez. Fakat

selâhiyet meselesi hakkında bir fikir beyan etmeden gündeme alınması kabul edilip, selâhiyet meselesini tetkik için bir komisyona havale eder. Komisyon ya sadece selâhiyet meselesini veya bununla beraber meselenin esasını da tetkike başlar. Komisyon âdi ekseriyetle selâhiyet hakkında karar verir. Komisyonun raporu Genel Kurul umumî içtimainda derhal tetkike alınır. Halin icabına göre karar, ya adî ekseriyetle veya 18 inci maddenin bir tatbikatı olarak 2/3 ekseriyetle verilir. Selâhiyet meselesi ya komisyonlarda ya da Umumî Heyet halinde yapılan müzakerelerde ileri sürülebilir. Burada iki kaide nazarı itibara alınır. Bunlardan birincisi, selâhiyete ait bütün reylerin adî ekseriyetle verileceğidir. İkincisi ise, selâhiyet ve esasa ait meseleler, mahkemelerde tatbik edilen usulün, aksine, müzakerelere sıkı sıkıya bağlıdır. Şöyle ki, İç Tüzüğün 81 inci maddesinin «Genel Kurula yapılan bir teklif hakkında selâhiyet kararı verilecekse, bunun hakkındaki rey esas mesele hakkında rey vermeden önce yapılacaktır» kaidesi umumiyetle pek kullanılmamaktadır. Genel Kurul önce selâhiyeti hakkında karar verip bundan sonra esas meseleye geçmek gibi bir usul takip etmemektedir. Çünkü mesele bütün cepheleri ile Genel Kurul önüne gelmeli ve Genel Kurul karar verirken her husus hakkında bilgi sahibi olmalıdır. İster komisyon, ister umumî heyet halinde olsun, selâhiyet ve esas hakkında karar alabilmek için müzakerelerin sonunu beklemek icap eder.

Hülâsaten, Büro ve Genel Kurul selâhiyet meselesi ile ilgilenmeden bir meseleyi gündemine alabilir. Bir Devlet tarafından selâhiyetsizliği ileri sürüldüğü halde Genel Kurul selâhiyet meselesine temas etmeden bir karar verirse bu Devlet, selâhiyet aşımı dolayısıyla Genel Kurulun kendi iç işlerine müdahale ettiğini iddia edemez, zira selâhiyeti tespit zımında esasın münakaşası bir selâhiyet aşımı sayılmaz. Bu usul, yakında, XI inci içtimada, Cezayir meselesinin münakaşası sırasında etraflıca aydınlanmıştır.

b) Genel Kurul içtimaları ve komisyon toplantıları açık olarak yapılır. Hususî şartlarda önceden karar alınarak gizli celse yapılabilir. Aksine bir karar mevcut olmadıkça diğer komisyon ve tâli komisyonların toplantıları da açık olarak yapılmaktadır.

c) Şartın 98 inci maddesi gereğince Genel Sekreter, teşkilâtın çalışması hakkında Genel Kurula bir yıllık rapor sunar. Ayrıca Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, Milletlerarası Adalet Divanı, Genel Kurulun talî organları ve İhtisas müesseseleri (şayet bunlarla yapılan anlaşmalarda böyle bir hüküm varsa) bir rapor takdim ederler.

d) Her adî içtimain başında, komisyon tarafından selâhiyetler tetkik edildikten sonra, ilk içtima teşkilâtın faaliyeti hakkında Genel Sekreterin takdim ettiği raporun tetkikine tahsis edilir. Bu rapor bir sene evvelki 16 Hazirandan hali hazır senenin 15 Haziranını ihtiva etmekte ve teşkilâtın faaliyetini alâkadar eden her meseleyi içine almaktadır. Raporda Büyük Komisyonların çalışmaları mevcuttur ki, vesika olarak büyük kıymeti vardır. Bu rapor, delegasyonlara ve bilhassa Hükûmet Başkanları ile Hariciye Vekillerine umumî meseleler karşısında takındıkları tavri anlamak bakımından, faydalıdır. (XI inci içtimada 31 âza Devlet Hariciye Vekilleri, 2 Devlet Hükûmet Başkanı ve 1 tanesi de Başkan Vekili tarafından temsil edilmiştir). Bundan sonra, altı Büyük Komisyon ve hususî Siyasî Komisyon faaliyetlerini tamamlayıp karar projelerini ihtiva eden raporlarını tevdi edinceye kadar içtimalar tâlik edilir. Raporların tevdiinden sonra Umumî Heyet toplanıp bunların görüşmelerine başlar ve kararlar alır.

Şartın 15 inci madde 1 inci paragraf ve 24 üncü madde 3 üncü paragraf hükümlerine göre Güvenlik Konseyinin raporuna gelince, bu senelik olup bir evvelki yılın 16 Temmuzundan devam eden yılın 15 Temmuzuna kadar olan devreyi içine alır. Rapor beş kısımdan ibarettir. Birinci kısımda, milletlerarası emniyet ve sulhün muhafazasından mes'ul organ olarak Güvenlik Konseyinin faaliyetleri yer almaktadır. İkinci kısım, umumî olarak silâhsızlanma ve atom enerjisinin kontrolu bakımından Güvenlik Konseyi komisyonlarının çalışmalarına mütealliktir. Üçüncü kısımda, Güvenlik Konseyinin ve talî organlarının meşgul olduğu diğer meseleler yer almaktadır. Bu meyanda bilhassa, yeni âza kabulü meselesi. Dördüncü kısım Kurmay Komitesinin çalışmalarına aittir. Beşinci ve son kısımda ise, Güvenlik Konseyinin alâkası çekilen ve fakat konseyin gündemine alınmayan meseleler bulunmaktadır. Şartın 15 inci madde 2 nci paragrafına göre Sosyal ve Ekonomik Konsey tarafından verilen rapor da seneliktir ve bir önceki senenin 6 Ağustosundan devam eden senenin 9 Ağustosuna kadar olan devreyi içine alır. XI inci içtimaa (1956) takdim edilen Sosyal ve Ekonomik Konsey raporu bir giriş kısmından başka 11 bölüm ve ekler ihtiva etmektedir. Bu bölümler şunlardır: Uzvî ve esas teşkilât meseleleri (I); dünyanın iktisadî durumu (II); az gelişmiş memleketlerin iktisadî gelişmesi (Birleşmiş Milletlerin teknik yardım programı, teknik yardım programının genişletilmesi) (III); mıntıkavî iktisadî faaliyetler (IV); diğer iktisadî meseleler (iptidaî maddelerden dünya ihtiyatı ayırma meselesi) (V); içtimaî meseleler (mültecilerin durumu, beyaz zehirin milletlerarası kontrolu) (VI); insan hakları (VII); hususî meseleler

(VIII); ihtisas müesseseleri ile münasebet ve iş birliği meselesi (IX); hükûmet dışı teşkilâtlar (X); konsey tarafından alınan malî tedbirler (XI).

Vesayet Konseyinin 23 Temmuz 1955 den 14 Ağustos 1956 ya kadar olan devreyi içine alan ve XI inci Genel Kurul'a tevdi edilen raporu üç kısım ihtiva etmektedir: Birinci kısım, konseyin teşkilâtına, senelik raporların tetkikine, istidalara, vesayet altındaki ülkelere yapılan ziyaretlere ve Genel Kurul tarafından Vesayet Konseyine tevcih edilen suallere tahsis edilmiştir. İkinci kısım, vesayet altındaki şu ülkelerin durumuna ayrılmıştır: Tanganika, Ruanda-Urundi, İtalya idaresi altında Somali, İngiliz idaresi altında Kamerun, Fransız idaresi altında Kamerun, İngiliz idaresinde Togo, Fransız idaresinde Togo, Batı Samoa, Yeni Gine, Nauru. Üçüncü kısım ise muhtar olmayan ülkelerin muhtariyet ve serbestiye erişmeleri meselesine tahsis edilmiştir.

Genel Kurulda, komisyon ve talî komisyonlarda kullanılan resmî dil İngilizce, Çince, İspanyolca, Fransızca ve Rusçadır. İngilizce, Fransızca ve İspanyolca çalışma lisanı olarak kabul edilmiştir. Bu çalışma dillerinden biri ile söylenen her nutuk diğerlerine tercüme edilir. Resmî dillerden biri ile söylenen bir nutuk diğer üç çalışma diline tercüme edilir (İç Tüzük, madde 51 den 61 e kadar).

1949 senesi Nisan ayında Genel Kurul çalışma tarzında bazı boşluklar ve vuzuhsuzluk müşahade etti. Bu meselenin tetkiki için 271 (III) numaralı kararı ile 15 âzadan müteşekkil hususî bir usul ve sistem komisyonu meydana getirdi. Bu komisyonun faaliyeti neticesinde Genel Kurul İç Tüzüğünde bazı değişiklikler yaptı (22 Ekim 1949). 20 Aralık 1951 tarihli ve 597 (VI) numaralı karar Genel Kurulun çalışma sisteminin düzenlenmesi için yeni bir komisyon meydana getirdi. Bilhassa hukukî meselelerin, Adalet Divanına sorulacak mütalâaların ve D. H. Komisyonuna havale edilecek tekliflerin mütehassıs kimseler tarafından incelenmesi düşünülüyordu. Fakat hukukî meselelerle diğer meselelerin birbirlerinden ayırt edilmesi güçlüğü ile karşı karşıya kalınmıştır. Meselenin muğlâklığına binaen hukukî meseleler için bir tetkik komitesi kurulmuştur. Bu komite Genel Kurula, hukukî meselelerin VI ncı komisyona gönderilmesi icap ettiğini bildiren tavsiyeler teklif etmiştir. Bu tavsiyeler, 6 Kasım 1952 tarih ve 684 (VII) numaralı karar ile kabul edilip İç Tüzüğün II nci eki ile birleştirilmiştir. Diğer taraftan hususî bir memorandum ile Genel Sekreter, Genel Kurul'un daha uzun müddetli olmasına mütemayil bulunduğu adî içtimaların kısaltılmasını teklif etmiştir.

(4) Adî ve acele fevkalâde içtimalara müteallik hükümler de mevcuttur.

a) Genel Sekreterin talebi üzerine çağırılan fevkalâde içtimain geçici gündemi, içtimain açılmasından en az 14 gün önce teşkilât âzalarına bildirilmesi icap eder. Fevkalâde içtima talebi âzaların ekseriyeti tarafından yapılmış veya bunlardan biri tarafından yapıp ta ekseriyetin tasvibine mazhar olmuşsa, geçici gündem teşkilât âzalarına içtimain açılmasından en az 10 gün önce bildirilmesi icap eder.

Fevkalâde içtima geçici gündemi sadece, fevkalâde içtimaa çağırma talebinde bulunan, meseleleri ihtiva eder.

Bütün âzalar, Teşkilâtın aslî organları veya Genel Sekreter, fevkalâde içtimain açılacağı tarihten dört gün önceye kadar gündeme ilâve meseleler konulmasını talep edebilirler. Bu ilâve meselelerin ayrı bir listesi yapıp mümkün olan sür'atle teşkilât âzalarına bildirilir. Nihayet, fevkalâde içtima esnasında, ilâve listede bulunan ve yeni ortaya atılan meseleler hazır bulunan ve rey veren âzanın 2/3 ekseriyeti ile gündeme alınabilir.

b) Acele fevkalâde içtima Genel Kurul İç Tüzüğü'nün 8 inci madde b faslı hükümlerine göre çağırılmışsa, Genel Sekreter içtimain açılmasından 12 saat önce, böyle bir içtimain yapılacağını ve gündemi âzalara bildirecektir. Böyle bir içtima esnasında 377 A (V) sayılı karara mevzu teşkil edebilecek bir mesele zuhur ederse, bu hazır olan ve rey veren âzanın 2/3 ekseriyeti ile gündeme ilâve edilir (İçtüzük mad. 19).

Aksine bir karar ittihaz etmemişse, acele fevkalâde içtimalar Genel Kurulda umumî heyet halinde yapılır ve içtimaa davet beyanında bulunan meseleler komisyonlara ve Büroya bildirilmeden tetkik edilir (İç Tüzük mad. 65).

2) Talî organlar (Geniş mânasiyle).

Diğer aslî organlar gibi Genel Kurulda, görevlerinin yapılması için gerekli gördüğü talî organları vücuda getirebilir (mad. 22). Bu maddenin ifadesi dolayısıyla talî organları ihtisas müesseseleri ile karıştırmamak lâzımdır. Bu müesseseler Şartta isim olarak zikredilmediği gibi her biri başka başka isimlerle anılmaktadırlar. Bunlar bazen bir tek kimseden (meselâ: Filistin arabulucusu) bazen ise bir grup şahıstan meydana gelmiştir. Bir kısmının geçici mahiyetlerine mukabil diğerleri devamlı teşekküller halindedir. Bu müesseselerin faaliyetleri kendilerini meydana getiren tasarrufta açıkça belirtilmiştir. Talî organlar, bir aslî organa tâbidirler ve onların selâhiyetinden daha geniş ve değişik bir selâhiyete sahip olamazlar. (Bu kanaat bazı münakaşalara yol açmıştır).

Bu mefhumun geniş mânada tarifinden sonra Genel Kurul'un meydana getirdiği talî organları tetkik edebiliriz:

aa) İç Tüzüğün 98 inci maddesine göre meydana getirilen altı büyük komisyon (Main Committees). Bunlar Genel Kurulun kendilerine havale ettiği gündemde kayıtlı meseleleri tetkikle mükelleftirler. Genel Kurulun faaliyetinin büyük kısmı bunların çalışmalarına dayanmaktadır. Nazarı olarak her âza Devletin burada bir temsilcisi bulunacaktır (İç Tüzük mad. 91). Komisyonların hususî bir mesele hakkında vekâletleri olmayıp, kendilerine havale edilen bu mesele hakkında rapor ve karar projesi hazırlayıp bunları umumî heyete takdim ederler. Genel Kurulda bunlar üzerinden kat'î karara varır.

Bürolarını (Başkan, başkan vekili ve raportör) seçmek selâhiyetini haiz bulunan mevzuubahis 6 komisyon şunlardır (İç Tüzük mad. 101):

- 1) Emniyet ve Siyasî Meseleler Komisyonu (Silâhların tahdidi dahil olmak üzere),
- 2) Malî ve Ekonomik Meseleler Komisyonu,
- 3) Kültürel ve Sosyal Meseleler Komisyonu,
- 4) Vesayet Komisyonu (Muhtar olmayan ülkeler dahil olmak üzere),
- 5) Bütçe ve İdarî meseleler Komisyonu (Bütçenin teknik tetkiki dahil olmak üzere),
- 6) Hukukî Komisyon. Bu, Genel Kurulun hukuk müşaviri mahiyetinde olup, istişarî mütalâalar serdetmektedir⁴.

Bunlardan başka Genel Kurul «Hususî siyasî komisyon veya Ad Hoc Komisyon» namı altında bir komisyon meydana getirmiştir. Bu komisyon, XI inci içtimada daimî mahiyet kazanarak, İngilizce «Ad hoc political Committee» adı yerine «Special political Committee» adını almıştır.

bb) Çalışmaları hazırlamak için usul komisyonları kurulmuştur: Umumî Komite veya Büro; (15 âza) bir başkan, 7 başkan vekili, 6 Büyük Komisyon başkanları ve Hususî Siyasî Komisyon Başkanından mürekkeptir. Selâhiyetnameleri tetkik komisyonu (Credentials Committee); bu komisyon âza Devlet Hükûmetlerinin temsilcilerine verdiği selâhiyet vesikalarını tetkik edip vaziyetten Genel Kurulu haberdar eder. Her içtimanın başkanının teklifi üzerine kurulur.

cc) Devamlı Komisyonlar; bunlar arasında:

İdarî ve Bütçeye ait meseleler için istişarî bir komisyon (m. 9); sonradan müzakere komisyonu olarak adlandırılan, merkez istişarî komitesi

4) Komisyon ve komiteler müelliflere ve Birleşmiş Milletler dokümanlarına göre değişik şekilde tasnif edilmektedir. Kaekenbeeck bunları ikiye ayırmaktadır. Büyük komisyonlar ve küçük assamble'de dahil olmak üzere diğerleri. Birleşmiş Millet-

(m. 16); her âzanın malî iştiraki hususunda teknik kontrol komitesi (m. 10) sayılabilir. Azalar, bu komisyon ve komitelere şahsî selâhiyet ve geniş bir coğrafî taksimi göz önünde tutulmak suretiyle seçilirler. Yukarıda sayılan komitelerden başka, teşkilât personelinin tekaüt sandığı komitesi (m. 9); silâhsızlanma komisyonu (bu komisyon 11.1.1952 tarih ve 502 (VI) sayılı kararla kurulmuştur ve klâsik tip silâhlar komisyonu ile atom enerjisi komisyonunun yerini almıştır. Güvenlik Konseyi âzaları ile Güvenlik Konseyi âzası değilse Kanada temsilcisi bu komisyonda yer almaktadır). Güvenlik Konseyinin kontrolüne tevdi edilmiştir ve hem Genel Kurula ve hem de Güvenlik Konseyine rapor vermekle mükelleftir; Devletler Hukuku Komisyonu; Sulh Müşahade Komisyonu (m. 14); bu komisyonun, Balkanlar Komisyonu, Müşterek Tedbirler Komisyonu gibi talî komisyonları mevcuttur; Birleşmiş Milletler idare mahkemesi (m. 7, Genel Kurul tarafından değişik milletlerden 3 sene için seçilir); çocuklar için Birleşmiş Milletler fonu (UNICEF).

dd) Küçük Asamble, 1947 senesinde 111 (III) sayılı karar ile kurulmuş 196 (III) sayılı karar ile muhafaza edilmiş ve 294 (IV) sayılı karar ile de müddetsiz olarak kabul edilmiştir. Her âzanın burada temsil olunmaya hakkı vardır (Buraya herhangi bir temsilci tayinine lüzum yoktur). Fakat Beyaz Rusya, Polonya, Çekoslovakya, Ukranya ve Sovyetler Birliği küçük assamblenin kuruluşunu şarta uygun kabul etmediklerinden faaliyetlerine de iştirak etmemişlerdir. Bunun üzerine diğer bazı âzalar (Avusturalya ve Filipinler) bu iştirak etmeme keyfiyetini şartın ihlâli olarak ilân etmişlerdir. Fakat bu noktai nazarın doğru olduğunu kabul etmek, 22 nci madde muvacehesinde kurulan bir komisyona âzaların iştiraki mecburi kabul edilemeyeceği ve bu iştirak etmeme yüzünden komisyon faaliyetleri gayri meşru addedilemeyeceğinden, biraz müşkül bulunmaktadır⁵.

ee) Devamlı olmayan komite ve komisyonlar ihtiyaçlara göre değişebilirler: Almanyada serbest seçim şartları hakkında anket komisyonu (m. 5), Yunan çocuklarını memleketlerine iade komisyonu (m. 3); Kore'nin birleştirilmesi ve yeniden teşkilâatlanması komisyonu (m. 7); Korenin kalkınması hakkında Birleşmiş Milletler ajanı (ve istişarî komitesi); bütçe dışı fonların müzakeresi komitesi (m. 9); yeni aza kabulü için hususî komite (m. 19); Filistin arabulucu komisyonu (m. 3); Filistin ve Yakın şark mültecileri bürosu ve istişarî konseyi; Cenubî Afrika Birliğinin

ler dokümanlarına göre ise bunların faaliyetleri göz önüne alınarak altı sınıfa ayrılmıştır.

5) KELSEN: The Law cit p. 165.

deki yerlilere muamele hakkında iyi mesai komisyonu (m. 3); Cenubi Afrika Birliği ırk ihtilâfı meselesi komisyonu (m. 3); Libya'daki Birleşmiş Milletler mahkemesi (m. 3); Eritredeki Birleşmiş Milletler mahkemesi (m. 3); Mülteciler yüksek komiseri ve istişarî komitesi (m. 14); Harp mahpusları ad hoc komisyonu (m. 3); 623 (VII) sayılı kararın tatbikatı için uzmanlar topluluğu; Somali istişarî komitesi (m. 3); Güneydođu Afrika için Ad hoc komite (m. 5); Muhtar olmayan ülkeler için bilgi komitesi (m. 16); mütecavizin tarifi meselesi için hususî komite (m. 15); Genel Kurul normal içtimalarının müddetini tahdit edebilmek gayesile tedbirler alacak hususî komite (m. 15); İdarî birlikler komitesi (m. 4); Genel Kurul'da tatbik edilecek usul ve metod için hususî komite; hukukî meseleler komitesi (m. 15); konferans proğramları hususî komitesi (m. 12); Macaristan tahkik komitesi (m. 5).

Yukarıdaki liste bütün tâlî organları ihtiva etmemektedir. Bu organlar vazifeleri dahilinde bulunan işler hakkında tetkiklerde bulunup raporlar hazırlarlar, fakat karar vermek selâhiyetleri yoktur. Bu organların yaptıkları teklifler Genel Kurul tarafından ekseriya kabul edilmektedir. Genel Kurul komisyonlarının usulü bütün tâlî organlara tatbik edildiğinden bu organlarda rey adî ekseriyetle verilir. Aza Devletler komisyona seçilince bunların delegasyon şefleri komisyona iştirak edecek delegeyi tayin eder. Bu komisyonu Genel Kurulun tasvibi lâzımdır ki, bu umumiyetle basit bir formaliteden ibarettir. Büyük Komisyon başkanları bitarafliklarını muhafaza maksadı ile rey vermezler aynı delegasyondan başka bir kimse onun yerine rey verir (İç Tüzük, mad. 106). Her komisyon kendi bürosunu seçer, ayrıca tali komisyon meydana getirebilir ki, o da kendi bürosunu seçmekte serbesttir.

II — GENEL KURULUN VAZİFE VE SELÂHIYETLERİ:

Genel Kurulun vazifeleri bakımından, normal ve genişletilmiş vazifeler tefrikinin yapılması zaruridir. Genişletilmiş vazifeler bilhassa tatbikatla ortaya çıkmıştır. Burada bilhassa 2 nci mad. 7 nci paragrafta bulunan, selâhiyetsizlik istisnasını dışarda bırakıyoruz.

A — Genel Kurulun normal vazifeleri.

Bu vazifeler, Şart'ta gösterilen ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtının ilk faaliyet senelerinde tatbik edilenlerdir. Halbuki diğer vazifeler teşkilâtın yerine getirmekle mükellef bulunduğu gayelerin tahakkuku için lüzumlu kabul edilenlerdir. Bu ikinci kısmı daha sonra göreceğiz.

1 — *Muamele ve tasarrufların mahiyeti noktai nazarından* — Burada tetkikat ve görüşme ile icraî kararlar ve tavsiyeleri birbirinden ayırmak icap eder. Sadece son iki tasarruf bir karar alınmasını icap ettirmektedir.

(1) Görüşme ve tetkik. Burada daha sonraki tasarruf için hazırlayıcı mahiyette bir vazife bahis mevzuu edilmektedir. Genel Kurul, Şartın 10 uncu maddesine göre, Şart çevresine giren veya Şart'ta derpiş edilen organlardan herhangi birinin selâhiyet ve vazifelerini ilgilendiren, her türlü mesele veya işleri görüşebilir. San Fransisko'da küçük Devletler, Genel Kurulun selâhiyetlerinin daha geniş olmasını istiyorlardı. Dunbarton Oaks Projesi, milletlerarası emniyet ve sulhun muhafazasına müteallik meselelerin görüşülmesi hakkını tahdit etti. 10 uncu madde Genel Kurula geniş bir serbestî tanımaktadır. Fakat özü itibariyle bir Devletin millî selâhiyeti içine giren meseleler Genel Kurulda görüşülemez. Genel Kurul 10 uncu madde esasları üzerinden, milletlerarası hukuk ve ahlâka riayet, dostane münasebetleri geliştirmek ve kuvvet kullanarak sulhu ihlâl etmemek prensiplerini vaz etmiştir.

(2) *Nihai karar*. 18 inci maddede dahil olmak üzere Şartın bir çok maddeleri geniş mânası ile «karar» dan bahsetmektedir. Genel Sekreterin⁶ tefsirine göre, bu tâbir, Genel Kurulun Şart'a göre vazifelerini ifa ederken aldığı gerek tavsiye ve gerek icraî kararları içine almaktadır. Biz burada bu tâbire sadece sonuncu mânayı vereceğiz. Nitekim bazı hallerde, Genel Kurul Şart tarafından nihaî ve mecburî mahiyette kararlar almaya selâhiyettar kılınmıştır. Bunlar:

1) Kendi dahilî teşkilâtı için (İç Tüzük, talî organ meydana getirmek); 2) İdarî ve bütçeye ait faaliyetlerinin icrası için (bütçenin kabulü, masrafların aza Devletler arasında taksimi, personel talimatnamesi, ihtisas müesseseleri ile teşkilât arasındaki münasebetlerin tanzimi); 3) Yeni âza kabulü (Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine), âzaların cezalandırılması ve ihracında son merci olarak karar verir; 4) Bazı organlara âza Devletlerin seçimi (Güvenlik Konseyine, Ekonomik Konseye, Vesayet Konseyine), bazı şahısların tayini (Genel Sekreterin tayini — Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine —); Adalet Divanı hâkimlerinin seçimi; 5) Anlaşmaların tasvibi: ihtisas müesseseleri ile teşkilât arasındaki anlaşmaları (mad. 63) stratejik olmayan bölgelerin vesayet anlaşmalarını tasvip eder, diğer organlara ve ihtisas müesseselerine (Güvenlik

6) A. G. V Annexes p. 1-6. A/1356.

Konseyi haricinde) Adalet Divanından kendi faaliyet sahaları içine giren meseleler hakkında hukukî mahiyette istişarî mütalâa talep etmek selâhiyeti verir; 6) Şart'ta yapılacak değişiklikler için 2/3 ekseriyetle karar verir (mad. 108); Şartın yeniden gözden geçirilmesi maksadiyle Birleşmiş Milletler azalarının bir genel konferansını 2/3 ekseriyetle toplayabilir (mad. 109).

(3) *Tavsiyeler.* Diğer bütün hallerde Genel Kurul tavsiyelerde bulunur. Bu tâbir meselâ 10, 11, 13, 14 ve diğer maddelerde kullanılmıştır.

Tavsiye için kullanılan muhtelif tâbirler de mevcuttur: Bazen Genel Kurul «davet eder», bazen çağırır..., bir prensip beyan eder, ümit ettiğini ifade eder veya alâka çeker ve böylece değişik mahiyetteki meseleler hakkında durumunu yeniler. Bu tavsiyeler, Devletlere (Aza veya âza olmayan), bir memlekete veya memleketler grubuna, hükûmetlere, aslî organlara (Güv. Konseyi, Ek. Sos. Konsey, Vesayet Kon., Genel Sekreter ve bunlara bağlı diğer organlara), ihtisas müesseselerine, hükûmetler arası müesseselere, halklara ve hattâ bir tek ferde (Karar: 536 VI) gönderilmiştir.

a) *Genel Kurulun tavsiye edemeyeceği muameleler.*

Teşkilâtın iki ehemmiyetli aslî organı aynı mesele hakkında tavsiyede bulunursa, ya bir anlaşmazlık veya bir ihtilâf ortaya çıkabilir. Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi arasındaki kuvvetler ayrılığını nazarı dikkate almak icap eder. İşte bu sebeple Genel Kurulun, bazı meseleleri görüşmesine müsaade edilmekle beraber, bunlar hakkında tavsiyelerde bulunma hakkı tahdit edilmiştir. Şartın, San Fransiskoda kaleme alınan hali ile, tefsiri yapılırken, 11 inci madde 2 nci paragrafına göre, bir teşebbüse lüzum gösteren bir mesele hakkında Genel Kurul tavsiyede bulunamaz. Yani VII nci bölümdeki zecrî tedbirleri alamaz (sulhun ihlâli halinde hareket, tecavüz fiili). Hususiyle askerî tedbirleri ve 21 ve 42 nci maddelerde sözü geçen sulhun kurulması ve muhafazası hususundaki tedbirler hakkında tavsiyede bulunamaz.

Genel Kurul ihtilâflarının sulh yolu ile halli hususunda tavsiyede bulunabilir mi? Şartın 11 inci madde paragraf 2 ve 35 inci madde paragraf 1 e göre, bu yolda tavsiyelerde bulunabilmektedir. Fakat bu tavsiyelerin şümulü derhal tatbik edilecek tedbirler alınmasına kadar gitmemektedir. Kuvvet kullanılması, müşterek iktisadî tedbirlerin alınması Genel Kurulun değil, Güvenlik Konseyinin selâhiyeti içersindedir (Mad. 41 ve 42).

Genel Kurulu Güvenlik Konseyine bağlı kılan 12 nci maddeye göre, Güvenlik Konseyi ihtilâf veya herhangi bir durum karşısında vazifelerini yaptığı müddetçe Genel Kurul bu meseleler hakkında tavsiyede bulunamaz, meğer ki, Güvenlik Konseyi adî ekseriyetle bunu Genel Kuruldan istemiş olsun. Bu vaziyette (ihtilâfların halli) VI bölüm ve (sulhu tehdit hallerinde) VII bölüme giren mevzularda Güvenlik Konseyinin selâhiyeti mevcuttur. Aynı şekilde Güvenlik Konseyinin selâhiyetine giren Vesayet meselelerinde (mad. 82, 83, 84) ve bölge anlaşmalarında (mad. 52, 53) Genel Kurul selâhiyetsizdir.

«Güvenlik Konseyinin vazifelerini yaptığı müddetçe» ifadesinin edebî tefsiri «bu meselelerin Güvenlik Konseyinin gündeminde bulunması» mânasına gelmektedir. Bu vaziyette Genel Kurul tavsiyede bulunamaz. Demek ki, bir mesele Güvenlik Konseyinin gündemine alınmışsa Genel Kurul bunlar hakkında tavsiyede bulunamayacaktır.

b) *Genel Kurulun tavsiyede bulunabileceği haller.*

Prensip olarak, Genel Kurul Şart çevresine giren bütün meseleleri görüşüp bunlar hakkında tavsiyelerde bulunabilir (mad. 10). Bu hüküm cihan şümullük prensibinin tahakkuku için vaz edilmiştir⁷. Birleşmiş Milletler azaları Genel Kurula siyasî mahiyette meseleler de arzede-bilmektedirler (meselâ, Şart'ın herhangi bir maddesine dayanmadan, Kore ve Yunanistan meseleleri, Bulgaristan ve Macaristanda insan hak ve hürriyetlerine riayet meselesini; Endonezya meselesini Genel Kurula bildirmişlerdir). Ayrıca, tavsiye edilebilecek haller, Şartın bir çok maddelerinde açıkça tasrih edilmiştir.

— 11 inci madde emniyet mevzuunda Genel Kurulun selâhiyetlerinden bahsetmektedir. Birinci paragrafta silâhsızlanma ve silâhlanmanın düzenlenmesi, 2 nci ve 3 üncü paragrafta Genel Kurulun toplanacağı belli vaziyetler nazarı itibara alınmıştır. Bütün bu hallerde Genel Kurulun meseleleri görüşmek ve bunlar hakkında tavsiyelerde bulunmak selâhiyeti mevcuttur. Genel Kurul, ya teşkilât azaları, ya Güvenlik Konseyi veya Şartta gösterilmiş hukukî vecibeleri önceden kabul etmek kaydı ile aza olmayan bir Devlet tarafından bu meselelerin görüşülmesi için haberdar edilebilir. Fakat gene 11 inci maddeye göre bazı muamelelerin yapılması Güvenlik Konseyinin inhisarına bırakılmıştır. Bir prensip meselesi bahis mevzuu oldukça, arabulucu olan kimse Güvenlik Konseyine bağlı kabul edilmemiştir.

7) Bk.: Hakim Azavedo'nun 3.3.1950 tarihli istişari mütalâaya serdettiği muhafet serhi:

— 12 nci maddeye göre, Güvenlik Konseyinin kendisine sorduğu meseleler hakkında, Konsey vazifelerini ifa etse dahi Genel Kurul tavsiyede bulunabilir. Burada mevzu bahis olan VI ve VII nci bölümlerle, vesayet anlaşmaları (mad. 82, 83, 84) ve bölge anlaşmalarıdır (mad. 52, 53).

— 13 üncü madde hükmünce, ki bu madde 11 inci maddeyi tamamlamaktadır, Genel Kurul: a) Siyasî sahada milletlerarası işbirliğini geliştirmek ve Devletler Hukukunun tedricî gelişmesi ile taknini teşvik etmek; b) Ekonomik, sosyal alanlar le fikrî kültür ve eğitim ve sağlık alanlarında milletlerarası işbirliğini geliştirmek ve ırk, cins, dil veya din farkı gözetmeksizin herkesin insan haklarından ve ana hürriyetlerinden faydalanmasını kolaylaştırmak için tetkiklere yol açar ve tavsiyelerde bulunur. Böylece daha geniş bulunan ve bu selâhiyetleri tasrih eden 55 inci madde ile X uncu bölümdeki faaliyetleri gözönüne alan 61 inci maddeye yaklaşılmış olmaktadır.

— 14 üncü maddeye göre Genel Kurul «Umumun iyiliğine zarar verecek veya milletler arasındaki dostane münasebetleri tehlikeye koyacak mahiyette görülen, menşei ne olursa olsun, herhangi bir durumun, barış yoluyla düzeltilmesini temin edebilecek tedbirler» ve «Birleşmiş Milletlerin gaye ve prensiplerini beyan eden Şart hükümlerinin ihlâlinden doğan durumlar» için tavsiyelerde bulunabilir. Fakat bu maddenin Milletler Cemiyeti Misakının 19 uncu maddesi gibi Genel Kurula muahedeleri yeniden gözden geçirmek selâhiyeti kadar geniş anlaşılmaması icap eder.

— 17 nci maddeye göre, Genel Kurul tavsiyelerde bulunmak üzere, ihtisas müesseselerinin bütçelerini inceler.

— 105 inci madde, teşkilâtın âzalardan her birinin ülkesinde gayelerine erişmek için sahip olduğu imtiyaz ve muafiyetlerin tatbiki hakkında Genel Kurula tavsiyelerde bulunmak selâhiyetini vermiştir. Birleşmiş Milletler azalarının temsilcileri ve teşkilâtın memurları teşkilât ile ilgili vazifelerini tam bağımsızlık içinde yapabilmek için gerekli imtiyaz ve muafiyetlere sahip bulunmaktadır ki, bunların tatbiki hakkında da Genel Kurul tavsiyelerde bulunabilir.

Bütün tavsiyeler için olduğu gibi Genel Kurulun tavsiyelerinin de mecburî mahiyetleri mevcut değildir. Fakat bu tavsiyelerin siyasî ve ahlâkî bir kıymetleri mevcuttur. Genel Kurul yaptığı muameleleri, bunları yaparken ne gibi tasarrufta bulunmuşsa aynı mahiyetteki başka bir tasarrufla ortadan kaldırabilir. (Nitekim atom enerjisi komisyonunu kaldırıp yerine silâhsızlanma komisyonunu kurmuş ve Franko Hükûmetine karşı tavsiye ettiği tedbirlerden de vaz geçmiştir.)

2 — *Salâhiyetin icrası meselesi.*

Burada bir çok mülâhazalar bahis mevzuu olabilir:

(1) *Münhasır salâhiyet.* Bazı meseleleri sadece Genel Kurul tetkik edip karara bağlar ve bu hususta tavsiyelerde bulunur;

— Güvenlik Konseyinin milletlerarası sulh ve emniyeti muhafaza için kararlaştırdığı veya aldığı tedbirler hakkında malûmat ihtiva eden yıllık raporları Genel Kurul kabul eder ve inceler (mad. 15, par. 1).

— Genel Kurul, Teşkilâtın diğer organlarının raporlarını da kabul eder ve inceler (mad. 15, par. 2).

— Teşkilâtın bütçesini ve teşkilâtın masraflarının âzalar arasında taksimini tetkik ve tasvip eder (mad. 17).

— Ekonomik ve Sosyal Konsey Genel Kurula tâbidir (mad. 60), bu sebeple Genel Kurulun ihtisas müesseselerine de üstünlüğü mevcuttur.

— Güvenlik Konseyinden başka diğer bütün aslî organların Adalet Divanından istişarî mütalâa talep etmesine müsaade verir (mad. 96).

(2) *Birlikte ifa olunan selâhiyetler.*

Burada diğer bir organın iştiraki icap eden meseleler bahis mevzuudur.

— Yeni âza kabulü (mad. 4), âzaların cezalandırılması (mad. 5) ve teşkilâttan uzaklaştırılmaları için Güvenlik Konseyinin mukaddem tavsiyesi lâzımdır.

— Milletlerarası Adalet Divanı hâkimlerinin seçimi için konsey ve Assamblede ekseriyetin temini icap eder (Statü, mad. 10).

— Şart'ta yapılacak değişiklikler, Genel Kurul üyelerinin 2/3 ekseriyeti ile kabul edilir ve Güvenlik Konseyi daimî üyelerinin hepsi dâhil olmak üzere teşkilât üyelerinin 2/3 si tarafından tasdik edildiği zaman mer'iyete girer (mad. 108).

— Şart'ı tâdil konferansı Genel Kurul âzalarının 2/3 ekseriyeti ve Güvenlik Konseyinde herhangi 7 reyle toplanabilir (mad. 109, par. 1). Şayet Genel Kurulun 10 uncu âdi içtimasına kadar böyle bir konferans toplanmazsa, bu şekilde bir konferansın toplanması meselesi gündeme alınır ve Genel Kurul ekseriyeti ve Güvenlik Konseyinin herhangi 7 üyesi karar verirse konferans toplanır (mad. 119, par. 3).

(3) *Müşterek selâhiyet.* Burada bahis mevzuu olan hal bir mesele hakkında bir kaç organın selâhiyetli olmasıdır.

— Genel Kurul (mad. 10) Şart çevresine giren veya Şart'ta derpiş edilen organlardan herhangi birinin selâhiyet ve vazifelerini ilgilendiren her türlü mesele veya işleri görüşebilir. Bu madde çok şümüllüdür.

İşte bu yüzdendir ki, milletlerarası emniyet ve sulhun muhafazası mevzuunda müşterek selâhiyete sahip bulunan Genel Kurul ile Güvenlik Konseyinin selâhiyetlerinin ayırımına müteallik kaideleri tespit etmek lâzımdır. San Fransisko müzakereleri neticesi olan Şart, bu sahada mesuliyet tevcih ettiği Güvenlik Konseyine üstünlük tanımaktadır. (mad. 24). Fakat Şart bu meselelerde Genel Kurulu da tamamen bir kenara bırakmış değildir ve meselenin bu organ tarafından da ele alınabileceğini veya reddedilebileceğini göz önünde tutmuştur. Herhangi bir âza veya Güvenlik Konseyi hattâ âza olmayan bir Devlet tarafından Genel Kurulun dikkati çekilir ve bu organ meseleye vaziyet ederse milletlerarası sulh ve emniyet meselesini müzakere edebilir (mad. 35). Bunun neticesi olarak ta milletlerarası sulh ve emniyeti tehlikeye sokacak durumlarda Güvenlik Konseyinin dikkatini çekebilir.

Bir de Genel Kurulun çekimser kalması icap eden hal mevcuttur; Güvenlik Konseyi, ihtilâf veya herhangi bir durum karşısında Şartın kendisine yüklediği vazifeleri yaptığı müddetçe, Genel Kurul bu ihtilâf veya durum hakkında hiç bir tavsiyede bulunmamalıdır, meğer ki, Güvenlik Konseyi bunu ondan isteye... (mad. 12, par. 1). Bu nokta ileride ayrıca tetkik edilecektir. Hatırlatalım ki, tatbikatta şartta zikredilmemiş bulunan bir iktidar ihtilâfı vukua gelmiştir. Filistin meselesinde Genel Kurul ile anlaşarak bir harekete geçilmiştir.

3) *Salâhiyetin maddî sınıflandırılması.*

Bu mesele bir kaç nokta etrafında toplanabilir:

(1) Azalara, seçime, dahilî teşkilâtına, milletlerarası kaza organına ve bütçe meselelerine müteallik vazife ve selâhiyetleri;

a) Azalara karşı vazife ve selâhiyetleri; Genel Kurul, Güvenlik Konseyinin tasviyesi üzerine bir Devleti âza kabul edebilir, âza bir Devleti cezalandırıp, Şart vecibelerini yerine getirmemekte ısrar eden âzaları teşkilâttan uzaklaştırabilir.

b) Seçime ait faaliyetlerine gelince: a) Güvenlik Konseyinin 6 muvakkat âzasını her sene üçer adet olmak üzere iki sene için seçer; b) Ekonomik ve Sosyal Konseyin 18 âzasını (mad. 61); c) Vesayet Kon-

seyinde vesayet altında ülke idare eden Devletler kadar idare etmeyen Devletlerin de bulunması mülâhazası ile bu organa âza seçer (mad. 86). Genel Kurul burada siyasî bir muvazene temin etmektedir; d) Güvenlik Konseyi ile beraber Milletlerarası Daimî Adalet Divanının hâkimlerini seçer; e) Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine Genel Sekreteri seçer (mad. 97).

c) Dahilî teşkilâtına dair faaliyeti: a) Genel Kurul çalışma imkânları temin edebilmek için kendi İç Tüzüğünü hazırlar. Böylece müzakere-lerin ne yolda yapılacağını tayin eder. Ayrıca malî kaideleri de tespit eder. b) Sekreterlik personeline ait kaideleri hazırlar (adetleri, tâyinleri, vazifelerinin sona ermesi, emeklilik rejimleri); c) Vazifelerinin ifası için lüzumlu gördüğü talî organları meydana getirir (mad. 22) ve onların statülerini hazırlar.

d) Milletlerarası Adalet Divanına müteallik faaliyeti:

Genel Kurul, Güvenlik Konseyinin hususî vekâleti üzerine, âza olmayan bir Devletin Milletlerarası Adalet Divanına taraf olma şartlarını tayin eder. Genel Kurul Divandan istişarî mütalâa talep edebilir ve Ekonomik Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi ve Genel Sekretere faaliyet sahaları içinde hukukî meseleler hakkında istişarî mütalâa sormak hususunda müsaade verir

e) Bütçe mevzuundaki faaliyeti.

Genel Kurul, (A) kısmında gelir toplamını ve (B) kısmında iç ve dış masrafları gösteren bütçeyi tetkik ve tasvip eder. Genel Kurul, ayrı bir kararla 1 Ocakta başlayıp 31 Aralıkta sona eren bir senelik malî yıl için, âzalar arasında masrafların taksimi baremini kararlaştırır. Genel Kurul bazı hesapları, bu arada Filistin mültecilerinin ve personelin tekaüt sandığı, milletlerarası çocuklara yardım fonu (FİSE), hesaplarını kontrol eder. Bu organ teşkilât memurlarının baremini, tazminatlarını ve izinlerini tespit eder. Birleşmiş Milletlerin 1957 bütçesi 48.807.650 dolara yükselmiştir.

Genel Kurul, ihtisas müesseseleri ile yapılan malî ve bütçeye dair anlaşmaları tetkik ve tasvip eder ve bu müesseselerin idarî bütçelerini inceler (mad. 17, par. 3).

(2) Genel Kurul kurucu meclis vazifesi görür ve Devletler Hukukunun gelişmesi hakkında faaliyetlerde bulunur.

a) Kurucu meclis olarak Şartta zikredilmiş veya Şartın dışında iktisap ettiği faaliyetleri mevcuttur. Birinciler: Şart'ta yapılacak değişik-

likler Genel Kurulun 2/3 ekseriyetinin kabulü ve gene Genel Kurul azalarının 2/3 ekseriyetinin ve Güvenlik Konseyi daimî âzalarının hepsinin tasdiki ile olur (Bölüm XVIII). İkinciler ise: Şart'ta zikredilmemiş olup ta sulh muahedeleri ile hususî olarak bu organa tevdi edilenlerdir. İtalya ile yapılan sulh muahedesinin 23 üncü maddesinin 3 üncü paragrafının XI umaralı eki, Libya'nın durumunu tespit selâhiyetinin dört Devlet tarafından Genel Kurul'a verildiğini bildirmektedir. 17 Eylül 1950 tarihinde Genel Kurul, Libyanın serbestliğine ve İtalya tarafından idare edilen bölgelerin yeni Devlete devredilmesi için bir nizamname hazırlanmasına karar verdi. Ayrıca Libya için hususî bir mahkeme de meydana getirdi. Eritrenin durumuna gelince, Genel Kurul bu bölgenin şartlarını, milletlerarası sulh ve emniyet bakımından arzettiği ehemmiyeti, Habeşistanın taleplerini göz önünde tutarak Habeşistan ile Eritrenin, Habeşistan Krallığı idaresi altında ve bir federasyon şeklinde birleşmesine karar vermiştir. Eritre için de ayrıca talî bir organ olarak hırleşmiş Milletler mahkemesi kurulmuştur.

b) Genel Kurul teşrî faaliyete benzer önemli bir rol de oynayabilmektedir: a) Devletler Hukukunun tedricî inkişafının ve tedvininin teşviki için tavsiyelerde bulunur ve tetkikat yapar. Bu sebeple çok ehemmiyetli faaliyette bulunmuş olan Devletler Hukuku Komisyonunu meydana getirmiştir. Bu hususta hukukî meselelerde 6 ncı komisyonun önemini de belirtmek icap eder; b) Aza devletleri, teşkilât için lüzumlu imtiyaz ve muafiyet anlaşmalarına iştirak etmeye davet eder; c) Milletlerarası ihtilâf kaidelerini gözden geçirir; d) İnsaniyete müteallik anlaşmaları hazırlar (Génocide hakkında, mülteciler hakkında).

(3) Genel Kurul, siyasî sahada milletlerarası işbirliğini, içtimaî ve iktisadî sahada ise müşterek hareket ve kontrolü temin eder.

a) Genel Kurul Genel Sekreterin raporundaki siyasî meseleleri tetkik eder. Bu yüzden ilk içtimada bu rapor üzerine cereyan eden münakaşalar teşkilâtın umumî havasını vermektedir ve bütün gayret Devletler arasındaki münasebetlerin ahenkleştirilmesi üzerine toplanmıştır.

b) Milletlerarası iktisadî işbirliği, Genel Kurulun otoritesi altında gene aslî bir organ olan Ekonomik ve Sosyal Konseye tevdi edilmiştir. Bu organın vazifeleri 60 ıncı maddede tespit edilmiş olup, hayat seviyesinin yükseltilmesi, tam çalıştırmayı temin, ekonomik ve sosyal nizamda gelişmenin şartları, sanayileşmemiş (geri kalmış) memleketlere teknik yardım gibi meselelerle uğraşmaktadır. İhtisas meseleleri bu konseye sıkı surette bağlıdırlar. Genel Kurul Ekonomik ve Sosyal Konseye mahiyetine uygun

faaliyetler havale edebilir. Ekonomik ve Sosyal Konseyin yıllık raporlarını tetkik eder, lüzumlu gördüklerini bilhassa milletlerarası mukavele projelerine müteallik olanları tasvip eder. İhtisas müesseselerinin hangi şartlarla teşkilâta bağlanacağını tespit eder. Diğer taraftan ihtisas müesseselerinin raporlarını inceler.

c) Sosyal sahada, Ekonomik ve Sosyal Konsey kanalı ile Genel Kurul insan haklarının himayesi ve tespiti meselesine büyük bir faaliyet tahsis etmiş ve bir insan hakları beyannamesi ile buna müteallik paktlar meydana getirmiştir.

(4) Muhtar olmayan ve vesayet altında bulunan ülkelerin kontrolüne müteallik faaliyeti.

a) Vesayet altına konmamış ve «muhtar olmayan ülkeler» diye adlandırılan ülkeler için bunları idare eden aba Devletlerin, Şartın XI inci bölümünü meydana getiren beyannameye göre bazı vecibeleri vardır. Genel Kurul Şartın 73 üncü maddesini, daha sonra göreceğimiz, böyle ülkeler idare eden Devletler üzerinde ileri bir kontrol kurabilecek şekilde tefsir etmiştir.

b) Vesayet altındaki ülkeler için, Genel Kurulun faaliyetini kontrol ettiği bir Vesayet Konseyi mevcut bulunmaktadır (mad. 2). Genel Kurul, içinde faaliyetinin hülâsası, topladığı malûmatlar, aldığı tedbirler ve tavsiye teklifleri bulunan Vesayet Konseyi yıllık raporunu kabul ve tetkik eder. Genel Kurul stratejik bölgelere ait olmayan vesayet anlaşmalarını tasvip eder. Bu anlaşma, bir ülkenin hangi şartlarla vesayet altına konulduğunu ve bu ülkeyi idare edecek otoriteyi tespit eder.

Bu otorite, ya bir veya bir kaç Devletten, veya bizzat teşkilâttan ibaret olabilir. Anlaşmalar vesayeti ifa edecek Devlet ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtı arasında akdedilir.

(5) Milletlerarası emniyet ve sulhun muhafazasını ilgilendiren meselelerdeki faaliyeti.

a) Şart muvacehesinde:

Genel Kurul Güvenlik Konseyinin hususî ve umumî yıllık raporlarını kabul edip tetkik eder. (Geçmiş yılın 16 Temmuzundan, devam eden yılın 15 Temmuzuna kadar olan devre için) (mad. 24, 3 ve mad. 15).

Bu raporun neleri ihtiva ettiğine daha önce işaret etmiştik.

Genel Kurul, milletlerarası emniyet ve sulhun muhafazası mevzuunda **umumî prensipler** tavsiye etmeye ve onları münakaşaya selâhiyetlidir

(mad. 11. 1). Bir sulh havası yaratmak vazifesi bu organa aittir. Bu sebeple Genel Kurul silâhsızlanma ile meşgul olup mütecavizin tarifini yapabilir: Bir komisyon meydana getirdi, bu komisyon ehemmiyetli faaliyette bulunmuşsa da elde edilen netice şimdilik kabili münakaşa bulunmaktadır. Prensip sahasında, Genel Kurul Güvenlik Konseyine karşı büyük bir serbestlikle hareket edebilir.

Müşahhas meseleler için (yani şu ve şu Devletler arasındaki hususî münasebetler yönünden) Genel Kurul, milletlerarası sulh ve emniyeti tehlikeye sokabilecek bir durum karşısında Güvenlik Konseyinin dikkatini çekebilir. Genel Kurul milletlerarası emniyet ve sulha taallûk eden her türlü meseleyi münakaşa edebilir. Şayet herhangi bir hareket icap etmiyorsa, tavsiyede bulunabilir. Aksi halde, meselenin görüşülmesinden önce veya sonra Güvenlik Konseyi haberdar edilmelidir (mad. 11. 2). Genel Kurul, menşei ne olursa olsun, umumun iyiliğine zarar verecek veya milletlerarasındaki dostane münasebetleri tehlikeye koyacak mahiyette görülen durumlarla meşgul olabilir (mad. 14). Genel Kurulun böyle bir meseleye alâkası, Güvenlik Konseyi (mad. 11. 2) yahut Genel Sekreter veya tâlî bir organ tarafından çekilebileceği gibi aza (mad. 11. 2) olan veya aza olmayan (mad. 11. 2) bir Devlet tarafından da çekilebilir.

Genel Kurulun bir meseleye vaziyet edebilmesi için dört ihtimal mevcut bulunmaktadır: 1) Ya mesele Güvenlik Konseyinin gündemine alınmıştır, Genel Kurul ne tetkik edebilir, ne de tavsiyede bulunur; 2) veya Güvenlik Konseyi Genel Kurula meseleyi tetkik etmesini talep eder ve gündeminden çıkarır; bu halde Assamble tetkik edip tavsiyede bulunabilir; 3) yahut ta, Güvenlik Konseyi meseleyi ele almamıştır, Genel Kurul meseleyi tetkik edip tavsiyede bulunabilir. Fakat şayet derhal harekete geçmeyi icap ettiren bir mesele ise hiç bir tavsiyede bulunamaz (yani şartın VII nci bölümüne taallûk ediyorsa Güvenlik Konseyi tetkikatı yapacaktır); 4) diğer bir ihtimal ile Güvenlik Konseyi, Genel Kurulun daha önce tetkike başladığı bir meseleyi ele alabilir, bu halde Genel Kurul tetkikatına şayet acele bir hareketi icap ettirecek bir durum yoksa, devam eder, aksi halde tavsiyeden vazgeçip meseleyi Güvenlik Konseyine gönderir.

Genel Kurul sulhun muhafazasına dair kararların icrasını temin eder. Filistindeki arabulucunun vazifesinin şümül ve gayesini tayin ettikten sonra (14.5.1948) Genel Kurul takdim edilen raporu da tetkik etmiştir (Karar 194. III. 1948).

b) Sulh muahedeleri muvacehesinde:

Dünya harbine son veren sulh muahedeleri, bunların icrası selâhiyetini Birleşmiş Milletler Teşkilâtına vermemişlerdir (1947 Paris muahe-

deleri, 1951 de San Fransisko'da yapılan Japon Sulh Muahedesi, 1955 Avusturya Sulh Muahedesi). Fakat bu muahedelerden bazıları yüzünden ihtilâflar ortaya çıkmıştır. Bilhassa Bulgaristan, Romanya ve Macaristan ile akdedilenler. Genel Kurul bu Devletlerin muahedelerin bazı hükümlerini ihlâl etmelerini hoş karşılamamıştır (3 Kasım 1950 tarihli karar).

B — Genel Kurulun genişletilmiş selâhiyetleri:

Şart sadece San Fransisko'da kabul edilen metin olarak değil, 11 senelik tatbikatın neticesi olarak nazarı itibara alınmalıdır. Teşkilâtın faaliyeti ve çalışması, yapılan tefsirlerle tamamen olmasa bile, şartın ehemmiyetli kısmında değişiklikler meydana getirmiştir.

Bu tatbikat, Şartın VI nci ve VII nci bölümü dolayısı ile Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulun karşılıklı selâhiyetleri bakımından bir örf ve âdet mahiyetindedir. Ayrıca Şartın 73 üncü maddesindeki idare eden otoritelerin kontrolunun Genel Kurula tevdi bu mahiyettedir. Vazifelerin genişletilmesi (ki bazılarına göre bu «selâhiyetin nakli» mahiyetindedir) son derece şiddetli tenkitlere yol açmıştır.

I) VI ve VII nci bölüme müteallik selâhiyet gelişmesi:

Burada üç ayrı husus tetkik edilecektir:

(1) Selâhiyet gelişmesinin teknik tahakkuku.

a) Bir ihtilâfın veya durumun sulh yoluyla çözülmesi halinde (bölüm VI) Genel Kurul, 13 üncü maddeye atıf yaparak tâlî organ mahiyetinde küçük assambleyi meydana getirerek dolayısı ile harekete geçmiştir: Karar 111 (II), 196 (III) ve 295 (IV). Genel Kurul Güvenlik Konseyi gibi devamlı bir organ olmadığından ona nazaran aşağı durumda bulunuyordu. Bu yüzden toplantı halinde bulunmadığı zamanlarda vazifesine devam gayesi ile devamlı bir organ mahiyetinde ve Genel Kurul yerine onun vazifelerini icra edecek bir talî organ meydana getirdi. Küçük Assamble her Devletin bir temsilcisinden meydana gelmiştir. Böyle bir organ Genel Kurulun Şartta zikredilen haklarını dolayısı ile fazlalaştırmıştır. Küçük Assamble faaliyet çerçevesi içinde, Milletlerarası Adalet Divanından hukukî mahiyetteki meseleler hakkında istişarî mütalâa talep edebilir. Bu tâlî organ birinci ve ikinci içtimalarında, ihtilâfların sulh yolu ile halli, Birleşmiş Milletler komisyonlarının faaliyeti ve teşkilâtı, Genel Kurulun ihtilâfları ve siyasî meseleleri görüşmek gibi hususları tetkik etmiş, yani kısaca Genel Kurulun oynaması icap eden rolü ortaya

atmıştır. Tefsir ettiği maddeler 11 par 1, 13 par 1 a bilhassa geniş hükümler ihtiva eden maddelerdir.

Genel Kurul, Küçük Assamble tarafından yapılan tavsiyeleri kabul etmiş ve 268 (A) III kararı ile Genel Sekreteri 28 Eylül 1928 tarihli ihtilâfların sulh yolu ile halli umumî senedini, bütün Devletleri iştirak ettirecek şekilde yeniden gözden geçirmekle vazifelendirmiştir. Metnin adı, «Milletlerarası ihtilâfların sulh yolu ile halli usullerinin gözden geçirilmiş umumî senedi» olacaktır. Aynı 268 (B) III sayılı kararlar bir ihtilâf veya durum için bir arabulucu veya raportör Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine seçilmiştir. Nihayet 268 (D) III karar arabuluculuk ve tahkik komisyonları için şahısların bir listesinin hazırlanmasını kabul etmiştir.

b) Şimdi doğrudan doğruya olan selâhiyet gelişmesini görelim. Sulhu tehdit ve kesilmesine sebep olan hallerde (VII nci bölüm, müşterek emniyet) bilindiği gibi Genel Kurul Güvenlik Konseyi meseleyi tetkik ediyorsa harekete geçemez ve tavsiyede bulunamaz (mad. 11, par. 2). Bu hususta Genel Kurul Şartta mevcut iki ehemmiyetli mâniayı aşmıştır.

— Genel Kurul burada tafsilâtı verilmeyecek olan bazı tedbirler almıştır. Bunlardan en ehemmiyetli ve alâka çekici olanı 377 (V) sayılı ve 3 Kasım 1950 tarihli olanıdır ki, Şartın bir eki mahiyetini almıştır. Bu karar, Amerika Dış İşleri Vekili Acheson'un teşebbüsü ile başlamış fakat daha sonra genişletilerek yedi Devletin müşterek projesi halini almıştır. Bu Devletler şunlardır: Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere, Filipinler, Türkiye ve Uruguay. Bu Devletler Güvenlik Konseyine karşı enerjik bir harekete geçmek istemişlerdir. Bu karar (52 rey ile kabul edilmiştir, beş Devlet muhalif kalmıştır (Rusya), iki müstenkif rey verilmiştir (Hindiston ve Arjantin)). «Sulh için birlik» adını taşımaktadır ki, üç kısma ayrılmıştır, bu kısımlardan (A) doğrudan doğruya Genel Kurulun selâhiyetlerinden bahseder, (B) ve (C) tamamlayıcı mahiyette hükümler vazederler.

377 A (V) sayılı karar, 12.1.1952 tarihli ve 503 (VI) sayılı, Şart prensip ve gayelerine göre milletlerarası sulh ve emniyetin muhafaza ve sağlamlştırılması için ne gibi usullerin kullanılması icap edeceği hakkındaki kararlarla teyit edilmiştir. 377 A (V) sayılı karar Güvenlik Konseyinin aslî vazifelerini yapamayacağı durumlarda tatbik edilecek, tâlî mahiyette yeni bir usul sistemi ortaya atmıştır.

377 A (V) sayılı karar başında, Şarta göre Güvenlik Konseyinin sulhun muhafazası hususunda «en esaslı mesuliyete» sahip organ durumunda olduğunu ilân etmiş ve bunun tahakkuku için daimî âzaların itti-

fakının temin edilmesi ve veto'dan vazgeçilmesi icap edeceğini bildirmiştir. Fakat veto'nun suiistimali dolayısı ile Güvenlik Konseyi hiç bir karara varamıyorsa, mesele halledilmemiş olacak ve 12 nci maddeye göre Güvenlik Konseyi meseleyi rüyet etmediği kabul edileceğinden iki aslî organ arasında bir selâhiyet ihtilâfı bahis mevzuu olmayacaktır. Genel Kurul VI ncı bölüm muvacehesinde Güvenlik Konseyi yerine hareket edebilme hakkını talep etmektedir. Milletlerarası sulh ve emniyeti tehlikeye sokan bir vaziyet, bir tecavüz fiili olup ta Güvenlik Konseyi veto dolayısı ile felce uğramışsa takip edilecek usul şu olacaktır: Ya Genel Kurul içtima halindedir ve derhal meseleye vaziyet eder veya Genel Kurul içtima halinde değildir ve Genel Sekreterin davetinden 24 saat içinde acele fevkalâde içtima yapar. Bu davet, ya Güvenlik Konseyinde herhangi 7 reyle (burada veto kullanılmaz) yahut küçük Assamblede ekseriyetle, yahut ta 9 uncu maddede zikredilen azaların ekseriyeti ile yapılır. Bu şekilde toplanan acele fevkalâde içtima meseleyi tetkik eder ve hazır bulunan ve rey veren âzanın 2/3 ekseriyeti ile azalara kuvvet kullanılması da dahil olmak üzere (fakat bunun tahakkuku için sulhun tehlikeye düşmesi veya bir tecavüz fiilinin vukuu lâzımdır) alınacak müşterek tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunur.

Böylelikle, Güvenlik Konseyi vazifesini ifa edemeyince Genel Kurul onun yerine ikâme edilmektedir.

Genel Kurul V inci içtimaından beri bir meseleyi kabul etmemek kaidesini reddetmektedir. Genel Kurul Güvenlik Konseyinin faaliyetlerini kontrol eder duruma gelmiştir. Bu ise baştaki Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul münasebetlerinin başaşağı olması demektir. Fakat unutmamak icap eder ki, bu selâhiyet genişlemesi şarttaki normal usullerin veto dolayısı ile akâmete uğraması yüzünden ortaya atılmıştır.

377 (V) sayılı karar sadece (A) kısmında değil (B) ve (D) kısmında da yeni usuller meydana getirmiş ve faaliyetini tamamlamak için iki talî organ kurmuştur:

— Sulhu müşahade komisyonu (C. O. P.) (Kısım B).

Yunanistan ve Koredeki müşahade komisyonları örnek alınarak kurulan bu komisyon, ihtilâfları önlemek mevzuunda, her tehlikeli durumda objektif, seri ve devamlı bir malûmat toplama bürosu vazifesi görecektir. 14 âzadan mürekkep olan bu komisyon dünyanın herhangi bir bölgesinde mevcut sulh ve emniyeti tehlikeye sokacak bir durumu müşahade ve Birleşmiş Milletleri bundan haberdar etmelidir. Bunun üzerine bu mesele Güvenlik Konseyinin gündeminde değilse veya veto dolayısı ile bir hal tarzı bulunamamışsa Genel Kurul, o da toplantı halinde değilse Küçük Assamble, meseleye müdahale eder.

— İkinci talî organ: Müşterek tedbirler komisyonu (C. M. C.) (Kısım D) Bu komisyonda 14 azadan müteşekkildir (Türkiye de bu komisyona dahildir) ve Şart'a uygun olarak milletlerarası sulh ve emniyetin muhafazası için ne gibi tedbirlerin alınması icap edeceği ile uğraşmaktadır. Askerî sahada, Şart'ın VII nci bölümünde Kurmay Komitesine tevdi edilen vazifelerin benzerini bu komisyon icra etmektedir. Bu basit olay Genel Kurul lehine ne Şartın 43 üncü maddesindeki hususî anlaşmalara ne daimî âzaların anlaşmalarına lüzum kalmadan, selâhiyetin genişlemesini meydana getirmiştir.

Müşterek Tedbirler Komisyonu, 1951 yılında iktisadî, malî ve askerî uzmanların meşgul olacakları siyasî işleri tevdi için üç talî komite meydana getirdi. V inci toplantıda talî komitelerin tavsiyeleri de Müşterek Tedbirler Komisyonu umumî raporuna ithal edilerek Genel Kurula arzedildi.

1952 ve 1953 yıllarında Müşterek Tedbirler Komisyonu Genel Kurula iki rapor takdim etti ki, bunların neticesinde komisyonun faaliyetini genişleten ve müşterek tedbirlerin tesirini arttıran 503 (VI) ve 703 (VII) sayılı kararlar alındı.

12 Ocak 1952 tarihli ve 503 (VI) sayılı karar her âza Devlete askerî kuvvetlerinden bir kısmını her an ve kendi müdafaaları için lâzım olduğu mazeretini ileri sürmeden Birleşmiş Milletler Teşkilâtı emrine vermek üzere hazır tutmasını tavsiye ediyordu. Ayrıca, alâkalı Devletlere müşterek tedbirleri icra edecek askerî kuvvetlere kolaylık göstermelerini tavsiye etmiştir. Nihayet müşterek tedbirler mevzuunda her türlü teşebbüsü, Teşkilâta aza olmayan Devletlerle diğer milletlerarası teşkilâtların işbirliğini tavsiye edebilmektedir. İcraî askerî otorite Genel Kurulun tavsiye halindeki kararını kabul eden Devletlerden ibaret olacaktır. Çünkü bilindiği gibi, bunlar kat'î olarak mecburî değildir. Alınan tedbirlerin Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul tarafından kararlaştırılması hususunda bir tefrik yapılmaktadır.

(2) *Küçük Assambleye müteallik selâhiyet genişlemesinin meşruiyeti meselesi.*

Bu selâhiyet genişlemesi şarta uygun mudur? Yoksa şartın ihlâlî olarak mı telâkki edilmelidir?

a) Küçük Assamblenin Anayasaya aykırı olarak kurulduğu hususunda bir çok deliller ileri sürülmüştür:

— Güvenlik Konseyinin aksine Genel Kurul devamlı bir organ değildir. Şartın 20 nci maddesi adî içtimaî ve icap ederse fevkalâde içtimaları göstermiştir. Küçük Assamble vasıtası ile devamlı bir organ halini alması şart'a aykırıdır.

— Genel Kurulun selâhiyetlerini devralan Küçük Asamble için bir talî organdır denilemez, çünkü böyle bir organ belli ve tayin edilmiş bir gaye ile kurulur, halbuki küçük Asamblenin vazifeleri çok geniştir.

— Şart, Genel Kurul'a bir ihtilâfın şiddet derecesini tayin selâhiyeti vermemiştir, böyle bir selâhiyet Güvenlik Konseyine aittir. Küçük Assambleye tevdi edilen bu selâhiyet, Şart'a ek mahiyetindedir ve açık olarak anayasaya aykırıdır. Esaslı bir hal çaresi bulmak için tahkikat yapmak selâhiyeti «hareket» kategorisine gireceğinden, bu hususta beş büyüklerin selâhiyetini kabul etmek icap eder.

Bilindiği gibi Sovyetler Birliği ve Sovyet Bloku devletleri, Küçük Assamblenin kuruluşunu şart'a aykırı bulduklarından bunun çalışmalarına iştirak etmemektedirler.

b) Bu delillere şu cevaplar verilmiştir:

— İki içtima arası devresi için bir komisyon kurmak ne şartın ruhuna ne de 22 nci madde hükümlerine aykırı değildir. Çünkü Genel Kurul içtimalarını, bir kaç gün içinde bitecektir şeklinde tahdit edemez ve bir adî içtima, gündem icap ettiriyorsa, bütün bir sene devam edebilir.

— Hakikatte Genel Kurulun selâhiyetine bir ilâve yapılmış değildir, Şartı hazırlayanların nazarı itibara almadıkları, fakat sonradan iddia edilen iki organ arasındaki ahenksizlik, Genel Kurulun vazifesini icradaki güçlüğü gidermek için, kaldırılmıştır. Çünkü Güvenlik Konseyi devamlı bir organ, Genel Kurul ise muayyen devrelerde toplanan bir organdır, şayet bir ihtilâf veya bir durum zuhur ederse, bunun halli için böyle bir organın kurulması ve içtima halinde olmadığı zaman da Genel Kurulun tesirli olabilmesi imkânı sağlanmış olmaktadır. Kaldığı, şayet Genel Kurul uzun bir içtima devresi yaparsa (son zamanlarda, bununla mücadele edenlere rağmen, temayül budur) Küçük Assamblenin rolü çok azalacaktır.

— Tahkikat yapmak hakkına gelince⁸: 1947 yılı hatırlanacak olursa, Genel Kurul Filistin için bir komisyon kurmuştu ve bu komisyon taksim

8) Genel Kurul'un tahkikat yapmak selâhiyeti var mıdır?

10. 11 ve 14 üncü maddelere göre şart bu usulü Genel Kurul için değil, Güvenlik Konseyi için dercetmiştir. Bu usul Genel Kurula yasak edilmiştir. Buna rağmen bu organ sık sık tahkikat usulüne baş vurmakta ve buna esas olarak şu noktaları almaktadır:

1 — 22 nci madde talî organ kurmak imkânı vermektedir. Böylece kurulan Küçük Assamble (13 Kasım 1947 de 111 (II) sayılı kararlar) 2/3 ekseriyetle vereceği kararlar tahkikat yapabilmektedir. Tahkikatın yapılacağı yer Devlet ve Devletlerin müsaadelerini almak lâzımdır. «Sulh için tahkikat komisyonu» ise (karar 377 IV) devamlı mahiyette olup uzaması milletlerarası sulh ve emniyeti tehlikeye sokabilecek

plânının tatbikatını kontrolle vazifeli idi (bu bir «haraketten» başka bir şey değildir); hiç bir kimse bu komisyonun meşruiyetinden şüphe etmemiştir. Ayrıca, Genel Kurul şart tarafından kendisine tevdi edilmiş olan vazifeleri ifa edebilmek için bu hususlarda kat'î malûmat sahibi olmalıdır, aksi halde vahim hatalar işleyebilir. Bilindiği gibi Küçük Asambleyi kuran karar da, tahkikat yapılacak ülkelerde Devletlerin müsaadesine lüzum görmemiştir.

Denilebilir ki, yeni durumlar ve derhal karşılanması icap eden ihtiyaçlar karşısında Genel Kurul, Küçük Asambleyi meydana getirerek selâhi-

bütün durumları her mıntıkada müşahade edebilir. Bu komisyon Güvenlik Konseyi tarafından kullanılabilceği gibi bazı hallerde Genel Kurul ve Küçük Assamble tarafından da kullanılabilir. Bu son halde tahkikatın yapılacağı mahal Devletin rızası icap eder. Böyle bir organın kurulması, ancak bu organı meydana getiren organın selâhiyeti kadar bir selâhiyete haiz olabileceği mülâhazası ile münakaşalı olmuştur. Fakat bu delil gayri kâfi bulunmaktadır. Çünkü Genel Kurul kendinde tahkikat yapma selâhiyeti görmektedir. Üstelik tahkikat ülkesi üzerinde tahkikat yapılan Devletin rızası ile vuku bulacaktır.

2 — Şartın herhangi bir maddesini esas almadan, fakat tedbir alınmasını icap ettirecek tavsiyelerde bulunabilmek için hususî halleri nazarı itibara alan genel bir ad hoc tahkik komisyonu meydana getirmiştir. Böyle bir selâhiyete itiraz edilmemiştir. Filistin Tahkik Komisyonu böyledir (11 âza) ve bu komisyon Filistin hâdisesi ile ilgili bütün meseleleri mahallinde tetkik selâhiyetini almıştır. Bu selâhiyet çok şümullüdür: «The Special Committee shall have the widest powers to ascertain and record facts, and to investigate all questions and issues relevant to the problem on Palestine; 3 - The Special Committee shall conduct investigations in Palestine and wherever it may deem useful, receive and examine written or oral testimony, whichever it may consider appropriate in each case from the mandatory Power, from representatives of the population of Palestine, from Governments and from such organisations and individuals as it may deem necessary;

4 — The Special Committee shall give most careful consideration to the religious interets in Palestine of Islâm, Judaism and Christianity;

5 — The Special Committee shall prepare a report to the General Assembly and shall submit such proposals as it may consider appropriate for the solution of the problem of Palestine; «Eski İtalyan müstemlekeleri meselesinde, tahkik komisyonu Eritrenin durumu için mahallinde tetkikat yapmakla görevlendirildi (IV). Almanyada serbest seçim meselesinde, âza devletlerden mürekkep bir komisyon serbest seçimi temin için meydana getirildi. Yunanistan meselesinde bu memleketin bütünlüğü bahis mevzuu olduğundan tahkik komisyonu ilgili dört memlekette faaliyette bulunabilecekti (Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya) (II, III, IV). Korenin serbestisi meselesinde (II) tahkik komisyonu bütün Korede faaliyette bulunabilecekti (III, IV, V). Korede (VII) Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı mikrop harbi tahkikatı için kurulan komisyonun geniş bir selâhiyeti mevcuttu. Macaristan hâdiseleri (XI) için Genel Kurul fevkalâde acele içtimanda 4 Kasım 1956 tarihinde bir komisyon meydana getirdi.

yetlerini genişletmekten ziyade kendisine tevdi edilen vazifeleri yapabilmek imkânını elde etmiştir. Fakat kanaatimizce burada da Genel Kurul lehine bir selâhiyet genişlemesi bahis mevzuudur.

(3) 377 A (V) sayılı karara müteallik selâhiyet genişlemesinin meşruiyeti meselesi.

377 (V) «sulh için birlik» kararı daha önemli münakaşaların çıkmasına sebep olmuştur. Bazı Devlet ve müellifler bu kararı milletlerarası emniyet ve sulhun muhafazası bakımından büyük bir gelişme kabul ederken, diğerleri bu vaziyette şartın ihlâlini müşahade etmektedirler.

a) Sovyetler Birliği ve kendisine bağlı Devletler bu kararın aleyhinde bulunmuşlardır. Endonezya, Suriye, Arjantin, Pakistan (Sir M. Zaffroullah Khan) ve Hindistan (Sir Bengal Rau) gibi bazı âza devletler kaydı ihtiraziler ileri sürmüşlerdir. Brugière, de la Charrière ve Rossignol gibi müellifler ise, bu kararın şartın hangi maddeleri ile uyuşamayacağını göstererek tenkitler ileri sürmüşlerdir. Bunların gösterdikleri deliller (kolaylaştırmak için madde sıranın takip etmiyoruz) bilhassa şunlardır:

Daimî âzaların ittifakı yerine ekseriyet kaidelerini kabul ederek, San Fransisko'da vaz edilen Güvenlik Konseyi ile Genel Kurul arasındaki selâhiyetlerin taksimi meselesi ihlâl edilmiştir. Böylece Anayasaya uymayan bir değişiklik yapılmıştır. Şartta mevcut usullere müracaat etmeden tâdil yoluna gidilmiştir ki, bu Birleşmiş Milletler Teşkilâtının faaliyetini felce uğratmak demektir. «Şart kaideleri değiştirilmiş, bir kenara itilmiş ve ihlâl edilmiştir» (de la Charrière). Nitekim, Şartın 10, 11, 12 ve 14 üncü maddeleri Genel Kurul'a Güvenlik Konseyi üzerinde, iki aslî organ arasında mevcut hukukî eşitliği bozacak bir kontrol imkânı vermemiştir. Genel Kurulu Güvenlik Konseyi yerine ikame etmek, ikinciye talî bir konsey haline getirmek olacaktır ki, bu bir az önce zikredilen maddelere mugayir olacaktır. Demek ki, Genel Kurul Şartı hiçe sayarak Güvenlik Konseyi yerine harekete geçmek imkânını kendi kendine elde etmiştir.

10 uncu madde, Güvenlik Konseyi vazifelerini yerine getiremiyorsa, her türlü meselenin görüşülmesi imkânını Genel Kurula vermekle beraber umumî olarak önleyici tedbirler almak selâhiyeti vermemiştir.

12 nci madde, Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi arasındaki münasebetleri tanzim etmekte, Güvenlik Konseyi meseleye müdahale etmezse, daimî âzalar arasında ittifak temin edilemezse, yani Güvenlik Konseyi faaliyetini icra edemiyorsa Genel Kurul tavsiyede bulunabilecektir.

14 üncü madde Genel Kurula bazı hususlar hakkında tedbirler tavsiye etmek imkânını vermişse de, bunlara Güvenlik Konseyine tahsis edilmiş olan kuvvet kullanılmasını dahil etmeye imkân yoktur.

Nihayet 11 inci madde, ki diğerlerine sıkı surette bağlıdır, Genel Kurulun askerî kuvvet kullanma, müşterek tedbirler alma ve müeyyide tatbiki hususlarında tavsiyede dahi bulunamayacağını bildirmektedir. Bu mevzuda Kurmay Komitesi vasıtası ile Güvenlik Konseyi faaliyete geçecektir. Kaldı ki, sulhun tehlikeye düşmesi halinden bahseden Şartın VII nci bölümünde Genel Kuruldan bir defa dahi bahsedilmemektedir.

— Genel Kurul daha önce zikredilen iki komisyonu kurarak, onlara kendisinde dahi mevcut bulunmayan selâhiyetler tevcih etmiştir. Sulh için müşahade komisyonunun tahkikat selâhiyeti Şart'a göre Genel Kurula verilmemiştir. Bu Güvenlik Konseyine ait bir selâhiyettir. Kendisinde mevcut bulunmayan bir selâhiyeti Genel Kurul kuracağı bir talî organa veremez. Üstelik, sulhu müşahade komisyonu bir grup Devletin elinde bulunmamalı ve bütün Birleşmiş Milletleri temsil edecek bir organ olmalıdır.

— Kararın (C) kısmı (377 V sayılı karar) Birleşmiş Milletler ordusunun kurulmasını göz önüne almaktadır. Rus temsilcileri, bu hakkın Kurmay Komitesi vasıtası ile Güvenlik Konseyine ait olduğunu, aksi halde Şartın VII nci bölüm hükümlerinin açık olarak ihlâl edilmiş olacağını ileri sürerek itirazda bulunmuşlardır.

Hülâsa olarak Güvenlik Konseyinin harekete geçmediği zamanlarda Genel Kurulun harekete geçeceğini gösteren bir hükme Şart'ta rastlanamaz. Çünkü bir hareketi icap ettiren her meselenin Genel Kuruldan Güvenlik Konseyine havalesi icap eder. Daimî azaların dışında yapılacak değişikliklerin kıymeti olmamak lâzım gelir.

b) 377 (V) sayılı kararın lehinde mütalâada bulunan Devletler de mevcuttur. Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve Türkiye bunlar arasındadır. Bu karar Genel Kurulda 52 müsbet, 5 menfi ve 2 çekimser (Arjantin, Hindistan) reyle kabul edilmiştir. M. Kenneth Younger, Sir Frank Soskice (İngiltere) ve Vellas, Sibert, S. Bastid ve Verdross gibi müellifler şu delillere dayanarak kararın lehinde bulunmuşlardır.

— Hatırlanacağı gibi bu kararın menşei Kore harbidir. Fakat veto'nun suiistimal edilmesi ve bu yüzden müşterek bir harekete geçebilmenin imkânsızlığı ve Şartın 42 ve 43 üncü maddelerindeki Birleşmiş Milletler Ordusu kurulmasının tahakkuk edememesi bu kararın doğuş sebepleri arasındadır. Bu plânın hâkim fikri, Güvenlik Konseyi vazifelerini ifa

edecek durumda değilse, Genel Kurulun meseleye vaziyet edip tetkik etmesini sağlamaktır. Şu kadar ki, prensip olarak değil de şartlı olarak Genel Kurulun Güvenlik Konseyinin yerini alması Şarta aykırı sayılmamak lâzımdır. Üstelik Şart Genel Kurulu tesirli kılmak gayesini gütmektedir. Güvenlik Konseyi sulh'a taallük eden hususlarda en esaslı mesuliyeti organ olarak kabul edilse dahi, bu onun tek mesul organ olması mânasına gelmez. Güvenlik Konseyi ile müşterek selâhiyeti dolayısı ile Genel Kurul, Güvenlik Konseyi faaliyetini icra edemiyorsa, milletlerarası emniyet ve sulhu tehdit eden vaziyetlerde müdahalede bulunabilir. 10 uncu madde, Güvenlik Konseyinin bir durum veya ihtilâfı tetkik etmesi hali dışında, Genel Kurulun âzalara tavsiyede bulunabileceğini kabul etmektedir. Şu suretle ki, Güvenlik Konseyi Şartın kendisine tahmil ettiği vazifeleri yerine getiremiyorsa — veto dolayısıyla — Genel Kurulun umumî mahiyetteki selâhiyetleri avdet eder.

Bu umumî mahiyetteki selâhiyetler, Şartın 25 inci maddesi mânasında bir hareketi icap ettiren ve sadece Güvenlik Konseyinin selâhiyetine girenler olmayıp, icraî mahiyeti bulunmayan tavsiyeler yapmaktan ibarettir. Genel Kurul bir faaliyet icrası için komisyon meydana getirirse, bunun Şart'ta zikredilenden daha geniş bir selâhiyeti olamaz. Genel Kurul tavsiyeleri ile azaların ahlâk şuurlarına hitap etmektedir.

Ayrıca, sadece Şartın metni değil, ruhu da muhafaza edilmiştir. Birleşmiş Milletler Teşkilâtı prensipleri ve gayeleri mevcut olup tahakkuk ettiği nisbette var olacaktır. Şayet Güvenlik Konseyinde ittifak temin edilemiyorsa ve bu yüzden sulhun korunması ve ihtilâfların halli mümkün olamıyorsa, bunun üstünde bir organ bulundurmamak icap edecektir. Faydalı tesir ve tesirlilik kaideleri, Şartın sadece anayasa mahiyetinde olarak değil, demokratik meşruiyete uygun olarak tefsir edilmesini icap ettirmektedir. Bunun temini için mutlaka Şartın metinlerinin tadiline lüzum yoktur, bu kendiliğinden de olabilir. Hülâsa olarak denilebilir ki, Genel Kurulun selâhiyetlerini genişleten ve onun faaliyetinde önemli değişiklikler yapan bu tedbirler Güvenlik Konseyindeki daimî âzaların aralarında ittifak temin edilememesi dolayısı ile alınmıştır. Bu yüzden de Genel Kurul menşede haiz olmadığı selâhiyetlere sahip olmuştur. Müşterek emniyet sisteminin bu şekilde gelişmesinden ise ancak memnuniyet duyulabilir. 377 (V) A sayılı kararın alınmasına sebep olan unsur Şartın esaslarını tehlikeye sokmak değil, bilhassa sulhun tehlikeye düştüğü anlarda Devletlerin acele tedbir almasını temindir. Şartın 12 nci maddesinin 2 ci paragrafı yeni bir izah tarzı kazanmıştır. Bütün hukuk kaideleri, bütün anayasalar gibi Şart'ta milletlerarası hayatın yeni durumları karşısında müsbet ve menfi teamül kaideleri ortaya atmış, böylece teşki-

lâtin veçhesi değişmiştir. Ümit edilmiştir ki, Genel Kurulun 2/3 ekseriyetle yapacağı bir tavsiye sulhun muhafazasında tesirli ve enerjik bir faaliyet olsun. Fakat 108 inci madde muvacehesinde olmayan bir tadilâtın yapıldığını kabul etmemek müşküldür ve Şartın bütünlüğü muhafaza edilmiştir.

İkinci bir müşahade daha ileri sürülebilir: Sovyetler Birliğinin 377 (V) kararına karşı ileri sürdüğü itirazlardan vazgeçtiği söylenebilir, çünkü 749 ve 750 nci içtimalarda daimî azaların ittifakı temin edilemeyince, 31 Ekim 1956 tarihinde 377 (V) sayılı karara dayanarak acele fevkalâde içtimain toplanması lehinde oyunu kullanmıştır. Fakat Sovyet Rusya, yedi Devletin acele olarak bir Birleşmiş Milletler Ordusu kurulması hususundaki tekliflerine çekimser kalmayı tercih etmiştir. Çünkü bu Devlete göre: «Genel Kurul kararı üzerine bir milletlerarası kuvvet teşkili ve bunun Güvenlik Konseyinin müsaadesi olmadan Mısır topraklarına yerleşmesi Şart'a' aykırı bulunmaktadır.»

4 — *Bu genişletilmiş selâhiyetin tatbikatı:*

Burada, aşağıda üç meseleyi ele alacağız:

a) İkinci Kore Harbi: Çin kıt'aları Kuzey Korenin tecavüzünü desteklemek için Korede müdahaleye giriştiler. Bu, altı üye devleti (Küba, Ekvator, Fransa, Norveç, Birleşik Krallık ve A.B.D.) Güney Koreye müşterek bir karar sureti tevdi etti. Bunda, bütün devlet ve otoriteleri, hususiyle Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı bir hareketten mesul olanları, Kuzey Kore otoritelerine yardım ve onları teşvikten imtinaya, kendi tebaa, ferd ve silâhlı kuvvetlerinin Kuzey Koreye silâhlı yardımda bulunmamaya, orada bulunan kuvvetlerini geri çekmeğe davet ederek, Çin kuvvetlerinin Kore'deki daimî müdahalelerinin bir tecavüz harbi teşkil etmesi noktasına dikkat nazarlarını çekti. Fakat bu karar sureti Sovyet notası ile reddedildi ve böylece Güvenlik Konseyi meseleye el koyamadı.

Bu da karar sureti teklif edenleri, meseleye el koyabilmek için Genel Kurulu adî içtimaa davete mecbur etti. Genel Kurulda (1.2.1951) 498 (V) sayılı kararında (Tecavüz hakkındaki karar) «milletlerarası sulh ve emniyetin muhafazası gibi en esaslı vazifesini Güvenlik Konseyi daimî azaların ittifak edememeleri yüzünden icra edememekte ve Koredeki komünist tecavüzünü önlemek için tedbir alamamaktadır». «Çin Halk Cumhuriyeti merkezi hükûmeti, Birleşmiş Milletlerin tekliflerini kabul etmeyerek Koredeki ihtilâfın sulh yoluyla halline yanaşmamış ve Korede bulunan Birleşmiş Milletler kuvvetlerine tecavüze devam etmiştir». Bu sebeple Genel Kurul 1) Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Hükûmeti, Korede müte-

caviz bulunanlara doğrudan doğruya yardım etmek ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerine düşmanca hareket etmekle, Korede mütecaviz durumuna düşmüştür» demek ve 2) «Çin Halk Cumhuriyeti Merkezî Hükûmetini Koredeki kuvvet ve vatandaşlarını geri çekmeye ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı gelmemeye» davet etmek ve 3) mütecavizin Koreden çıkartılması hususundaki Birleşmiş Milletler kararının tatbik edileceğini ilân etmektedir. Ayrıca 4) Koredeki Birleşmiş Milletler hareketine bütün Devlet ve otoritelerin mümkün olduğu kadar yardım etmelerini, 5) Koredeki mütecavize hiç bir şekilde yardım etmemeleri icap ettiğini, 6) müşterek tedbirler komisyonu âzalarından mürekkep bir komisyonun, yeni ilâve tedbirler almak ve bu hususta hazırlıyacağı raporu Genel Kurula tevdi etmek için derhal faaliyete geçmesini» bildirmekte ve istemektedir.

498 (V) sayılı kararı tetkik eden Kelsen, bundan, ehemmiyetli bazı hususiyetler çıkarmıştır:

1 — Genel Kurul Komünist Çin Hükûmetini mütecaviz olarak kabul etmiştir. Halbuki Şart'ın 39 uncu maddesine göre, mütecavizi tayin Güvenlik Konseyinin normal faaliyetine girmektedir. Güvenlik Konseyinin vazifelerini ifa edemediği zamanlarda Genel Kurulun selâhiyetli olacağı 377 sayılı kararla bildirilmiştir. Fakat bu hususta 377 sayılı kararda bir hüküm yoktur. 2 — Birleşmiş Milletler Teşkilâtında aza bir Çin Devleti mevcuttur. Fakat Birleşmiş Milletlerde aza bulunmayan komünist Çin Hükûmeti mütecaviz ilân edilmiştir. «Genel Kurul Çin Devletinin iki ayrı hükûmeti bulunduğunu nazarı itibara almaktadır. Bu ise Devletler Hukukunun umumî prensiplerine pek uymamaktadır; çünkü bu prensiplere göre, bir Devlet yaptığı muamelelerden mesul olacağı tek bir hükûmete sahip bulunabilir.» 3 — 377 sayılı karar, sulhun tehdit edildiği ve tecavüz hallerinde askerî tedbirlere varan müşterek hareketi nazarı itibara alarak aza Devletlere tavsiyelerde bulunulabileceğini söylemektedir. Şu halde 498 (V) sayılı karardaki «bütün Devletlere ve otoritelere müracaat eder» tâbiri muğlâk bulunmaktadır. Basit bir tavsiye olması icap ederken, burada kat'î bir emir mahiyeti görülmektedir. Çünkü Genel Kurul sadece aza Devletlere değil 40 ıncı maddede Güvenlik Konseyine tanınan selâhiyet mânasında, faaliyetlerinde yardımcı olmaları için aza olmayan Devletlere de müracaat etmektedir. Üstelik, Koredeki mütecavize yardımı kesmek için kullanılan «bütün Devletler ve otoriteler» (Aza ve aza olmayan) tâbiri, âzalar için yapılan bir müşterek tedbir tavsiyesi değildir.

Şöyle ki, 498 (V) sayılı karar 377 sayılı karardan daha ileriye gitmekte ve bir âza Devlete müşterek tedbirler mahiyetinde olmayan tavsiyelerde bulunmaktadır (Çin Hükûmetini mütecaviz ilân etmek). Ayrıca

kuvvet kullanılmasını icap ettirecek müşterek tedbirleri aza olmayan devletlere (bütün Devletler) tavsiye etmektedir.

Böyle bir durumda, Genel Kurulun hareketinin, şayet Güvenlik Konseyi faaliyeti veto yüzünden felce uğramasaydı ne olacaksa onun aynı olması icap edeceğini mantıkî kabul etmek lâzımdır. Genel Kurulun ikinci derecedeki mesuliyetinin tesirli olabilmesi için, muvaffak olamıyan aslî mesuliyetin aynını kabul etmek icap eder.

b) İsrail - Mısır ihtilâfı:

30 Ekim 1956 tarihinde Güvenlik Konseyi Amerika Birleşik Devletlerinin talebi üzerine Orta Doğu sulhunü tehlikeye koyan, Mısıra karşı İsrail askerî harekâtının derhal durdurulmasını temin için meseleye el koydu. Fakat İngiltere ve Fransa, daimî aza olarak, menfi oy kullandılar (7 müsbet, 2 menfi, 2 çekimser oy verildi). Tebarüz ettirmek lâzımdır ki, Güvenlik Konseyine takdim edilen teklifte Fransa ve İngilterenin bir harekete geçmesi mevzuubahis değildi. Bu «Bütün aza Devletlere» kuvvet kullanmamaları hususunda bir davetiye (yani tavsiye) mahiyetindeydi. Bunun üzerine Güvenlik Konseyine Yugoslavya tarafından 377 sayılı karara göre bir acele fevkalâde içtima toplama teklifi yapıldı ve bu 7 müsbet, 2 menfi ve 2 çekimser reyle kabul edildi. Çünkü bunun için herhangi 7 rey kâfi geliyordu.

— Genel Sekreter tarafından davet edilen acele fevkalâde Genel Kurul içtimaı, 1.11 de Güvenlik Konseyinin 749 ve 750 nci içtimainda tetkik ettiği meseleleri gündemine alarak açıldı. Fransa ve İngiltere bu şekilde bir içtimain yapılmasına ve burada alınacak kararlara peşinen kaydı ihtirazî dermeyan ettiler. Bu Devletlerin görüşüne nazaran, Mısırın Güvenlik Konseyinin Süveyş Kaalından serbest geçişe müteallik kararını reddeden de dahil olmak üzere, bütün Orta Doğu meselelerinin tetkik edilmemesi icap etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri tarafından takdim edilen karar sureti 64 müsbet, 5 menfi ve 6 çekimser oyla kabul edilmiştir.

997 sayılı karar, 1948 yılı Mısır - İsrail mütarekesi hükümlerine bu mütarekeyi imzalayan Devletlerin riayet etmediklerini ve İsrail askerî kuvvetlerinin anlaşmayı ihlâl ederek Mısır topraklarına girdiğini kabul etmektedir. Genel Kurul Fransız ve İngiliz askerî kuvvetlerinin Mısıra karşı girişilen harekâta iştirak ettiklerini, Süveyş Kanalındaki nakliyatın kesilmiş bulunduğunu ve bu hâdiselerin endişeyi mucip olduğunu ilân etmiştir. Genel Kurul bu bölgede hâdiseye karışmış tarafların derhal ateş kesmelerini bildirmiştir. Bu da bu bölgeye askerî kuvvet göndermeyi durdurmalarını icap ettirmektedir. Genel Kurul taraflara Mısır - İsrail

anlaşmasında tayin edilen hudutlara çekilmelerini ve mütareke hükümlerine uygun olarak komşu topraklardan hiç bir talepte bulunmamalarını bildirmiştir. Ayrıca aza Devletlere işbu kararın tatbikatını akamete uğratak hiç bir harekette bulunmamalarını tavsiye etmiştir. Genel Kurul ateş kes emri yerine getirilir getirilmez kanalın tekrar açılması için harekete geçilmesini ve serbest nakliyatın tekrar başlamasını bildirmektedir. Bu kararın tatbikatını kontrola Genel Sekreter memur edilmiştir ve her vaziyetten Güvenlik Konseyini ve Genel Kurulu haberdar edecektir. Böylelikle bu organlar Şart'a uygun olarak icap eden yeni tedbirleri alabileceklerdir. Genel Kurul bu kararın tatbikatına kadar acele fevkalâde içtima halinde kalmaya karar vermiştir..

İşaret edelim ki, 997 sayılı karar mütecaviz tâbirini kullanmamaktadır. Kanada temsilcisi kabul edilen metnin ihtilâfın sulh yolu ile halli için hiç bir yapıcı usul nazarı itibara almadığını ileri sürmüştür. Ateş kes emrini hem Filistinde ve hem de Süveyş kanalında siyasî bir usulle birleştirecek bir tavsiye yapılmalıydı.

4 Kasımda, Kanada 2 Kasım tarihli kararı tesirli kılacak ve bu âcil duruma son verecek bir Birleşmiş Milletler milletlerarası kuvvetleri kurulmasına matuf bir karar sureti teklif etti. Bu teklif 57 müsbet ve 19 müstenkif ile kabul edildi. Bunun üzerine 2 Kasım 1956 tarihli karara uygun olarak muhasematın kesilmesi için meydana getirilen Birleşmiş Milletler kuvvetlerine kumandan tayini için Kanada, Kolombiya ve Norveç tarafından müşterek bir karar projesi takdim edildi ve bu 57 müsbet ve 19 çekimses ile kabul edildi. Kumandanlık için lüzumlu subayları toplamak selâhiyeti ile bir kumandan tayin edildi. 7 Kasımda 395 sayılı karar 64 müsbet ve 12 çekimses ile kabul edildi ki, 7 Devlet tarafından müştereken teklif edilmişti. Bu karar, Genel Sekreterle münasebet yönünden mevzuu-bahis Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin vazifelerini tayin ediyor ve acele bir kuvvetin teessüsünü mülâhaza ediyordu (FUNU). Başka bir kararda 19 Afrika veAsya Devleti tarafından teklif edilmiştir ve İngiltere, Fransa, İsrail Hükûmetlerinin 1949 tarihli mütarekedeki hudutlara çekilmelerini bildirmektedir. Bu 65 müsbet, 1 menfi ve 10 çekimses reyle kabul edilmiştir.

Aynı gün, İngiltere, Fransa ve İsrail hükûmetleri ateş kesmeyi kabul etmişlerdir. 9 Kasımda acele fevkalâde Genel Kurul 12 Kasımda açılacak XI inci âdi içtimanın gündemine Mısır - İsrail ihtilâfını öncelik kaydı ile dahil etmeyi kabul eden bir karar vermiştir.

c) Macaristandaki durum:

Bu mesele de hem Güvenlik Konseyinde ve hem de acele fevkalâde Genel Kurul içtimasında münakaşalara sebep olmuştur.

Güvenlik Konseyi önünde *birinci safha*, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve İngiltere, yabancı kuvvetlerin Macaristana müdahalesi ve burada aldıkları tedbirlerin milletlerarası sulh ve emniyeti tehlikeli bir safhaya sokarak şartı ihlâl ettiği sebebi ile Macaristan meselesini 28 Ekim 1956 tarihinde Güvenlik Konseyi önüne getirdiler. Sovyetler Birliği Birleşmiş Milletlerin bu husustaki selâhiyetine itiraz etti (mad. 2, par. 7) ve bu Devletin kanaatine göre, Macaristan Hükûmeti tarafından alınan tedbirler, İnsan Haklarına ve bu memleketle imzalanan sulh muahedesine aykırı değildir. 14.5.1955 tarihli Varşova Paktı Sovyet Rusyaya, yabancılar tarafından desteklenen ve Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükûmetini devirmeye matuf hareketler bulunduğu zaman, Macaristana yardım etmek selâhiyeti vermektedir. Fransa, Varşova Paktının Sovyetler Birliğine Macaristana asker göndermek selâhiyeti vermediğini ve hürriyeti için mücadele eden bir milletin ümitlerine cevap vererek tedbirlerin alınmasını ileri sürdü. Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve İngiltere hazırladıkları bir karar suretini sulhun tehdidi üzerine istinad ettirdiler ve Sovyetler Birliği Hükûmetinden Macaristanın iç işlerine müdahale eden kuvvetlerin ve bilhassa askerî kuvvetlerin derhal Macaristanı terketmesini istediler. Bir karar sureti Sovyetler Birliğinin vetosunu kullanması neticesi Güvenlik Konseyinde reddedildi. (9 müsbet, 1 menfi, Yugoslavya oyunu kullanmadı).

— *İkinci safha*: Amerika Birleşik Devletleri tarafından, Güvenlik Konseyinde daimî azaların ittifak edememesi yüzünden bu organın normal faaliyetlerini icra edememesi ve 377 sayılı karara istinaden Genel Kurulun acele fevkalâde içtima çağırılması teklif edildi. Sovyetler Birliğinin muhalefetine rağmen çağırılma yapılmasına karar verildi (10 müsbet, 1 menfi oyla).

— Genel Kurulun acele fevkalâde içtimaı önünde. İkinci fevkalâde acele içtima 4 Kasımda Macaristan meselesini tetkik için toplandı. 1004 sayılı karar (50 müsbet, 8 menfi, 15 çekimser oy ile) Sovyetler Birliğine kuvvetlerini Macaristandan çekmesini ve ateş kes emri vermesini bildirdi. Genel Sekreter bu memlekette tahkikat yapmak ve müşahitler göndermekle vazifelendirildi.

8 Kasımda Genel Kurul acele fevkalâde toplantısı, 393 sayılı karar hükümlerinin el'an icra edilmediğini ve Sovyetlerin Macaristandaki harekâtının şartı, müttefiklerle Macaristan arasındaki sulh muahedelerini ve génocide mukavelesini ihlâl ettiğini müşahade etti. Sovyetler Birliğinin kuvvetlerini derhal geri çekmesine kani bulunarak bu devlete bir müracaatta daha bulundu. Bu unutulmaz toplantıda, Sovyetler Birliği ve

Halk demokrasileri Birleşmiş Milletlerin Macaristan meselesine müdahale edemeyeceği tezlerini tekrar ileri sürerek bunun Macaristanın dahilî meselesi olduğunu bildirdiler (mad. 2, par. 7).

9 Kasımda XI inci adî içtima Kûbanın teklif ettiği, karar suretini kabul etti. Bu karar Birleşmiş Milletler şartının prensiplerini, bilhassa 2 maddenin 4 üncü paragrafını, 55 ve 56 ncı maddeye göre akit devletlerin vecibelerini, génocide mukavelesinin 2 nci maddesini, (ki gerek Rusya ve gerek Macaristan bu mukaveleye taraf bulunuyorlardı), ve nihayet Macar Sulh Muahedesinin 2 nci madde hükümlerini bir defa daha hatırlatıyordu. Ayrıca 1004 (E. S. II) ve 1005 (E. S. II) sayılı kararların derhal icrasını Sovyet kuvvetlerinin Macaristandan derhal çekilerek buraya müşahit gönderilmesini tekrarlıyordu. Kararda, Sovyet Hükûmetinden ve Macar otoritelerinden sürgün edilen Macarların memleketlerine iade edilmesi ve bu gibi tedbirlerin alınmaması rica ediliyordu.

Buna rağmen, askerî kuvvetlerin çekilmesine ve sürgüne göndermeye son verilmesi ve gidenlerin geri çağırılması hakkındaki Genel Kurul fevkalâde acele içtimainın ve XI inci adî içtimain verdiği kararların hiç biri icra edilmemiştir. Genel Sekreterin tahkikat yapması ve müşahit göndermesi de mümkün olmamıştır, çünkü Macar topraklarına girmek imkânı elde edilememiştir. Tatbikat bakımından 377 sayılı karar hiç bir hüküm ihtiva etmemektedir. Fevkalâde acele içtima kararlarınının tatbikatı için ne bir milletlerarası kuvvete, ne de iktisadî ve siyasî mahiyette bir müeyyide sistemine malik değildir.

2 — Genel Kurulun muhtar olmayan ülkelerde malûmat toplamaya müteallik selâhiyetinin genişlemesi.

Şartın XI inci bölümü «Muhtar olmayan ülkelere müteallik Deklarasyon» başlığını taşımaktadır. Burada bir Devlet gibi hukukî şahsiyeti bulunmayan fakat milletlerarası vesayet rejimine tâbi kılınmamış topluluklar mevzuu bahistir. Bu metnin hukukî şümulü nedir? Bazı sömürgeci Devletlerin ileri sürdüğü gibi Birleşmiş Milletlerden önce meriyette bulunan hali devam ettiren tek taraflı bir tasarruf mu, yoksa kendi kendini idare edemiyen bütün topluluklara şamil bir muamele midir? (Belçika tezi). Yahut aksine, bunda sömürgeci olan ve olmayan Devletler arasında yapılmış ve milletlerarası bir kontrola tevdi edilmiş bir muahede mahiyeti görülebilir mi?

XI nci bölümün birinci maddesi olan 73 üncü maddenin muhtar olmayan ülkelerin idaresinden mesul bulunan Devletlere bazı vecibeler yüklediğini kabul etmek zaruridir. Mesuliyet yüklenen Birleşmiş Milletler

üyeleri bu ülkeler ahâlisinin menfaatlerinin başta gelmesi prensibini tanır- lar. Üyeler idareyi temin için Şartta münderiç umumî prensipleri kabul edip bunun kendileri için mukaddes bir vazife olduğunu kabul ederler.

Mevzuubahis vecibeler bu ülkeler halkının kültürüne saygı gösterile- rek siyasî ekonomik ve sosyal ilerlemeyi ve eğitimin gelişmesini temin etmeye matuftur. Daha açık bir ifade ile idareci aza Devletler «Güvenlik icapları ve anayasalara müteallik mülâhazalar mahfuz kalmak üzere, sorumlu bulunan ülkelerin ekonomik, sosyal ve eğitim şartları hakkında, XII ve XIII üncü bölümlerin mevzuu olanlardan gayri (yani milletlerarası vesayet rejimine tâbi kılınan ülkeler) istatistik vesair teknik mahiyet- teki malûmatı, bilgi için muntazaman Genel Sekretere vermeyi» kabul ederler.

73 üncü madde XI inci bölümün en ehemmiyetli maddesidir ve bu madde üzerine Genel Kurulda münakaşalar cereyan etmiş ve bu organ geniş bir tefsir ile Şartta tayin edilmeyen «a full measure of self-govern- ment» tâbirinin şümülünü genişletmiştir.

Burada bahis mevzuu mesele, Genel Kurul kararının Birleşmiş Millet- lere idare eden Devletlerin üstünde bir kontrol hakkı vermesinin bu Devletlerin mukavemeti ile karşılaşp karşılaşmayacağıdır. İdare eden Devletler lehine tek bir mesuliyet ile, idare eden Devletlerle milletlerarası camiayı temsil eden Genel Kurul arasında taksim edilmiş çifte mesuliyet arasında bir seçim yapmak icap ediyordu.

1 — İdare eden Devletlere düşen vecibelerin tefsiri ve muhtariyetin tarifi.

Meselenin karşılıklı olarak birbirini tamamlayan görünüşünü tetkik ederek bu yolda yapılan tefsirin unsurlarını ortaya atmak mümkün olacaktır.

(1) *Şartın XI inci bölümü hangi ülkelere kabili tatbiktir?*

Tatbikî olarak, idare eden Devletler hangi ülkeler için muntazaman malûmat vermek mecburiyetindedirler ve Genel Kurul ile idare eden Devletlerin böyle bir ülkeyi kat'î olarak tayindeki karşılıklı rolleri neler- dir? Burada uyuşamıyan iki fikir ile karşılaşılmaktadır: Bunlardan biri ilgili üye Devletin takdir selâhiyeti diğeri, Genel Kurulun selâhiyeti yani Birleşmiş Milletlerde üyelerin millî selâhiyetleri ile milletlerarası selâhiyet arasındaki tenakuz meselesinin hususî bir görünüşü.

66 (I) sayılı karar 74 ülkeyi idare edilecek ülkeler meyanında saya- rak Avustralya, Belçika, Danimarka, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Yeni Zelenda, Hollanda ve İngilterenin idaresine tevcih etmişti (Sonradan bu liste değiştirilmiştir).

Bu iki meseleyi icap ettirmiştir:

Bir ülke halkının kendi kendini idare edip edemeyeceğinin tayini hakkında karar vermek hangi otoritenin selâhiyeti dahilindedir

İdare eden Devletler, statülerindeki değişiklik üzerine, bazı ülkeler hakkında malûmat toplamaktan vazgeçince Genel Kurul 222 (III) sayılı kararla Birleşmiş Milletlerin ülkelerin statülerinde ve anayasada vukua gelen değişiklikler hakkında malûmattar kılınması icap ettiğini bildirdi.

Malûmat toplamaktan vazgeçmelerini haklı göstermek için idare eden Devletler, ahalisinin kendi kendini idare edemiyen ülkelerin tayininin Şartın 2 mad. 7 paragrafına göre münhasıran yahut «özü itibariyle» bu ülkelerin idaresini üzerine almış Devletin millî selâhiyetine girdiğini ileri sürdüler. Çünkü 73 üncü maddenin ifadesine göre bu malûmatların nakli «güvenlik icapları ve anayasaya müteallik mülâhazalar mahfuz kalmak üzere» icra edilecektir. Zira, sadece idare eden Devlet bu icapları takdir edebilir.

Genel Kurul buna, bir ülkenin muhtar olmadığını tayin etmenin, bu muhtar olmayan ülke ile kendisini idare eden Devlet arasındaki münasebet milletlerarası camiayı ilgilendirdiğinden, kendisi tarafından yapılması icap ettiği cevabını vermiştir. Bir ülke muhtar olmadan önce bunun hakkında malûmat toplamaktan vazgeçilemez. Muhtariyetin hukukî şartlarının tespiti de Genel Kurulun selâhiyeti dahilindedir. Şart'ın ifadesine göre, idare eden Devletler muhtariyetlerini kazanıncaya kadar, muhtar olmayan ülkelere mesul ve onlar hakkında malûmat toplamakla mükelleftirler. Muhtar olduklarına kanaat hasıl ederse Genel Kurul bu ülkelerin listesini değiştirir ve sayılarını azaltır. Anayasaya müteallik mülâhazalar üzerine karar vermek hakkı ve idare eden Devletler tarafından ileri sürülen bu mülâhazaların doğru olup olmadığını tayin Genel Kurulun selâhiyeti içersindedir.

Daha ileri giderek, 324 (IV) sayılı kararı ile Genel Kurul, Şartın 73 üncü maddesine göre haklarında malûmat toplanacak ülkelerin tayininde alâkalı Devletlere yol gösterecek prensipleri tespitinde kendisini selâhiyetli kabul etmiştir.

Hollanda, Hollanda Antilleri ve Surinamın kendi kendilerini idareye muktedir oldukları hakkında bir rapor vererek malûmat toplamaya son verdi. Acaba Birleşmiş Milletler organlarından hangisi bu ülkelerin Anayasa statülerini tetkike selâhiyetli olacaktı. Ayrıca malûmat toplamaya son vermek idare eden Devletin selâhiyeti dahilinde mi bulunuyordu, yoksa Birleşmiş Milletler bu kararın doğruluğu hakkında karar mı vermeliydi? Burada Genel Kurulun yahut dördüncü komisyon gibi onun organlarından birinin selâhiyeti olacaktır.

Ad hoc komite önünde 73 üncü maddede gösterilen muhtariyete bir ülkenin eriştiğini hangi organın karar vereceği meselesi görüşüldü. Fakat mesele komitenin selâhiyetini aştığından bir karara varılamadı.

Birbirinin zıddı iki tez, biri Genel Kurulun selâhiyeti (meselenin anayasa cephesinden takdiri yoluyla: alâkalı Devletlerin iç işlerine müdahale ve Şartın 2 nci madde 7 nci paragrafını ihlâl müstait durum), diğeri idare eden Devletlerin tek taraflı selâhiyetlerini kabul (ki bu da Şartın XI inci bölümünün emredici mahiyetini azaltıp bir ülkeye muhtariyet tevcih ederek idarî hüküm ve kanunların milletlerarası şumulünü inkâr ederek milletlerarası kontrolü zayıflatacaktır), arasında mutavassıt bir hal tarzının bulunması zaruridir.

648 (VII) sayılı karar bu mutavassıt hal tarzını tahakkuk ettirdi: bir ülkenin tam muhtariyete eriştiğinin tayininde Genel Kurul ve idare eden Devletlerin aynı derecede rolleri bulunacaktır. Şu halde mesuliyetin taksimi yoluyla «ikili bir muamele» yapılacaktır. İki taraf muhtariyeti tayin eden esaslar üzerine hazırlanmış bir liste üzerinde mutabık olacaklardır.

Daha tatminkâr bir hal çaresinin bulunabilmesi için derinleştirilen tetkikler neticesinde yeni bir delil ortaya atıldı, buna göre Şart idare eden Devletlere hukukî vecibeler yükleyen çok taraflı bir anlaşma mahiyeti arzetmez. Buna mukabil anayasa mahiyetindedir ve teşkilâtın muhtar olmayan ülkelere karşı selâhiyetini tayin eder. Böyle bir tefsir ile Şartın müessesevî mahiyeti, mukavelevî mahiyetine üstün tutulmuştur. Netice itibariyle Birleşmiş Milletler Teşkilâtının malûmat toplamak hususunda kat'î bir selâhiyeti bulunmaktadır. Fakat Genel Sekretere tevdi edilen «bu bilgiler» den istenilen neticeler elde edilebilecek midir? 742 (VIII) sayılı karar bu husustaki Genel Kurul selâhiyetlerini de tespit etti. 748 (VIII) ve 749 (VIII) sayılı kararlar, istisnasız olarak, «XI inci bölüme göre bir ülkenin muhtariyete erişip erişmediğine karar vermek selâhiyetinin Genel Kurula ait olduğunu» tespit ettiler. Böylece *nihaî karar* verilmiş oldu.

Bir müddet Genel Kurul ile idare eden Devletler arasında taksim edilmiş bulunan selâhiyete son verilerek milletlerarası camianın üstünlüğünü göstererek Genel Kurulun selâhiyeti yoluna gidilmiştir. Böylece Şartın anayasa mahiyeti bir kere daha ortaya atılmıştır.

(2) *Bir ülkenin ahalisinin kendi kendini idareye muktedir olup olmadığının karar vermek için hangi esaslara dayanmak icap eder?*

Bu husus bir önceki mesele ile ve malûmatların tebliği için bir usul meydana getirilmesi ile sıkı sıkıya bağlıdır.

1946 yılından beri, muhtar olmayan ülkelerin daima münakaşa mevzuu olan teorik bir tarifinin yapılmasından vazgeçilmiştir. Selâhiyetli organlar (istihbarat komisyonu, 9 talî komisyon, ad hoc komite, yeni ad hoc komite ve dördüncü komisyon) hâdiseleri karşılaştırıp bundan kabili tatbik neticeler çıkarmayı tercih ettiler. Fakat mesele ehemmiyeti dolayısı ile yukardaki organların 1951 ile 1953 seneleri arasındaki toplantılarında şiddetli münakaşalara yol açtı.

334 § 2 (IV) sayılı kararı ile Genel Kurul, istihbarat komisyonunu bir ülke ahalisinin kendi kendini idareye muktedir bulunup bulunmadığına karar vermek için nazarı itibara alınacak faktörleri tetkike davet etti. 567 (VI) sayılı karar bu faktörlerin tetkikini takibe vazifeli ad hoc bir komite tayin etti. 648 (VII) sayılı karar geçici olarak tatbik edilecek bir listeyi tasvip etti. Nihayet 742 (VIII) sayılı karar ad hoc komisyon tarafından takdim ve dördüncü komisyon tarafından tâdil edilen, Şartın XI inci bölümündeki hükümlere bir ülkenin uyup uymadığını tayin eden faktörler listesini kabul etti. Bu karar aynı zamanda her hâdisenin kendi başına, ve hususî şartları göz önüne alınarak ve her ülke ahalisinin kendilerini idare edecekleri serbestçe seçmeleri kaidesinin nazarı itibara alınacağını kabul ediyordu. Fakat prensibin inkişafını korumak düşüncesi ile şöyle bir kayıt ileri sürüldü; istihbarat komisyonu faktörler (unsurlar) listesinde icap edecek değişiklikler yapmak üzere teşebbüse geçebilecektir.

Faktörlerin bu gözden geçirilebilir mahiyetteki listesi, muayyen bir topluluğun serbestiye ve başka bir muhtariyet şekline kavuşabilmesini imkân dahiline sokmak için idare eden Devletler ve Genel Kurul tarafından tetkik edilip, bu topluluğun 73 üncü madde hükümlerine girip girmediğine karar vermelerini mümkün kılmaktadır. Şu halde, şayet tespit edilen şartlar yerine getirilmişse XI inci bölümdeki malûmat toplanmak mükellefiyetine devamla lüzum kalmaz.

27 Kasım 1953 de kabul edilen ve 34 faktörü ihtiva eden liste üç kısımdan ibarettir: 1 - bir topluluğun serbestî kazanmasına müteallik olanlar; 2 - bir topluluğun başka tarzda bir muhtariyet kazanmasına matuf olanlar; 3 - topluluğun bağlı olduğu ülke ile aynı haklara sahip olarak onunla serbestçe birleşmesini mümkün kılanlar. Bir ülke serbesti kazandığı andan itibaren muhtar olmuş kabul edilir. Bir topluluk bir Devlet veya bir Devletler topluluğu ile birleşerek te muhtariyet kazanır, yalnız bu birleşmenin iki taraf için de aynı şartları ihtiva etmesi lâzımdır. Diğer taraftan muhtar olmayan bir ülke ile merkezin birleşmesi,

alâkalı ülke ahalilerinin arzularına tâbi bulunmaktadır ve bu birleşme anında açıkça ifade edilmelidir.

3. *Muhtariyet mefhumunun parçalanamama meselesi.*

Siyasî mahiyette muhtariyete sahip olmadan sosyal ve ekonomik muhtariyetten bahsedilebilir mi? Bu değişik mahiyetteki unsurlar birbirlerine bağlı mı, yoksa ayrı mıdırlar?

Bir çok vesilelerle bu meselenin münakaşası mümkün olmuştur. Malta adasının statüsü için, İngiltere Genel Sekretere, bundan böyle bu ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik durumunun idaresinin — her ne kadar bu ülke tam muhtariyete erişmemişse de — kendilerine ait olacağını bildirmiştir. 1947 Anayasasının hükümlerine göre Malta iç işlerinde muhtar bulunmaktadır. Hollanda Antilleri ve Surinam için de vaziyet aynıdır. Bu ülkelerde kendi hükümetleri vasıtası ile kültürel, sosyal ve ekonomik faaliyetleri, yani iç işlerini idare etmekte ve idare eden Devlet olan Hollanda kendilerine müdahale etmemektedir. Şu halde bu ülkeler için malûmat toplamaya hiç lüzum kalmamıştır. Şüphesiz siyasî mahiyette mesuliyetleri mevcut olmadığından tam mânası ile muhtariyet elde edilememiştir. Fakat anayasaya müteallik mülâhazalar — bunlar Şart'ta da zikredilmiştir — bu hususlarda da malûmat toplanmasına mâni olmaktadır.

İdare eden Devletlerin bu durumu muvacehesinde, ekonomi, sosyal ve eğitim sahasındaki bu muhtariyetin kısmî olduğu ve siyasî serbestî olmayınca tam muhtariyetten bahsedilemeyeceği itirazı yapılmıştır. Şu halde muhtariyet mefhumunda sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerden önce siyasî faktör gelmektedir. Kısmî muhtariyetin, tam muhtariyete geçmeden önce, idare eden Devlet tarafından mahallî otoritelere selâhiyet verilmesinden başka bir mahiyeti olmadığı da iddia edilmektedir.

16.12.-952 (VII) B kararı ile Genel Kurul «muhtar olmayan ülkelerin idaresinden mesul olan teşkilât azalarına 73 üncü maddeye göre yaptıkları istihbarata, halkın ve milletin kendi mukadderatını kendi tayin etmesi hakkına müteallik mufassal malûmat toplamayı da ilâve etmelerini ve bu ülkelerin siyasî sahadaki gelişmelerini kendi kendilerini idare edebilecek hale gelmek için siyasî müesseselerinin kalkındırılması hususundaki bilgilerinde toplanmasını» tavsiye etmiştir. Bu metin muhtar olmayan ülkelere siyasî mahiyette malûmat toplanmasını tavsiye etmekteydi. Genel Kurul Şart'ta bulunmayan hususlar hakkında bir tavsiyede bulunmuştur; şu halde, bu şartlar altında selâhiyetinin genişlemesini temin ediyordu. Hattâ, bu vaziyet için Genel Kurulun idare eden Devletlerin «özü itiba-

riyle millî selâhiyetlerine» giren meselelere müdahalesi bile ileri sürülebilir.

Muhtariyetin parçalanamayacağı tezi işte bu mahiyette idi. Bu tez idare eden Devletlerin mesuliyetini bâki kılmakla onların otoritelerini arttırmak neticesini doğuracak yerde Genel Kurulun milletlerarası camia namına hareketi neticesi bu neticenin meydana gelmesine engel olmuştur.

648, 4 (VII) ve 742, 8 (VIII) sayılı kararlar muhtariyet mefhumunun parçalanamayacağı prensibine tahsis edilmiştir ve buna göre bir ülke ahalişi kendi kendini idare edemiyorsa ekonomik, sosyal ve eğitim sahasında muhtar telâkki edilemez. Bu sebeple Genel Kurul, 747 (VIII) sayılı kararı ile Hollanda Hükûmetinden Surinam ve Hollanda Antilleri hakkında malûmat toplamaya devam etmesini rica etmiştir. Diğer taraftan Genel Kurul malûmat toplamaya son verilmesine karar verecek nihai merciin kendisi olduğunu daha önce bildirmiş bulunuyordu.

(4) *Tam muhtariyetin tahkiki ve tasdiki selâhiyeti.*

Tam muhtariyetin bir tarifi yapılabilir mi? Genel Kurul istihbarata müteallik vesikaların tebliği ve bunların muhtar olmayan ülkeler istihbarat komitesi tarafından tetkiki için umumî bir usul meydana getirdi (karar 222, III; 448, V; 742, VIII). İstihbaratın kesilmesi halinde bu usul ve metodun tekâmül ettirilmesi icap eder, çünkü bu vasıta ile tam muhtariyet mefhumuna yani milletlerarası sahada olduğu kadar millî sahada da serbestiye ulaşılabilecektir.

Endonezya, Porto-Rico ve Groenlandın durumları bu merkezdedir ve bu Genel Kurulun selâhiyetlerinin yeniden arttırılmasının icap ettiğini göstermektedir. İdare eden Devletler (Belçika, Hollanda İngiltere ve diğerleri) bir ülkenin kendini idareye muktedir olduğunu tayininin, bu ülke ile anayasa münasebetlerinin ışığı altında alâkalı Devlete düştüğünü iddia etmelerine mukabil, bazı güney Amerika ve Asya Devletleri böyle bir tayinin Genel Kurulun selâhiyetleri içinde olduğu kanaatini izhar etmişlerdir.

a) Endonezyanın durumu (1950), Hollanda Hükûmeti Genel Sekretere, bu ülke üzerindeki hâkimiyet Endonezya Cumhuriyeti Devletine nakledilmesiyle bundan böyle bu ülke hakkında (Hollanda yeni Ginesi istisna edilerek) herhangi bir malûmat toplanmayacağını bildirmiştir. Üstelik, bu ülkenin ahalişi de muhtariyetlerini ihlâl ettiği mülâhazası ile malûmat toplanmaktan vaz geçilmesini talep ediyorlardı. Genel Kurul 448 (V) sayılı kararı ile Endonezya Cumhuriyetinin tam serbestisini

tanıldı ve bu Devleti Birleşmiş Milletler Teşkilâtına kabul ederek milletlerarası durumunu kat'î olarak tespit etti.

b) Porto-Rico'nun durumu, Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti bu ülkenin 1952 yeni anayasası ile serbest bir Devlet haline geldiğini bildirdi.

Porto-Rico'nun tam bir dahilî muhtariyete ulaşması ahalisinin serbest iradesi ile mi meydana gelmiştir, bunun araştırılması icap eder.

Amerika Birleşik Devletlerinin basit bir beyanı ve kaydı Porto-Rico'nun serbest olduğunu ilân etmesi kâfi değildir. Genel Kurul, durumun kontrolü ve Amerika Birleşik Devletlerinin takındığı tavrın doğruluk derecesinin tayininde kendini selâhiyetli görmektedir. Bunun için yürütülen usul esnasında Birleşik Devletler, temsilcilerine bir tane de Porto-Rico tarafından seçilenini ilâve etmiştir. Bu usul üç safhadan ibarettir: a) istihbarat komitesinin kararı, Genel Kurulun alacağı kararla bağlanmadan ve kendisine tevdi edilen vekâletin hitamında, mevzuubahis ülkenin Şartın 73 üncü maddesindeki hükümlerle bağlı olmadığını serbest bir Devlet olduğunu kabul ediyordu. b) Dördüncü komisyonda, hazırladığı karar suretinde, Birleşik Devletlerle yapılan anlaşma ve onun anayasası neticesi Porto-Rico serbest Devleti ahalisinin siyasî hâkimiyetini kazandığını ilân etmiştir. Bu da Porto-Rico'luların kendi kendilerini idare edebildiklerini açıkça ifade etmektedir. c) Nihayet, Genel Kurulun 748 (VIII) sayılı kararı bu projeyi kabul etmiştir.

c) Groenland'ın durumuna gelince (1953), Danimarka Hükûmeti bu bölgenin Danimarka Krallığını meydana getiren diğer kısımlarla aynı haklara sahip olarak Danimarka ile birleştiğini bildirmiştir. Bu sebeple de bu bölge üzerindeki mesuliyeti sona ermiştir. Porto-Rico hâdisesinde takip edilen usulde olduğu gibi (Danimarka delegasyonuna Groenland millî komitesince seçilen bir temsilci de katılmıştır) istihbarat komitesi ve dördüncü komisyon müsbet mütalâalarını bildirdiler. Genel Kurul, Groenland'ın Statüsünü 742 (VIII) sayılı kararla kabul edilmiş faktörler listesi ile karşılaştırdıktan sonra, Danimarka Groenlandı yeni anayasa statüsünün, kendisinin usulüne uygun olarak seçilmiş temsilcileri vasıtası ile hazırlandığını, şu halde Groenland ahalisinin kendi mukadderatını tayin ettiğini kabul etmiştir. Böylelikle Groenland muhtariyete kavuşmuştur. Şartın, muhtar olmayan ülkelere müteallik XI inci bölümü bundan böyle Groenland'a tatbik edilmeyecek ve 73 üncü maddeye göre malûmat toplamaya son verilecektir.

2 — Kontrol organları kurulması.

Malûmatın tetkikinde Genel Kurula yardım edecek organ meselesi iki safha arz etmektedir.

(1) Birinci safha - Şartın 22 nci maddesi esası üzerine, hususî komiteler ve ad hoc komite halinde tâli organlar kurulması düşünülmüştür.

Başlangıçta, 73 üncü maddeye göre toplanacak malûmatlar, Genel Sekreter tarafından tasnif ve tahlil edilip Genel Kurula tevdi ettiği rapora dahil edilecek, bunun üzerine Genel Kurul da bu usulün muhafazası veya bir yenisinin kabulü hakkında karar verecektir. Genel Kurul ad hoc bir organ kurulması fikrini kabul etti.

a) 66 (I) sayılı kararı ile Genel Kurul 16 azadan mürekkep ad hoc bir komite kurulmasına karar verdi. Bu 16 azanın 8 tanesi 73 üncü maddenin bir tatbikatı olarak malûmat toplayan azaların temsilcisi olacak, diğer 8 tanesi ise makul bir coğrafî taksim göz önünde tutularak Genel Kurul tarafından seçilecektir. Bu komiteye ihtisas müesseselerinin temsilcileri istişarî mahiyette olmak üzere davet edilirler. Bu ad hoc komite, Genel Sekreterin 73 üncü maddeye göre toplanan malûmatların hülâsa ve tahlillerini, teknik bilgilerin ve ihtisas müesseselerinin tecrübelerinin iyi tatbik edilmesi için Genel Kurulun tavsiyede bulunabilmesi için tetkik eder.

b) 146 (II) sayılı kararı ile Genel Kurul bir adım daha attı ve dördüncü komisyonu, 73 üncü maddeye göre tevdi edilen malûmatların tetkiki için hususî bir komisyon kurmakla vazifelendirdi.

Bu komite mevzuubahis malûmatlar hakkında rapor hazırlayıp bunları komisyona takdim edecektir. Bu raporda Komitenin teknik hususlarda alınması icap eden tedbirler hakkındaki kanaati de yer alacaktır. Fakat bu kanaatler, daima umumî mahiyette olmalı ve belli bir ülke için yapılmamalıdır. Bu komitenin terekküp tarzı da müsavat esası üzerinedir. Malûmat tevdi eden aza adedi ile Genel Kurul namına dördüncü komisyon tarafından seçilen aza adedi birbirinin aynıdır. Seçim mümkün olduğu kadar geniş bir coğrafî esas üzerine yapılır. Şu halde bu komite dördüncü komisyona bağlı ve vekâletini, Genel Kuruldan alan bir komite mahiyetindedir.

c) 1948 yılında bu komitenin muhafazası ve müddeti (1 seneden 3 seneye) meselesi mevzuubahis oldu. Senede iki toplantı yapacak ve müsavi bir coğrafî taksime göre seçilecek 24 devamlı azadan mürekkep bir komitenin kurulması düşünüldü.

Bu komitenin muhafaza edilmesini istemiyenler, onun faydasız ve hattâ zararlı olduğunu bu vazifeyi ihtisas müesseselerinin yapabileceğini ileri sürüyorlardı. Bunlara ilâve olarak halihazır komitenin iki senelik bir müddet için ve müsavat esası üzerine muhafazasının mümkün olacağı mülâhaza ediliyordu. Bu müddet zarfında komite takip edilecek usulleri tetkik edecek ve ihtisas müesseseleri arasındaki faaliyetleri ahenkleştirecekti.

Muhtar olmayan ülkeler probleminin sadece teknik değil, aynı zamanda siyasî bir karakter arzemesi vakıasının daimî bir komitenin kurulmasını haklı kılacağı ve Şart'ın XI inci bölümünü dar bir şekilde tefsir etmemenin icap ettiği ileri sürülüyordu. Filhakika bu bölüm, basit bir Beyan olmayıp, Birleşmiş Milletler üyelerine muhtar olmayan ülkeler hakkında terettüp eden vecibeleri ihtiva eden hukukî şümülü bulunan bir metindir. Birleşmiş Milletler bu vecibelerin yerine getirilmesi ile vazifeli bulunuyordu. Şu halde bahis konusu yeni komiteye devamlı bir faaliyetin icrasını sağlayacak vasıta ve yetkileri vermek icap ediyordu.

Komitenin devamlılığına karşı böyle bir organın Şart tarafından derpiş edilmediği itirazı ileri sürülüyordu. (Bu iddianın hiç bir değeri olmadığı meydandadır, zira bir çok devamlı tâlî organlar bu şekilde ihdas edilmiştir.) Birleşmiş Milletlerin gelişmelerini temin edeceği muhtar olmayan ülkeler hakkında idare eden aza Devletlerin mesuliyetleri prensibi hakkında ad hoc komitenin hazırlamaya muvaffak olduğu proje bu suretle iptal edilmiş olacaktır. Bundan başka daha kuvvetli bir delil olarak daimî bir komite meydana getirilmesinin bir vesayet anlaşması olmadan müstemlekeleri vesayet rejimi altına koyma neticesi doğuracağı ve bunun da vesayet sisteminin iradî prensiplerini ihlâl edeceği ve Birleşmiş Milletlere daha geniş kontrol imkânları vereceği de söylenmiştir. Nihayet Birleşik Krallık Fransa ve Belçika, bu tavsiyeye Genel Kurul tarafından tasvip edildiği takdirde, komiteye iştiraklerine son vereceklerini bildirmişlerdir. Neticede Genel Kurul daimilik sistemini kabul etmemiş ve 219 (III) sayılı kararı ile geniş bir eşitlik ve coğrafî esasa dayanarak yeni bir hususî komite kurmuştur.

(2) *İkinci safha: Muhtar olmayan ülkeler için bir istihbarat komitesi kurulması.*

a) 1949 yılında daimî bir komite kurulması teklifi yenilendi. Aynı itirazlar bu sefer de ileri sürüldü: İdare eden Devletler milletlerarası mesuliyet prensibini kabul etmediklerinden bir komite kurulmasına lüzum yoktur. Şartın 76 ncı maddesi malûmatların tetkikine cevaz vermemektedir. San Fransisko'da devamlı bir organ kurulması lüzumlu telâkki

edilmemişti, bugün için de böyle bir ihtiyaç hissedilmemektedir. Genel Sekreter ve ihtisas müesseseleri bu vazifeyi yerine getirebilecek durumdadırlar.

Devamlılık lehinde, komitenin milletlerarası mesuliyet prensibini az bir şekilde yerine getireceği ileri sürülüyordu; idare eden Devletler komitenin faaliyetini nazarı itibara alacaklarından, devamlı bir komitenin kurulmasının muhtar olmayan ülkelerin ahalisi bakımından müsbet bir tesiri olacaktır. Bu komiteye, Hükûmetlerin malûmat bildirmeye devam ettikleri müddetçe ihtiyaç olacaktır.

332 (IV) sayılı kararı ile Genel Kurul, Şartın 73 üncü maddesine göre verilen malûmatların tetkiki için, hususî bir komite meydana getirdi. Bu komite dördüncü komisyon tarafından seçilmiştir. Bu komitenin devamlılık vasfı yoktu, eşitlik ve coğrafî bir kıstas nazarı itibara alınarak üç sene için meydana getirilmişti. Komitenin rapor, tavsiye ve telkinde bulunmak hususunda vekâleti mevcuttu.

b) 569 (VI) sayılı kararı ile Genel Kurul bu komiteye «muhtar olmayan ülkeler hakkında istihbarat komitesi» adını verdi ve 648 (VII) sayılı kararının 1 ve 2 nci paragrafı ile komitenin faaliyetini üç sene uzattı.

3 — *Muhtar olmayan ülkelerin iştirak ettirilmesi ve komitede temsilde birlik meselesi.*

İstihbarat komitesinin terekküp tarzı meselesi iki veçhe arz etmektedir:

a) Müsavat prensibi: Adetleri değişse bile malûmat veren teşkilât azaları ile Genel Kurul adına mümkün olduğu kadar geniş bir coğrafî esasa istinad edilerek dördüncü komisyon tarafından seçilecek âzaların sayıları müsavi olacaktır.

b) Yeni mesele: Muhtar olmayan ülkeler komitenin faaliyetine iştirak edebilecekler mi, yoksa onları idare eden Devletler mi temsil edecek?

Muhtar olmayan ülkelerin iştirak eden aza olarak komiteye kabulü mülâhaza edilebilir; bu fikir milletlerarası hayata mümkün olduğu kadar geniş bir şekilde onların da katılmalarını temin etmek düşüncesi ile Genel Sekreter tarafından telkin edilmiştir. Bazı idare eden Devletler kendi delegasyonlarına muhtar olmayan ülkelere seçilmiş kimseleri dahil etmişlerdir. Fakat buna, temsil ikiliği ikame edilmek suretiyle temsilde birlik prensibinin ihlâl edildiği itirazı ileri sürülmüştür.

555 (VII) sayılı karar, bazı ihtisas müesseselerinin ve mıntıkavî komisyonların statülerini nazarı itibara alarak, muhtar olmayan ülkelerin bu müessese ve komisyonlara iştirak eden aza olarak dahil olmasını kabul etmiş ve 566 (VI) sayılı kararı ile de istihbarat komitesinin çalışmalarına iştirak imkânının tetkik edilmesini müdafaa etmiştir.

Fakat idare eden dört Devlet temsilcisi, bu şekilde ikili temsilin Şart tarafından Genel Kurulca kurulmuş komitelerde icra edilmesinin men'edildiğini ileri sürmüşlerdir. Bunun aksine, diğer âzalar ya bazı idare eden Devlet tarafından tahakkuk ettirilen tatbikatın umumileştirilmesi veya doğrudan doğruya iştirakin temini için bunun kabulünü müdafaa etmişlerdir.

647 (VII) sayılı kararında, Genel Kurul, muhtar olmayan ülke menşeli yerli temsilcilerin komiteye iştirakinin şayanı arzu bulunduğunu bildirmiştir. İdare eden aza Devletleri davet ederek bu iştirakin tahakkukunu mümkün kılmalarını bildirmiştir. Ayrıca, bu Devletlerden Genel Kurulun tatbik edilecek kararlarını ve istihbarat komitesinin raporlarını, bu ülkelerin icraî ve teşriî organlarına bildirmelerini de istemiştir. Müzakerelere iştirak hakkındaki tetkikata da devam edilecektir.

Muhtar olmayan ülkelerin yerli temsilcilerinin idare eden Devlet delegasyonu içine dahil edilmesiyle temsilde birlik prensibinin ihlâl edilmeyeceği zannediliyordu. Fakat bir mâni zuhur etti. Bu temsilciler komite önünde idare eden Devlet Hükûmetinin umumî olarak kabul ettiği politika'nın aksine bir fikir ileri sürebilirler ki, bu da temsilde birlik prensibini esasından sarsacak, yok edecektir.

Fakat buna rağmen 744 (VIII) sayılı karar idare eden âza Devletlere delegasyonlarına teknik meseleler hususunda seçilmiş yerli temsilcilerin (teknik, sosyal ve istihbarat sahasında) dahil edilmesini bildirmiştir. Komite, iştirakin daha iyi temin edilmesi hususundaki tetkikatına devam edecektir.

4 — *Kanaatimiz.*

Netice olarak diyebiliriz ki, faaliyeti çerçevesi içinde Genel Kurul, bu mevzuda da muhtar olmayan ülkelere müteallik şart hükümlerini geniş ve yapıcı bir şekilde tefsir etmiştir. Bu, idare eden, yani müstemlekeci Devletlerin gelişen ve kesintisiz iktidarlarını yıktığı için cesaretle yapılmış bir tefsir mahiyetindedir.

Birbiri ardı sıra gelişen safhalar ve ampirizmden gelen bir metodla, millî hâkimiyet mefhumunu daima göz önünde tutan Genel Kurul, müstemlekeci Devletlerin mücadelecî ve tahrik edici durumlarının tesiri altında, idare eden Devletleri sadece Şartın XI inci bölümündeki hükümlere

tâbi kılmamış, daha ileri giderek bu bölümün metninin icap ettirdiği vecibelerin dışında bazı vecibeler de yüklemiştir. Ve bu, Milletlerarası Adalet Divanından herhangi bir hukukî husus hakkında mütalâa istemeden Birleşmiş Milletler Teşkilâtının tatbikatına uygun olarak yapılmıştır.

Genel Kurul, görünüşte pek kat'î olmayan ve fakat haddi zatında son derece ehemmiyetli bulunan 73 üncü madde metninin hukukî potansiyelini mahirane ve azamî derece kullanmıştır.

Genel Kurul muhtariyet mefhumunun tarifini yapmamakla beraber bunun bütün unsurlarını ortaya koymuştur. Muhtariyet faktörlerinin tespiti muhtariyet mefhumunun parçalanamaması, temsilde birlik, statülerin ve anayasaların kontrolü ve nihayet ad hic bir organın meydana getirilmesi ile bu temin edilmiştir.

Acaba bazı hallerde muhtariyete eriştiren safhalar çok çabuk aşılmamış mıdır? Bunda milletlerarası camianın ehemmiyetli rolü olmuştur. Nitekim, milletlerarası tanıma mefhumu bile bu gelişmeden geniş olarak faydalanmıştır ; şu suretle ki, meselenin derinliğine inilirse, daha önce muhtar olmayan ülkelerin milletlerarası hayata başlamaları, Genel Kurul tarafından münakaşasız bir şekilde temin edilmiştir. Bu şekilde müstakil Devlet olarak tanıma çok taraflı olacaktır. Böylelikle Genel Kurulun, muhtar olmayan ülkeler için idare eden Devletlerin topladıkları malûmat mevzuunda da, selâhiyetleri büyük çapta genişlemiştir.

IV — REY MESELESİ (Mad. 18 - 19).

A — Hukukî bakımdan rey usulü.

Genel Kurulda müzakereler rey vermek suretiyle sona erer. Karar, tadilât, proje hazırlamak, bir meseleyi komisyona havale etmek ve bazı seçimleri yapmak için rey verilmesi parlâmentolarda takip edilen usule göre yapılmaktadır. Bütün bu muameleler hakkındaki rey usulü bir çok değişik kaidelere tâbi bulunmaktadır ki, biz bunların esaslarını izah ile iktifa edeceğiz.

Genel Kurul umumî içtima halinde bulunduğu zaman aza Devletlerin reye iştirak edebilmesi için ilk şart, teşkilât masraflarından kendisine düşeni ödemesidir (Güvenlik Konseyi için böyle bir şart aranmamıştır). Bir Devletin gecikmiş ödemelerinin tutarı, geçen tam iki senelik hissesine eşit veya bundan fazla ise, Genel Kurulda reye iştirak edemez. Bununla beraber Genel Kurul, bu gecikmenin üyenin iradesi dışında olan durumlardan ileri geldiğini görürse, bu üyenin reye iştirakine müsaade edebilir (mad. 19).

Rey, Şart ve Genel Kurul İç Tüzüğüne göre iki büyük prensibe tâbi tutulmuştur:

1 — *Reylerin eşitliği kaidesi.*

Genel Kurulun her üyesi bir reye sahiptir (mad. 18). Başkan veya Başkan Vekili bu sıfatları ile reye iştirak edemezler, kendi delegasyonlarından birini yerlerine rey vermek üzere vazifelendirirler (İç Tüzük, mad. 37). Genel Kurulda nisap azaların ekseriyeti ile temin edilir (İç Tüzük, mad. 69).

Bir tahrir verildiği zaman Başkan İç Tüzüğe uygun olarak meseleyi ele alır, Başkanın kararının aleyhinde bulunulursa bunun içtimada bulunan ve rey veren azanın ekseriyeti ile iptali mümkündür (İç Tüzük, mad. 75). Genel Kurulun selâhiyeti hakkında bir tahrir verildiği zaman asıl meseleden önce bunun hakkında reye müracaat edilir (İç Tüzük, mad. 81). Rey verme tarzı: Rey umumiyetle el kaldırmak suretiyle verilir, bu oturarak veya ayağa kalkmak şeklinde olabilir, fakat her temsilcinin isim çağırarak suretiyle (roll - call) rey verilmesini istemek hakkı mevcuttur. Bu ise İngilizce alfabe sırasına göre âza Devletlerin okunması yoluyla yapılmaktadır. İsmi okunan Devlet temsilcisi «evet», «hayır» veya «çekimser» demek suretiyle cevap verir. Reyin neticesi âza Devletlerin İngilizce alfabe sırasına göre zabıta tespit edilir. Şayet seçim gizli yapılmamış ise, âzalar rey vermeden önce veya sonra, reyleri hakkında izahatta bulunabilirler (İç Tüzük, mad. 89-90). Reyin meşru olup olmadığı hakkında, yardımcılarına danıştıktan sonra Başkan karar verir.

Genel Kurul İç Tüzüğü rey neticesinin ne şekilde ilân edileceği ve temsilcilerin reylerinde herhangi bir düzeltmeyi hangi şartlarda yapabileceği hususlarında hiç bir kayıt ihtiva etmediğinden IX uncu Genel Kurul içtimai Genel Sekreterden bu hususlar hakkında bir rapor tanzim etmesini istedi; a) Diğer hükümetlerarası teşkilâtlarda mer'î kaidelere, tatbikatın ifadesine ve meclislerde rey neticelerinin ilânı hususundaki kaidelere aynı zamanda düzeltme şart ve neticelerine uygun olarak, b) Genel Kurul ve komisyon çalışmalarında vukua gelebilecek hataların tashihine, hükümler, vaz etmek için Genel Sekreter bir rapor tanzim edecektir.

Bir teklifin veya tâdilin herhangi bir kısmı ayrı olarak reye vaz edilebilir (tahririn kısımlara ayrılması). Tahririn kısımlara ayrılması hakkında herhangi bir itiraz ileri sürülürse bu reye konur ve bu hususun lehinde ve aleyhinde bulunacak ikişer hatibe söz verilir. Reye önce tâdiller vaz edilir (İç Tüzük, mad. 91). Şayet bir teklif iki veya daha çok tadilâtı icap ettiriyorsa, Genel Kurul iptidaî tekliften, esas olarak, en fazla uzaklaşan hakkında rey verir. Bundan sonra, ikinci derecede uzaklaşanı reye

koyar ve buna bütün tâdillerin reye konulması sona erinceye kadar devam eder. Fakat bir tadilin kabul edilmesi diğerlerinin reddini icap ettiriyorsa, diğerleri reye konmaz. Bir veya bir kaç tâdil birden kabul edilirse bundan sonra değiştirilmiş teklif hakkında rey verilir. Bir tahrir de şayet teklifin bir kısmını ilgilendiren bir değişikliği, kaldırmayı veya ilâveyi ihtiva ediyorsa bir teklifin tadili telâkki edilebilir (İç Tüzük, mad. 92).

Bir seçime taallûk etmemek şartı ile bir mesele hakkında rey verilirken, müsavî rey verilirse gündeme sarahaten kaydedilerek 48 saat sonra toplanacak müteakip toplantıda yeniden reye müracaat edilir. Şayet gene müsavat olursa teklif reddedilmiş sayılır (İç Tüzük, mad. 97).

Bütün seçimler gizli reyle yapılır. Şartta kat'î olarak zikredilenler haricinde namzetler önceden takdim edilmez (İç Tüzük, mad. 94). Şartta zikredilen haller: Güvenlik Konseyinin devamlı olmayan âzalarının seçimi, devresi biten devamlı olmayan âza Ekonomik ve Sosyal Konseydeki âzalar veya Vesayet Konseyinde vesayet altında ülke idare etmeyen Devletler gibi, derhal seçilemezler. Sadece bir kişinin veya bir azanın seçilmesi mevzuu-bahis olur da hiç bir namzet birinci turda lüzumlu ekseriyeti temin edemezse, en fazla rey alan iki namzet için ikinci bir tur yapılır. Ekseriyet temin edilmekle beraber reylerde müsavat olursa Başkan iki namzet arasında kur'a çeker. Mutlaka 2/3 ekseriyet icap ediyorsa, namzetlerin biri bunu temin edilinceye kadar reye devam edilir. Üç turdan sonra da bir neticeye varılamazsa aza Devletler namzetler dışında başkalarına da rey verebilirler. Bu üç turdan sonra da bir netice elde edilemezse müteakip üç tur en fazla rey alan iki namzet üzerine yapılmaz ve aza Devletler seçilebilecek herhangi bir kimseye rey verirler ve bu, bir şahıs veya âzanın seçilmesine kadar devam eder (İç Tüzük, mad. 95).

İki veya daha fazla mevki için aynı zamanda ve aynı şartlarda seçim yapılacaksa, birinci turda icap eden ekseriyeti elde eden namzetler seçilir. Şayet bu ekseriyeti elde eden namzet sayısı münhal bulunan yer sayısından az ise, yeniden seçim yapılır ve rey sadece bir evvelki turda en fazla rey alan namzetler için kullanılmaz. Üçüncü turdan sonra azalar seçilme kabiliyeti olan her aza ve şahıs için rey verebilirler. Şayet bu üç turdan da bir netice elde edilemezse müteakip üç turda da üçüncü turda en fazla rey alan namzetlere değil, seçilebilecek bütün aza ve şahıslara rey verebilirler ve bu boş yerler dolduruluncaya kadar devam eder. Bu hükümler İç Tüzüğün 144, 145, 147 ve 149 uncu maddelerinin tatbikine mâni değildir. (İç Tüzük, mad. 96). Milletlerarası Adalet Divanı hâkimlerinin seçimi Divan statüsüne uygun olarak yapılır. Genel Kurul hâkim seçimi için olan toplantılarını bu Statüye göre, münhal mevkilerin doldurulması için bir veya birçok tur seçim yapar (İç Tüzük, mad. 152).

2 — *Ekseriyyet kaidesi.*

Milletler Cemiyeti assamblesinin, bazı istisnalar haricinde, ittifak kaidesinin aksine, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ekseriyyetle karara varır. Herhangi bir mesele reye vaz edilince eksriyyetle karar verilir ve bu menfi rey verenler için de, Şartın tâdili mevzuubahis olsa bile, uyulması mecburî mahiyettedir (Tasdike ait hükümler mahfuzdur). Genel Kurulun umumî heyet halinde toplanabilme nisabı Genel Kurul âzalarının ekseriyyetidir.

(1) Umumî heyette icap eden ekseriyyet, bazen:

a) Leyhte ve aleyhte rey veren âzaların 2/3 ekseriyyetidir. Çekimser kalanlar reye iştirak etmemiş sayılırlar (İç Tüzük, mad. 88). Azalar reye iştirak etmiyeceklerini açık olarak ta ifade edebilirler.

Şartın 18 inci maddesinin 2 nci paragrafı (İç Tüzüğün 85, 86, 87 nci maddelerinde tekrar edilmiştir) 2/3 ekseriyyeti icap ettiren meseleleri «önemli» olarak vasıflandırmış ve bunların neler olduğunu bildirmiştir:

— Milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasına taallûk eden tavsiyeler (yani 10, 13 ve 14 üncü maddelere göre) ve 377 A (V) sayılı kararın tatbikatı olan tavsiyeler.

— Bazı seçimler: Güvenlik Konseyinin muvakkat üyelerinin seçimi (mad. 23, par. 1 ve 2). (Bu seçimde ilk olarak üyelerin milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasındaki ve teşkilâtın diğer gayelerinin sağlanmasındaki payı ve aynı zamanda adilâne bir coğrafi taksim göz önünde tutulur), Ekonomik ve Sosyal Konsey azalarının (üç yıl için) (mad. 61) ve Vesayet Konseyi âzalarının (mad. 86, par. 1 c) seçimi;

— Yeni aza kabulü (mad. 4), üyelik sıfatından doğan hak ve imtiyazlardan men (mad. 5) ve azalıktan ihraç (mad. 6);

— Vesayet rejiminin işlemesine müteallik meseleler;

— Bütçe meseleleri.

İç Tüzüğün 86 ncı maddesinin beyanına göre, önemli meselelere ait tekliflerin tadilâtı ve bu yoldaki tekliflerin herhangi bir kısım için Genel Kurul kararları hazır bulunan ve rey veren azanın 2/3 ekseriyyeti ile alınacaktır.

18 inci maddenin daha yakından tetkiki icap eder.

İlk müşahede edilen nokta yukarda sayılan hallerin mecburî bulunduğu ve Genel Kurulun bu sarih olarak bildirilmiş hususları ihlâl edemiyeceğidir.

Kriter olarak alınan meselelerin «önemli» olması Kelsen tarafından, bu tâbirin kâfi derecede sarîh olmaması dolayısı ile, tenkit edilmiştir. Madem ki, meselelerin neler olduğu sayılmıştır, ayrıca «önemli» olduklarını tasrihe lüzum yoktur.

Hint temsilcisinin (52 nci içtima) ifadesine göre Genel Kurulun meşgul olduğu her mesele önemlidir. Kanaatimizce bu önemli tâbirinin kaldırılması mevcut güçlüğü yok edemeyecektir, üstelik her meselenin adı ekseriyete tâbi tutulması da müşküldür. Fikrimize göre böyle bir ayırma yapılması faydalıdır ve tatbikat hususî bir zorluk arzeden meseleler için yeni kaidelerin ortaya çıkmasına imkân vermiştir.

18 inci maddede zikredilen meseleler için kullanılan «önemli» tâbirinin şümulü nedir? Yapılan tasarrufların (karar, karar sureti, tavsiye) az veya çok bu maddede sayılan hallerle ilgisi mevcuttur (meselâ; barışın muhafazası, yeni aza kabulü, vesayetin işlenmesi). Bunları önemli telâkki edip 2/3 ekseriyete mi tâbi tutmalı, yoksa her tasarrufun müstakil kıymetini dikkatle takdir mi etmelidir? Her kategori içinde 18 inci madde şümulüne girecek hususların bulunup bulunmadığı da tereddütlüdür. 2/3 ekseriyetle alınmış bir kararın ehemmiyeti adı ekseriyetle alınmış olandan daha fazladır. Fakat buna mukabil 2/3 ekseriyet bilhassa «özü itibariyle millî selâhiyet» istisnasını ileri süren Devletler için himaye edici mahiyettedir. Diğer taraftan adı ekseriyet usul kaidelerini kolaylaştırmaktadır. Bu sebeple de ekseriyet meselesi çok münakaşalıdır. Genel Kurul tatbikatı, bir çok hallerde, her hangi bir itiraza maruz kalmadan Başkanın şu veya bu mânadaki bir teklifinin zımnen kabul edildiğini ve umumiyetle usul meseleleri hakkında herhangi bir münakaşa olmadığını ortaya koymuştur. Bazen, kat'î olarak bu icap etmemekle beraber 2/3 ekseriyet elde edilmektedir, fakat bu böyledir diye kat'iyetle buna atıf yapmaya da imkân yoktur. Fakat bazen usul münakaşaları da zuhur etmektedir: meselâ; Güney-batı Afrikanın milletlerarası vesayet altına konulması ve Güney Afrika Hükûmetinin muayyen bir müddet zarfında anlaşma projesi takdim etmesinin kabulü için nasıl bir ekseriyet icap etmektedir? Bunun üzerine 18 inci madde 2 nci paragrafın, metni hazırlayanların arzusuna uygun olarak dar tefsire tâbi tutulması icap ettiği ve mânanın genişletilmemesi ileri sürüldü. 18 inci madde vesayet rejiminin «işlenmesini» önemli meselelerden saymıştır; bu da, vesayet Konseyinde idare etmeyen azaların seçimini ihtiva etmektedir. Fakat her türlü mesele 18 inci mad. 2 nci paragrafın şümulüne girmemektedir, vesayet anlaşması projesi bu meyandadır. Buna rağmen, bir ülkenin vesayet rejimi altına konulması vesayet muamelesine dahil bulunacağı-

dan ve bunun için de bir karar projesi şayanı arzu olduğundan, hiç olmazsa anlaşmanın esası kadar bu da mühim kabul edilip vesayetin «işlemesi» ne dahil sayılmıştır. Bu sebeple de 2/3 ekseriyetin lüzumu aranmıştır.

Milletlerarası Adalet Divanından istişarî mütalâa talep etmek «önemli» meselelerden mi, yoksa «diğer meselelerden» mi sayılacaktır? Burada bir ayırma yapılmıştır; şayet milletlerarası barış ve güvenliğe müteallik bir mesele hakkında mütalâa soruluyorsa bu «önemli» sayılacak, diğer hallerde basit ekseriyet kâfi gelecektir. Fakat bu, Divandan mütalâa talep etmek şartlarını ağırlaştırıyordu. IV üncü içtimada Güney-doğu Afrika hakkında dördüncü komisyonun raporu münasebetiyle, başkan bu hususta mütalâa talep etmenin usul meselesi olduğunu ve 2/3 ekseriyeti icap ettirmediğini bildirmiştir. Güney doğu Afrika hakkındaki karar sureti için mütalâa talep etmenin önemli meseleden sayıldığı itirazı ileri sürülmüşse de, Başkan buna, bu durumun istisna teşkil ettiğini ve hiç bir şekilde emsal olamayacağı cevabını vermiştir. Halihazır duruma göre, istişarî mütalâa talep etmek için basit ekseriyet kâfi gelmektedir. Divandan istişarî mütalâa talep edilen altı halde, 2/3 ekseriyet elde edilememesine rağmen usul meselesi olarak kabul edilip mütalâa sorulmuştur.

18 inci maddede sayılan haller tahdidî değildir, yani 2/3 ekseriyete tâbi kılınacak her türlü durumu ihtiva etmemektedir. Zira bizzat 18 inci maddenin 3 üncü paragrafı «üçte iki ekseriyetle çözülecek yeni meselelerin tespiti de dahil olmak üzere, başka meseleler hakkındaki kararlar hazır bulunan ve rey veren üyelerin ekseriyeti ile alınır» demektedir. Bu halde Genel Kurul, bir meselenin 2/3 ekseriyeti icap ettirip ettirmediğine adî ekseriyetle karar verecektir.

Bu hususta bazı noktaların aydınlatılması icap etmektedir: a) «başka meseleler» hakkında verilecek karar 18 inci madde 2 nci paragrafın bahsettiği önemli kıstasına tâbi kılınmış mıdır? Fakat bu «başka meseleler» tâbirinden hemen önce «üçte iki ekseriyetle çözülecek yeni meselelerin tespiti de dahil olmak üzere» denilmektedir. Bu, 3 üncü paragrafı ikinci ile uyuşturmaktadır. Bir meselenin önemli olup olmadığına Genel Kurul karar verecektir. Tatbikatta Genel Kurul her vaziyeti ayrı mülâhaza etmektedir. Hattâ bazı hususî hallerde verdiği kararın emsal teşkil edemeyeceğini bildirmek lüzumunu hissetmiştir. b) «Yeni mesele nevilerinin» tespitine gelince, 1954 senesine kadar Genel Kurul 2/3 ekseriyete tâbi olacak hiç bir yeni mesele hakkında karar vermemiştir.

Fakat Genel Kurul İç Tüzüğüne göre, bazı usul meseleleri hakkında da 2/3 ekseriyeti lüzumlu bulunmaktadır. a) 15 inci maddeye göre, adî içtima halinde iken bir «yeni meselenin» adî ekseriyetle gündeme alın-

ması halinde bunun görüşülebilmesi için yedi günün geçmesi icap etmektedir, şayet bu 2/3 ekseriyetle gündeme alınmışsa derhal görüşülebilir. b) 19 uncu madde fevkalâde içtimaların gündemine kaydedilen yeni meselelerden bahsetmektedir ki, bunlar için hazır bulunan ve rey veren üyenin 2/3 ekseriyeti lâzımdır. Fevkalâde acele içtima esnasında 377 A (V) sayılı karara mevzu teşkil edebilecek yeni bir meselenin gündeme ilâvesi için hazır bulunan ve rey veren üyelerin 2/3 ekseriyeti icap eder. c) 83 üncü maddeye göre içtima esnasında kabul veya reddedilmiş bir teklifin aynı içtimada tekrar görüşülmesi için hazır bulunan ve rey veren üyelerin 2/3 ekseriyeti lâzımdır. d) Daha önce de söylediğimiz gibi, 86 ncı madde Genel Kurulun önemli meselelere müteallik tâdil kararları ve bunların kısımları için rey usulünün hazır bulunan ve rey veren üyelerin 2/3 si olduğunu bildirmiştir.

Bilindiği gibi Şart'ın 108 inci maddesine göre, yapılacak değişikliklerin, Genel Kurul üyelerinin 2/3 ekseriyeti ile kabul edilir ve Güvenlik Konseyi daimî üyelerinin hepsi dahil olmak üzere, teşkilât üyelerinin 2/3 si tarafından her birinin Anayasası hükümleri gereğince tasdik edildiği zaman, bütün Birleşmiş Milletler üyeleri için mer'iyete girer. 109 uncu maddesi, Genel Kurulun 2/3 ekseriyeti ve Güvenlik Konseyinin herhangi 7 üyesinin reyleri ile tespit edilecek tarih ve mahalde Şartın yeniden gözden geçirilmesi maksadiyle bir konferansın toplanabileceğini bildirmektedir. 108 ve 109 uncu madde «hazır bulunan ve rey veren» kaydını ihtiva etmemekte ve dolayısı ile başka bir 2/3 ekseriyet nev'i ortaya atmaktadır.

Görüldüğü gibi, teşkilâtın faaliyetinde 2/3 ekseriyet büyük bir yer tutmaktadır. 9 Aralık 1953 (VIII) tarihine kadar Genel Kurul verdiği 806 kararın 784 ünü 2/3 ekseriyetle, sadece 22 tanesini adî ekseriyetle vermiştir. Şüphesiz bazı teklifler ne âdi ekseriyetin ve ne de icap eden 2/3 ekseriyeti temin edememiş, bunların tahakkuku için gayri resmî konuşmaların yapılmasına ve burada alınan kararların umumî heyete getirilmesine lüzum hasıl olmuştur.

86 ncı maddenin bir tatbikatı olarak, şayet çok sayıda istinkâf olursa, geride kalanların reylerinin ekseriyet az olacak ve karar bununla alınacaktır. M. Spaak, 2/3 ekseriyetin ehemmiyetine binaen, müstenkif kalanların rey veren aza olarak telâkki edilmemesinin bu kaidenin önemini azaltacağını ifade etmiştir.

b) *Âdi ekseriyet.*

Üçte iki ekseriyetle çözülecek yeni mesele nevilerinin tespiti de dahil olmak üzere «başka meseleler» hakkındaki kararlar, hazır bulunan ve

rey veren azanın yarısından bir fazlasının reyi ile yani âdi ekseriyetle alınır (mad. 18 - İç Tüzük mad 89). Tatbikatta, tâli organ meydana getirmek, müzakerelerin idaresi, Adalet Divanından istişarî mütalâa talep etmek ve talî bir organa, tetkik edip rapor hazırlaması için yapılacak havaleler âdi ekseriyetle yapılmaktadır.

Adi ekseriyeti icap ettiren haller arasında Genel Sekreterin tayini, (fakat burada işaret etmek icap eder ki, Güvenlik Konseyinin bu tayin hakkında bir tavsiyede bulunması icap eder, ve bu tavsiye daimî azaların da dahil bulunacağı en az yedi reyle yapılır) İç Tüzükte yapılacak tadilat ve işbirliğine müteallik kararları sayabiliriz. (Bu hususlarda çok defa 2/3 ekseriyet lüzumlu olmadığı halde temin edilmiştir.)

— Komisyon faaliyetlerinde rey meselesi.

Bilindiği gibi Genel Kurul, komisyondan rapor almadıkça gündeminde bulunan meseleler hakkında kat'î karar vermemektedir (İç Tüzük, mad. 67). Kararların pek çoğu komisyondan münakaşa edilip reye vaz edilmiş karar projelerine dayanmaktadır.

Komisyondan nisap 1/3 dür; fakat bir meselenin reye vaz edilmesi için komisyon azalarının ekseriyetinin hazır bulunması lâzımdır.

Komisyonların her âzasının bir reyi vardır (İç Tüzük mad. 125). Komisyon başkanları bitarafliklerini bozmamak için rey vermezler, yerlerine aynı heyetten başka bir aza rey verir (İç Tüzük, mad. 106). Rey usulü, hazır bulunan ve rey veren âzanın ekseriyetidir. Çekimser kalan âza rey vermemiş kabul edilir. Komisyondan rey umumiyetle el kaldırmak suretiyle verilir; fakat herhangi bir heyet isim çağırarak suretiyle rey verilmesini talep edebilir. Çağırarak ingilizce alfabe sırasına göre yapılır (İç Tüzük, mad. 128). Bir teklifin veya tâdil projesinin kısımları ayrı ayrı reye konulabilir. Taksim teklifi de itirazla karşılaşarsa reye konur (İç Tüzük, mad. 131 ve 132).

Seçim için, bir kimsenin veya bir azanın seçimi bahis mevzuu ise ve birinci turda hiç bir namzet ekseriyeti elde edememişse ikinci bir tur yapılır, fakat bu turda, bir evvelkinde en fazla rey alan namzetler için rey kullanılır. Bu turda da müsavi rey alırlarsa, başkan aralarında kur'a çeker. Seçime taallük etmeyen meselelerde reyler müsavi olursa teklif reddedilmiş sayılır (İç Tüzük mad. 134).

Küçük Assamble bakımından meseleyi tetkik edersek, diğer komisyonlar gibi, bunun da umumiyetle adi ekseriyetle karar verdiğini görürüz. Ancak 111 sayılı karara göre iki halde hazır bulunan ve rey veren azanın 2/3 ekseriyetine ihtiyaç vardır: 1) Şayet Genel Kurul gündeminde kayıtlı bir durum veya ihtilâf, bu mesele önemli sayılıyor ve bu hususta bir

tetkikin yapılması icap ediyorsa, hakkında komisyon 2/3 ekseriyet karar verir (Karar 111, mad. 2, par. b). Çünkü komisyonun selâhiyeti, kendisi tarafından tayin edilmek üzere sadece önemli meseleler hakkındadır. Şartın 11 mad. 2 paragrafına göre, Güvenlik Konseyi tarafından havale edilmiş bir mesele hakkında âdi ekseriyet kâfidir. Bu hüküm önemli bir azınlığın haklarını muhafaza için alınmıştır. Nitekim, Güvenlik Konseyi bir meseleyi Küçük Assambleye havale ettiyse bunun manası hiç bir daimî azanın buna muhalefet etmediğidir, çünkü vetosunu kullanmamıştır. Bu da komisyonun kararının da onlar tarafından müdafaa edileceğini göstermektedir. 2 - Tahkikat açmaya müteallik kararlar da 2/3 ekseriyetle alınır. (Karar 111, mad. 2, par. e). Bilindiği gibi Güvenlik Konseyinde de böyle bir karar için daimî azaların veto selâhiyeti vardır.

Görüldüğü gibi, Güvenlik Konseyi ile Genel Kurulda rey meselesi birbirinden farklıdır. Bu hususta Kelsen şu noktaları tebarüz ettirmektedir: 1 - Güvenlik Konseyinde 2/3 ekseriyeti icap ettiren «önemli» meseleler ve âdi ekseriyete tâbi kılınacak «başka» meseleler ayırımı yoktur. Herhangi yedi reyle halledilen usul meseleleri ile, daimî azaların beş reyine iki daimî olmayan âzanın eklenmesini icap ettiren esas meseleler ayırımı vardır; 2 - Genel Kurulda veto hakkı yoktur, ekseriyet usulü kabul edilmiştir; 3 - Genel Kurulda ihtilâfa taraf olan Devletler de reye iştirak edebilirler, halbuki Güvenlik Konseyinde bunlar rey veremezler; 4 - Güvenlik Konseyinde ihtilâfa taraf olan ve fakat aza olmayan Devletler davet edilirler, halbuki Genel Kurulda böyle bir durum yoktur (Kelsen).

B — Genel Kurulda reyin siyasî ve sosyal görünüşü:

1) Genel Kurul içtimalarında, gerek büyük komisyonlarda, (bilhassa siyasî ve vesayet komisyonunda) ve gerek umumî heyet halinde, bir gelişme meydana gelmiştir. Uzun zaman takip edilen usule göre, delegeler, içtimada mesele münakaşa edilmeden müşahedelerini yazılı olarak bildiriyorlardı. XI inci ve son toplantıda bilhassa parlamento temsilcileri hazır bulunmuştur. İçlerinden pek çoğu uzun zamandanberi memleketlerinde takip edilen meclis sisteminin tesiri altında idiler. Böylelikle Genel Kurul toplantılarında, bu organın siyasî mahiyetini tebarüz ettiren bir değişiklik husule geldi. Dünya parlamentosu mahiyeti iktisap etmesi için bir hal tarzı aranıyordu. Böylelikle yeni bir safhaya girilmiş oluyordu⁹.

9) Genel Kurulda ekseriyet kaldesinin tatbiki, meselenin siyasî bir mahiyet almasına sebep olmuştur. Bak: Loveday (A.): «Reflexions on International Adminis-

2) Genel Kurul'da rey, hukuk ve ahlâk prensipleri yerine siyasî ve ideolojik tesirler altında veriliyordu. Ekseriyet siyasî bir temayüle göre temin ediliyordu: sömürgeci olmayanlar, komünist aleyhtarları veya yeni kurulan Devletlerin milliyetçi temayülleri gibi. Fakat, silâhsızlanmaya dair maniaları ortadan kaldıracak ve Şart hükümlerini ihlâl edenlere tatbik edilecek bir ekseriyet temin edilememiştir.

3) Ekseriyetin temini için bazı gruplar mevcuttur: Britanya camiasına dahil Anglo-Saxon memleketleri, İskandinav memleketleri, Arap memleketleri, güney ve orta Amerika memleketleri, Sovyet tesirindeki memleketler, Afrika - Asya grubu (Bunlara Bandung grubu da denilmektedir) gibi. 80 Aza Devletten 26 sı Avrupa Devletidir, bunlardan da 10 tanesi Sovyet tesiri altında bulunmaktadır, hiç bir zaman bir birlik mahiyeti gösterememişlerdir. Bazı Avrupa Devletleri, müşterek hareket etmek istemişlerse de, âdetlerinin azlığı bir karar alınmasına imkân vermemiştir. Ne Brüksel Paktı, ne Atlantik Camiası ve ne de Avrupa Konseyi tesirli bir grup meydana getirememiştir. Böyle bir durum ise ne Birleşmiş Milletlerin çalışmasında ve ne de Avrupa Devletlerinin menfaatlerinde faydalı olabilmıştır¹⁰.

Teşkilâta kabul edilen Avrupalı olmayan Devletlerin sayısının gittikçe artması sömürgeci olmayanlar grubunu kuvvetlendirmiş, ve «Avrupa aleyhine bir cereyan» (Robert Schuman) meydana gelmiştir. Böyle bir tutum Birleşmiş Milletlere itimat eden Avrupa Devletlerini düşünceye sevk etmiştir. Böyle bir halin ortadan kaldırılması için Avrupa Konseyi statüsüne uygun olarak bir birlik meydana getirilmesi ileri sürüldü. Anglo Saxon ve Lâtin ırkı temsilcileri bu topluluğa katılıp müşterek ideolojilerini müdafaa edeceklerdi. (Böylelikle aşağı yukarı 40 kadar rey temin edilecekti). Diğer Bazıları ise, ki, bunların arasında eski Genel Sekreter M. Tıygve-Lie'de bulunmaktadır; Şart'ın 109 uncu maddesine göre, umumî bir konferans toplamalı ve buna Şart'ın bazı hükümleri hakkında geniş selâhiyet vermeli fikrindeydiler. Böylelikle şimdiye kadar tatbik edilme-

tration»: Genel Kurul zamanının büyük bir kısmını bir rey veya çekimser kalan bir âzanın reyini aramakla geçirmiştir. Çünkü Devletler rey verirken bir hukuk kaidesini kullandıklarını değil de, bu reyi vermekle elde edecekleri selâhiyetleri nazarı itibara almaktadırlar: (Önsöz).

10) Bastid S.: Le rôle de l'Europe aux Nations-Unis jusqu'à la Dixième session de l'Assemblée Générale. R. G. D. I. P. 1956, p: 513-536: Ball (Margaret): Blue Voting in the General Assembly.

International organisation Vol 5 (feb. 1951). Mc Intire (Elisabeth): Weighted Voting in international Organisation. International Organisation, Vol 8 (Nov. 1954).

miş bir yenilik ve gelişme meydana getirilecektir¹¹. Burada son derece karışık olan Şartın tâdili meselesi, Genel Kurula taallûk eden kısmı ile dahi, tetkik edilmeyecektir. Fakat bu iki görüşten birbirini tamamlamaktadır ve içlerinden birinin tatbiki iyi neticeler verecektir.

Netice:

Bu etüdde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gibi çok geniş bir mevzuun sadece bazı bakımlardan tetkikini ve bilhassa Şartın bu aslî organa müteallik hükümlerinin karakterini tespiti için çalıştık. Bilindiği gibi Şartın siyasî işbirliğine ve ihtilâfların halline taallûk eden hükümleri açık olmadığı gibi bazen anlaşılmaz mahiyettedir. Şartın yeniden gözden geçirilip tâdil edilmesi ise son derece müşküldür ve bu güne kadar tahakkuk edememiştir. Ancak, tatbikat ve tefsir yolu ile sistemin aşikâr bazı aksaklıklarını ortadan kaldırmak için şumulünün genişletilmesi mümkün olmuştur.

Şurası muhakkaktır ki, Acheson plânı Birleşmiş Milletlerde esaslı bir değişiklik meydana getirmiştir. 1950 yılında esaslı bir tâdilât vukua getirilmiş ve o zamandan beri bunun neticeleri alınmaya başlamıştır. San Fransisko'daki temsilcilerin kanaatine göre — Avrupa Konserinde olduğu gibi — daimî azalar en ehemmiyetli durumda idi ve bu yüzden Güvenlik Konseyi birinci plânda bulunuyordu. Genel Kurulun sulh ve ihtilâfların halli bakımından tâli bir durumu mevcuttu, 377 A (V) sayılı kararlar yeni bir sistem kat'î olarak yerleşti. Hâlen Genel Kurulun selâhiyetleri Şart'ın bu organa tevdi ettiğiinden daha geniş bir mahiyet arz etmektedir. Genel Kurulda hiç kimsenin veto selâhiyeti yoktur ve bu organ siyasî meselelerin hallinde, yani milletlerarası barış ve güvenliği tehlikeye sokacak, kısaca müşterek emniyet meselelerinde Güvenlik Konseyinin bir tamamlayıcısı mahiyetindedir. Güvenlik Konseyi azalarının ekseriyeti, siyasî meselelerin Konseyin dar hudutları içine hapsedilmesine lüzum olmadığını kabul etmişlerdir. Çünkü Konseydeki 11 azaya mukabil Genel Kurulda 60 - 70 ve bugün 80 aza bulunmaktadır.

Böylece Genel Kurul teşkilâtın birinci organı durumuna geçmiştir. Dünyadaki bütün Devletlerin temsil edilmemesine rağmen, çünkü Çinin büyük bir kısmı, doğu ve batı Almanya ve birçok Asya Devletleri aza değildirler, Genel Kurul mümkün olduğu kadar çok sayıda Devleti içine alabilmek için faaliyette bulunmaktadır. 377 A sayılı karar «ileride müşterek emniyet sistemine ihaneti önlemek için» alınmıştır» (Selim Sarper).

11) Trygve-Lie: Au service de la paix, Paris 1957.

Nitekim bu karar Güvenlik Konseyinin 5 daimî azasından birine karşı da alınabilir, böylece Şartın 5 daimî azanın anlaşması üzerine düştüğü hata tamir edilmiştir. Bu karara göre Genel Kurulun küçük büyük bütün azalarının 2/3 reyine ihtiyaç olacaktır ki, yeni bir müşterek emniyet sistemi ortaya atılmıştır.

Fakat buna rağmen diğer güçlükler yenilememiştir. Bazı güçlükler ise bu yeni durum dolayısıyla zuhur etmiştir. Çünkü Genel Kurul Güvenlik Konseyinin haiz olduğu bütün selâhiyetlere sahip değildir, müşterek emniyete ait bir mesele ile karşılaşınca (diğer bütün meselelerde olduğu gibi) sadece Birleşmiş Milletler aza Devletlerine tavsiye gönderebilmektedir. Bu faaliyet ancak Devletlerin bu tavsiyeye uyması veya uymayanlara merkezî bir organın müeyyide alması ve tatbiki ile tesirli olabilir (ki halen bu mevcut değildir ve atom silâhları bunu daha da zorlaştırmıştır). Şayet bir büyük Devlet Genel Kurul tavsiyesine uymaz veya uymayan Devlet veya Devletlerin safında yer alırsa durum ne olacaktır? Doğuşunun asıl sebebi müşterek emniyet olan Birleşmiş Milletler Teşkilâtı gibi milletlerarası siyasî bir müessesenin tesirliliği bahis mevzuudur, bu, yeni metodla da tam olarak temin edilememekte ve teşkilâta bağlanan ümitleri boşa çıkarmaktadır. Ancak hiç bir tefrik gözetmeksizin bütün azalar tavsiyeleri benimserlerse bu mümkün olabilecektir. Bu da milletlerarası kaidelerin esasının ahlâkî olduğunu tekrar etmek neticesini meydana getirmektedir.

Ch. Crozat

Fransızcadan çeviren

Dr. İlhan F. Akın

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- AUFRICHT: Principles and Practics of Recognition by International Organisation. A. J. I. L. 1949, p. 679.
- BELİK (M.): Devletlerin harp selâhiyetinin tahdidi ve milletlerarası ihtilâfların sulh yolu ile halli usulleri — Fakülteler Matbaası, İstanbul - 1956.
- BENTWICH (Norman) - MARTIN (Andrew): A Commentary of the Charter of the United Nations. London. sec. impr. 1951.
- BRUGIERE (P. F.): La petite Assemblée. Die Friedens-Warte. 1948, No: 1-2, p. 21.
- BRUGIERE (P. F.): Les résolutions amendant le pouvoir de l'Assemblée générale des Nations Unies pour la securité collective R. G. D. I. P. 1953, No: 3, pp. 453-476.
- BRUGIERE (P. F.): Les pouvoirs de l'Assemblée générale des Nations Unies en matière politique et de sécurité. Paris, 1955.
- CAVARE (L.): Le droit international public positif. Paris, 1951, T. I, p. 339 sv.

- CHARPENTIER (J.): La reconnaissance internationale et l'évolution du droit des gens. Paris 1956, p. 318 sv.
- CHARRIERE (R. de la): L'action des Nations Unies pour le sécurité et pour la paix. Politique étrangère, sept. oct. 1953, p. 327 sv.
- ÇELİK (E.): Manda ve vesayet rejimleri hakkında milletlerarası Adalet Divanının istişari mütalâası — Muammer Raşit Seviğ'e Armağan - 1956.
- FELD-HAVILAND (H.): Le rôle politique de l'A. G. des Nations Unies, Paris, 1952.
- FITZMAURICE (G. G.): Chinese Representation in the U. N. Year Book of World Affairs, 1952, p. 36.
- FRANKENSTEIN (M.): L'Organisation des Nations Unies devant le fait coréen. Paris, 1952. Chap. VIII: Le renforcement des pouvoirs de l'Assemblée, pp. 157-171.
- GIRAUD (E.): Les Nations Unies doivent-elles mettre en veilleuse la sécurité collective? Politique étrangère, avril-mai, 1955, p. 178 sv.
- GOODRICH (Leland M.): Development of the General Assembly. International Conciliation. May. 1951, No: 471.
- GOODRICH (L. M.) - HAMBRO (E.): Charter of the United Nations. 1st. ed. Türkçe Terc. LÜTEM (İlhan).
- GOODRICH (L. M.) - HAMBRO (E.): Charter of the United Nations, sec. ed. rev. 1939, pp. 148-198.
- HOFFMANN (St.): Organisations Internationales et pouvoirs politiques des Etats. Paris, 1954.
- HOWEL WELLES (W.): Chinese rebus to the U. N. Harper's Magazine, Nov. 1956.
- HOWEY (A.): Voting Procedure in the General Assembly. International Organisation, Vol. 4, Aug. 1954, pp. 412-427.
- KAEKENBEECK (G.): La Charte des Nations Unies dans ses rapports avec le droit international. R. C. A. D. I. 1947, T: I vol: 70; pp: 146-161:
- KELSEN (H.): The Law of the United Nations. New-York. 1950.
- KELSEN (H.): Is the plan Acheson constitutional? The Western political Quarterly, 1950, pp. 512-527.
- KELSEN (H.): Recent Trends in the Law of the United Nations. London, 1951.
- KELSEN (H.): Tendances du droit des Nations Unies. Revue internationale d'histoire politique et constitutionnelle, 1953, p. 43 sv.
- KOPELMANAS (L.): L'évolution de l'O.N.U. Politique étrangère. déc. 1949, pp: 443-456.
- KUNZ (J. L.): Chapter XI of the United Nations Charter in action. A.J.I.L. vol: 48, Jan. 1954, pp. 103-110.
- LADAME: L'Assemblée générale des Nations Unies. These de Genève 1949.
- LOVELAY (A.): Reflexions on International Administration. XXI; 334 p. Oxford University - London, 1956.
- O'CONNEL (D. P.): The Status of Formosa and the Chinese recognition Problem. A.J.I.L. 1956, p. 405.
- PINO (R.): La Chine et les Nations Unies. La Nef, No. 4, Paris, 1953.
- PITMAN P. POTTER: Communist China; Recognition and Admission to the U.N.A. J.I.L. 1956, p. 417.
- ROSS (A.): Constitution of the United Nations. Analysis of Structure and Fonctions. New-York, 1950.
- ROSSIGNOL (A.): Des tentatives effectuées en vue de mettre un nouveau mécanisme de sécurité collective à la disposition de l'Assemblée générale de d'O.N.U. et de leur inconstitutionnalité. R.G.D.I.P.; 1954, pp: 94-129,

- ROUSSEAU (Ch.): Droit international public. Paris, 1953.
- SIBERT (M.): Traité de droit international public. T. II, Paris 1951, pp. 745-781.
- SLOAN: The Binding force of a recommendation of the General Assembly of the United Nations, Br. Y.B.I.L. 1948.
- TRIGVE LIE: Au service de la paix. Paris. 1957.
- VALLAT (F. A.): The General Assembly and the Security Council of the United Nations. Br. Y.B.I.L. 1952, pp. 63-104,
- VELLAS (P.): La Commission intérimaire des Nations Unies. R.G.D.I.P, 1950, p: 317-332,
- VERDROSS (A. von): Idées directrices de l'Organisation des Nations Unies. R.C.A. D.I. 1953, Vol: 83.
- WILCOX (F. O.): Representation and Voting in the General Assembly, Staff Study No. 4, Senat Committee on Foreign Relations. Subcommittee on the United Nations Charter. 83 Congress, 2 Sess. (Sept. 1954).
- WILCOX (F. O.) - MARCY (C. M.): Proposals for Changes in the United Nations Washington, 1955.
- WOOLSEY (L. H.): The Uniting for Peace Resolution of the United Nations. Edit. Comment. A.J.I.L. Vol. 45. Jan: 1951, pp, 129-137,
- YUEN-LI-LIANG: Recognition by the U.N. of the Representation of a Member State: criteria and procedure. A.J.I.L. 1951, pp. 689-707.
- YUEN-LI-LIANG: Methods and procedures of the General Assembly for dealing with Legal and Drafting questions. A.J.I.L. Vol: 47, Jan. 1953, pp. 70-83,
-
- Documents of the U. N. Conference on International Organisation (UNCIO) Vol. VIII et IX. San Francisco, 1945.
- Charte des Nations Unies.
- Règlement intérieur de l'Assemblée Générale., avec les amendements et additifs adoptés par l'Assemblée générale jusqu'à sa neuvième session inclusivement. New York; mars 1956 (A-520-Rev.4.).
- Répertoire pratique des Nations Unies. vol I à V. New York.
- Memorandum du Secrétaire général de l'O.N.U. du 8 mars 1950, Doc. S. 1466.
- Rapports annuels du Secrétaire général à l'Assemblée générale des Nations-Unies.
- Revue des Nations Unies (depuis Juin 1952).
- Résolution 377 (V) de l'Assemblée générale du 3 Nov. 1950. L'Union pour le maintien de la paix. Interventions et textes. Documentation française 1951, No. 1, 422.
- Uniting for Peace. Resolution adopted by the U.N. General Assembly; Nov. 3. 1950. A.J.I.L. Official Documents, Jan. 1951; p. 1-6.